

Kirke i mission

Redaktør Harald Nielsen

Ny Mission 6

Dansk Missionsråd
i samarbejde med
Unitas Forlag
2004

Kirke i mission

Ny Mission nr. 6 – 2004

Redigeret af Harald Nielsen

©Unitas Forlag
Peter Bangs Vej 1 D
2000 Frederiksberg
Telefon: 36 16 64 81
Fax: 38 11 64 81
www.unitas.dk
E-mail: forlag@unitas.dk

Udgivet i samarbejde med Dansk Missionsråd

1. udgave 1. oplag

Omslag: Pedersen og Pedersen, Århus
Omslagsfoto: Blidstrup Ungdomsskole og Natkirken

Tryk og layout: Rødding Bogtrykkeri ApS

ISBN: 87-7517-672-6
ISSN: 1399-5588

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af indholdet eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og CopyDan eller med forlagets skriftlige samtykke.

Indhold

Kirke i mission <i>Af missionssekretær Harald Nielsen</i>	side 4
Den missionale kirke efter kristenheden <i>Af professor, dr. Darrell L. Guder, Princeton Theological College</i>	side 8
På vej mod en missional folkekirke <i>Af konsulent, Mogens S. Mogensen, PhD</i>	side 24
Lesslie Newbegin: Fader til en bevægelse <i>Af direktør, Knud Jørgensen, PhD, Areopagos</i>	side 36
Missionens plads i folkekirken <i>Af sognepræst Knud Sørensen</i>	side 48
Dialog om fremtidens folkekirke <i>Af kirkeminister Tove Fergo</i>	side 52
Skole og kristendom i en multikulturel kontekst <i>Af valgmenighedspræst, seminarieadjunkt Laura Lundager Jensen</i>	side 58
Fra publikum til deltager <i>Af konsulent Sabine Kleinbeck og cand. theol. Mads Davidsen, Kirkefondet</i>	side 68
CASES:	
Fællesskaber i mission under dansk paraply <i>Af Hans Henrik Lund, Baptistkirken</i>	side 74
Ud med kirken <i>Af sognepræst Anne Røndal Kjeldsen</i>	side 81
Lad natten være en varm dyne <i>Af natkirkepræst Signe M. Berg</i>	side 86
Erfaringer fra gadepræstearbejdet <i>Af gadepræst Ellen M. Gylling</i>	side 91
Ny i job - studenterpræst <i>Af studenterpræst Allan Ploug Sørensen</i>	side 96
Koinonia - et kursus bliver til fællesskab <i>Af journalist Inger Dahl Jensen</i>	side 101
Jesus og Josefine <i>Af sognepræst Lars Tjalvø</i>	side 109
Filmklubber og kristendomskurser <i>Af generalsekretær Kirsten Lund Larsen, KFUM og KFUK i Danmark</i>	side 115

Kirke i mission

Af missionssekretær Harald Nielsen

“Den kirke, der har glemt sin missionsforpligtelse, har også mistet sin velsignelse!” Således udtalte den netop hjemkomne missionær fra Tanzania, Finn Allan Ellerbek, ved et møde i 1969 i Studenternes Missions Information i Århus. I nogle år efter sin hjemkomst varetog han en stilling i DMS som “stewardship-sekretær” og havde til opgave at medvirke til at introducere nogle af de tanker om “mission på seks kontinenter”, som netop i disse år spillede en væsentlig rolle i den internationale missionale diskussion.

I Danmark har der gennem mere end hundrede år været en kirkelig missionsbevægelse, der rakte ud over såvel ydre missionsselskaberne som Indre Mission. Fra Kirkefondets grundlæggelse stod det stifterne klart, at der ikke blot skulle bygges nye kirker i København, men der skulle dannes menigheder. Og man har da også op gennem det 20. århundrede kunnet iagttage, hvorledes der samtidig med, at en kirke rejste sig, også opstod en menighed, som bar ikke blot den ugentlige gudstjeneste, men hele kirkens “liv og vækst”.

Netop Kirkefondet er nok noget af det tætteste, vi på dansk kommer grundideen i de tanker, der på engelsk gør sig stærkt gældende i disse år under navnet “missional church.” Men også det tidligere DMS (nu Danmission) har gennem en menneskealder taget aktivt del i de samme bestræbelser under betegnelsen “mission i Danmark.” Det betyder ikke, at alt derfor er såre godt. Tværtimod - sekularismen har også sit stærke tag i Danmark. Men der er kræfter, der allerede er i gang og kan fremvise resultater. Der er noget at bygge på.

Redaktionen har valgt, at dette nummer i skriftserien Ny Mission skal handle om “missional church.” På dansk har vi valgt at introducere disse tanker under overskriften: Kirke i mission. Bogen er bygget op med en række principielle artikler samt en række cases, der illustrerer nogle få af de mange eksempler, der i dag er på, at kirken i Danmark (også) er i mission.

Gennem mange år var det vanskeligt for kirken at trænge igennem

med sit budskab. Det var som om det hele tiden gik opad - i modvind. Kulturradikalisme og videnskabelighed gjorde det vanskeligt at trænge igennem med det, kirken egentlig gerne ville beskæftige sig med. Lettere blev det naturligvis ikke ved, at megen konservatisme i kirken gik med på kritikens limpind og kastede sig ud i en apologi for ikke blot kirken, men for selve Vorherre. Derved mistede man fokus.

Men hvad man for blot få år siden opfattede som ligegyldighed, er i dag vendt til en stor åndelig søgen for ikke at sige længsel. Medierne bugner i disse år med udsendelser om det åndelige. Sidst har vi set det med TV2s julekalender: Jesus og Josefine. Men i bøger, film og kunst trænger der sig en længsel efter det åndelige på. Spørgsmålet er, om denne søgen vil gå uden om kirken, eller om kirken vil være i stand til at give livsnære svar på de mange spørgsmål.

Med sin emneflade vil denne bog gerne give næring til den vigtige debat, som hele tiden må finde sted, hvor vi som kristne og som menighed må spørge os selv efter, om vi er os bevidste på hele tiden at være i mission - i vor familie, blandt vore venner og naboer, på vor arbejdsplads. Troen kommer af det som høres, siger Paulus. Mission begynder hos den enkelte. Så svært er det. Kirkeligt Samfunds formand, universitetslektor Inge Lise Petersen, sagde for nogle år siden ved en konference, at problemet i vor tid er ikke, at ingen går i kirke, for vi har stadig en pæn kirkegang, men problemet er, at der ikke er så mange i dag, der vil være menighed!

Følger man den kirkelige debat, kan man undertiden få det indtryk, at vi i menighederne er mere optaget af at snakke med os selv, end med andre mennesker. Det gælder indvandrere af anden tro, men det gælder i høj grad også sekulariserede danskere, som vi undlader at tale med om deres åndelige spørgen. Somme tider får man det indtryk, at det største problem her ved indgangen til et nyt århundrede er, om min yndlings-salme er kommet med i den nye salmebog.

For første gang introducerer vi på dansk en af de teologer, der har været med til at sætte dagsordenen for tanker om missionale kirke. Det er den amerikanske *professor, dr. Darrell L. Guder*, der sammen med den danske koordinator af missionale kirke arbejdsgruppen, *konsulent Mogens S. Mogensen*, har skrevet to artikler, der hver for sig giver en god indføring i selve emnet og peger på processen fra at være en kirke uden mission, over en kirke med en mission, til at være en kirke, der er mission. En væsentlig side af den missionale kirke er livsnære gudstjenester. Derfor

underbygges de to principielle artikler med tre cases af henholdsvis *pastor Hans Henrik Lund*, der fortæller om Baptistkirkens tilbud om at give plads til kristne indvandreres behov for at finde hjemlige rammer om deres gudstjenesteliv, samt *sognepræst Anne Røndal Kjeldsen*, der fortæller om erfaringerne med at holde gudstjeneste på skæve tidspunkter eller flytte gudstjenesten ud af kirkerummet, og endelig *natkirkepræst Signe M. Berg*, der tegner et billede af Natkirken ved Københavns Domkirke og teologien bag. Til diskussionen om kirke i mission hører også spørgsmålet, om kirken skal have en "kom-struktur" - underforstået: kirken ligger i bybilledet, kom hvis du har behov for at høre budskabet - eller en "gå-struktur". For at illustrere dette bringes to cases af henholdsvis *studerterpræst Allan Ploug Sørensen*, der fortæller om den sårbarhed præsten møder, når han forlader kirken af granitkvadre for at slå sig ned i kantine på en uddannelsesinstitution og tale med studenter i deres eget miljø på deres egne betingelser, og *gadepræst Ellen M. Gylling*, der giver et indtryk af arbejdet som gadepræst i det københavnske natteliv.

En af fædrene til den nuværende missionale bevægelse er den britiske missionær, missionsteolog og biskop, *Lesslie Newbegin*, der døde for få år siden. *Direktør Knud Jørgensen* giver i sin artikel en grundig indføring i Lesslie Newbegins teologi og forfatterskab. Den følges op af nogle overvejelser om missionens plads i folkekirken ved Dansk Missionsråds formand, *sognepræst Knud Sørensen*, og *kirkeminister Tove Fergo*, fortæller om baggrunden for den borgerhøring om folkekirkens fremtid, som hun tog initiativ til i 2003 og redegør for nogle af de resultater, der kom ud af initiativet.

Skole og kirke og kristendomsundervisning er en vigtig del af denne problemflade. Engang var folkeskolen simpelt hen folkekirkens dåbsundervisning. Fra begyndelsen var begrundelsen for at give alle børn skoleundervisning, at de skulle kunne læse i Bibelen og få fortrolighed med de bibelske fortællinger. Kristendommen var ikke blot vigtig for det enkelte menneske, men det var samfundsdannende og gjorde folk til gode samfundsborgere. Med samfundets sekularisering i det 20. århundrede ændredes forholdet mellem kirke og skole, for med folkeskoleloven i 1975 helt at forsvinde. *Valgmenighedspræst og seminarieadjunkt Laura Lundager Jensen* giver en grundig indføring i nogle af de problemer, der tegner sig omkring skole og kristendom i en multikulturel kontekst og peger på, at på det seneste er der åbnet nye muligheder for et frugtbart samarbejde mellem skole og kirke, uden at skolen nogensinde igen kan overtage kir-

kens forpligtelse til at give dåbsundervisning. Den må kirken selv tage sig af - i alle aldre. *Konsulent i Kirkefondet Sabine Kleinbeck* analyserer efterfølgende kristendomsundervisningen i sognene bl.a. i form af Alpha-kurser og Bibelmaraton. Som opfølgning herpå gives der et par cases. *Journalist Inger Dahl Jensen*, skriver om Koinonia, der er en tilpasning af Alpha-kurserne til lokale forhold på Vesterbro i København, hvor der bl.a. kommer en del indvandrere med anden religiøs baggrund end kristendommen. Og *generalsekretær i KFUM og KFUK i Danmark, Kirsten Lund Larsen*, giver et bud på, hvordan den gamle kirkelige børne- og ungdomsorganisation vil tage udfordringen til gedigen dåbsundervisning op blandt børn og unge i det nye århundrede, mens *sognepræst Lars Tjalve* anmelder TV2s julekalender Jesus og Jesefine, der står som en udfordring til menighederne i Danmark om at lytte til tidens spørgsmål.

Der sker meget i disse år. Der spørges, som der ikke er blevet spurgt i mange år. Der udfoldes stor kreativitet mange steder. Men har vi en missional kirke? - eller er der stadig tale om en række ukoordinerede forsøg på fra mange sider at gøre et eller andet. Der trænges til en debat om, hvad det vil sige at være missional kirke. I menighedsråd, i organisationerne, i bispemødet - alle steder, hvor der er mennesker, der er optaget af at dele evangeliets glæde med andre. Og der trænges til samarbejde mellem den officielle kirke og de mange frie kirkelige organisationer, der hver for sig og sammen er kirke i Danmark - og derfor mission.

I et interview i Berlingske Tidende 27. december 2003 spørges psykiateren Bo Jacobsen, der er med i Københavns Universitets store satsningsområde: Religion i det 21. århundrede: "Vil folkekirken lukrere på den genkomne religiøsitet?" Hertil svarer Bo Jacobsen: "Den skal omstille sig radikalt, hvis den skal indfange nutidens sjæle. Om den har potentialet, er et åbent spørgsmål, men det ville være godt for folkekirken, hvis den blev skilt fra staten, som kræver, at alt skal foregå ens overalt. Ellers løber folkekirken en stor risiko for at miste kontakten med befolkningen." Bolden er givet op til en drøftelse af kirke i mission med tilhørende handling. God arbejdeslyst.

Hellerup, den 12. januar 2004

Harald Nielsen

Redaktør af Ny Mission

Den missionale kirke efter kristenheden

Af professor, dr. Darrell L. Guder, Princeton Theological College, USA

For første gang præsenteres hermed Darrell L. Guder på dansk. Forfatteren er en af lederne i "Gospel and Our Network", og han giver i denne artikel en grundlæggende indføring i tankerne bag "missional kirke". Som det fremgår af artiklen, må diskussionen af den missionale kirke nødvendigvis være kontekstuel. Derfor kan man ikke uden videre overføre principperne fra en verdensdel til en anden. I Danmark har der under Folkekirkens Mission i nogle år været en arbejdsgruppe med konsulent Mogens S. Mogensen, PhD, som koordinator, der søger at omsætte principperne om missional kirke ind i en dansk sammenhæng. I artiklen bruger forfatteren på engelsk ordet "Christendom", som vi har valgt at oversætte til dansk ved ordet "Kristenheden".

Mission og missional

Begrebet "mission" har en lang fortid og er for nylig blevet ret så tvetydigt. Vi læser udtalelser i aviserne om store forretningsforetagenders "missioner" og endog om militære "missioner." Når det bruges i forbindelse med kristendommen, viser det som regel hen til de sidste tre århundreders missionsbevægelse. For mange har det fået en negativ betydning, idet det fremmaner billeder af missionærer fra Vesten på missionsstationer, der ivrigt, men vildledt, forsøger at dele "den vestlige civilisations velsignelser" med underprivilegerede ikke-europæere. Siden 1930-erne har mange kristne røster hævet sig i kritik af missionsbevægelsen, idet de har opfordret kirken til at afsværge evangelisering af enhver slags som en form for intolerance og at omtyde missionen, hvis den overhovedet skulle udøves, til at være humane bestræbelser af alle mennesker af god vilje. Samtidig var i den verdslige intellektuelle verden, i alt fald i Nordamerika, den almindeligt accepterede opfattelse af missionsbevægelsen helt igennem kritisk som en kulturel og økonomisk fiasko, et perverst kompagniskab mellem kolonialismen og vestlig religiøs ekspansionsisme og en udøvelse af kulturel undertrykkelse.

Det er derfor risikabelt at indføre i den nuværende diskussion et begreb som "den missionale kirke." Den forskergruppe, der valgte dette

udtryk som titlen på deres projekt, der blev publiceret i 1998, 'prøvede at finde en vej gennem den terminologiske jungle. Hvis ordet "mission" er tvetydigt, så er ordet "missionerende" tynget af en enorm bunke associationer og nuancer, både negative og positive. "Missiologisk" er et for teknisk begreb for de fleste kristne læsere. "Sendelse", der er den bogstavelige mening af ordet "mission" på engelsk, er ikke anerkendt som et teknisk teologisk begreb på dette sprog (så vel som på adskillige europæiske sprog af germansk rod). Men ordet "missional", som et adjektiv udledt af "mission", var ikke almindeligt brugt og havde ikke en bestemt betydning, så det kunne derfor blive antaget og formet efter vore egne formål (håbede vi). Det har været overraskende at se, hvorledes dette begreb siden 1998 er blevet et større diskussionsemne – og derigennem har fået sit eget forvirrende spektrum af tillagte betydninger.

Forfatterne til projektet *The Missional Church* benytter begrebet til at understrege en særlig teologisk betydning: Den overbevisning, at den kristne kirke ved selve sin natur er et instrument og middel for Guds mission. De underliggende antagelser bliver sædvanligvis beskrevet med begrebet "Missio Dei teologien," Guds mission. Selv om der også her er fremkommet et bredt spektrum af definitioner og fremhævelser, hvad angår udtrykket "missio Dei", så er det den almindelige mening, at det er kort og klart formuleret af David Bosch med disse ord:

Mission blev forstået som noget, der var direkte afledt af selve Guds væsen. Det blev således sat i forbindelse med dogmet om Treenigheden, ikke med ekklesiologien eller soteriologien. Det klassiske dogme om missio Dei som Gud Fader, der udsender Sønnen, og Gud Fader og Søn, der udsender Helligånden, blev udvidet til at indbefatte endnu en anden bevægelse: Faderens og Sønnens og Helligåndens sendelse af kirken til verden.²

Newbegin-treklangen

Formålet med at bruge begrebet "missional" er at stimulere til en drøftelse af kirkens kaldelse i en konkret sammenhæng – ved dette projekt: i Nordamerika. Diskussionen må finde sted ud fra tre samvirkende syns-

¹ Darrell L. Guder o.a., *Missional church: A Vision for the Sending of the Church in North America*, Grand Rapids, Wm. B. Eardmanns, 1998.

² David Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shift in Mission Theology*, Maryknoll, NY, Orbis Books, 1991, s.390.

punkter, der ofte beskrives som "Newbigin treklangen": Evangeliet, Kulturen og Kirken.³ Fundamentale antagelser ud fra disse tre perspektiver styrer diskussionen.

Med *Evangeliet* menes der den gode nyhed om Guds helende kærlighed til hele skabningen, som bestemmer formålet med Guds mission, der er virkeliggjort i Guds folks, Israels, historie, og som når sit højdepunkt i Jesu Kristi liv, død, opstandelse og himmelfart som den, der bringer Guds nådige herredømme og selv udøver det. Det er den gode nyhed om helbredelse og nyt liv, der skal kundgøres for alle folkeslag som en indbydelse til at bøje sig for Jesu kongeheredømme.

Med *Kirken* menes der videreførelsen af Gudsfolket, der er kaldet, udvalgt, dannet og sendt af Gud til at være et tegn, et værktøj, et sendebud og førstefrugten af evangeliet. Hensigten med den er altså, at den skal vidne om evangeliet, og dets opgave er at bære dette vidnesbyrd "både i Jerusalem og i hele Judæa og Samaria og lige til jordens ende" (ApG 1,8). Enhver troende forsamling, som var blevet grundlagt på det apostolske vidnesbyrd, havde som sit formål opgaven med at fortsætte det vidnesbyrd, der havde grundlagt den. Enhver af de første kristne menigheder var "missional i selve sin natur."

Med *Kulturen* menes der summen af alle menneskelige foretagender, som sørger for at give struktur og indhold til fælleslivet, hvor det end findes, alt hvad menneskelige fællesskaber gør for at "kultivere" verden og gøre den til et hjem. Enhver kultur er per definition en mulig modtager og et kar for evangeliet; kirken kan kaldes, blive samlet, formet og sendt som vidne i enhver kultur.

Hvis evangeliet er den gode nyhed for alle folkeslag, så kan det ifølge sit væsen oversættes. Historien kan fortælles på ethvert sprog og fortsætte den frelseshistorie, der bevidnes i Bibelen. Troens svar, der fører til dannelsen af et fællesskab af vidner, er et resultat af Helligåndens virke i enhver kultur.

Hvis kirken forstås som "missional", så vil dens liv og praksis have sit centrum i evangeliet, og dets vigtigste anliggende vil være "at leve, så det svarer til det kald, I fik" (Ef 4,1), og den vil være indrettet, så den i bund og grund er multikulturel og kan fungere som en skare af vidner i

³ George Hunsberger, *The Newbigin Gauntlet: Developing a Domestic Missiology for North America*, i George R. Hunsberger & Craig Van Gelder (red.), *The Church Between Gospel and Culture: The Emerging Mission in North America*, Grand Rapids, WM. Eerdsman, 1996.

enhver kultur, hvor evangeliet er blevet oversat eller er i færd med at blive det.

Hvis enhver kultur er en mulig modtager og et kar for evangeliet, så kan ingen særlig kultur erklære om sig selv, at den er et "kristent forbillede". Inden for alle kulturer virker evangeliet både som en bekræftende og en udfordrende kraft, der anerkender enhver kulturs særegenhed, men også kalder den til omvendelse på grund af den indbyggede synd, der findes i enhver menneskelig sammenhæng.

Ændret tyngdepunkt

"Diskussionen om den missionale kirke" er naturligvis ikke opstået i et kulturelt og teologisk tomrum. De hurtigt skiftende sociale og kulturelle forhold i Vesten i sammenhæng med de kaotiske begivenheder i det 20. århundrede er en ramme om denne diskussion og bidrager til dens nødvendighed og ofte også til dens forvirring. To større begivenheder i det 20. århundrede er især vigtige: Den kristne kirkes vækst som en verdensomspændende realitet og den fortsatte tilbagegang for den traditionelle kristne tilstedeværelse og indflydelse i Vestens gamle lande og kulturer. Efterhånden er også menigmand blevet klar over, at tyngdepunktet for den kristne verden har flyttet sig, at flertallet af jordens kristne ikke længere befinder sig i det kristne Vestens gamle kulturer, og at vitaliteten i den kristne bevægelse har hjemme i Afrika, Latinamerika og det sydlige Stillehav.⁴

De statistiske oplysninger er imidlertid ikke det mest overbevisende vidnesbyrd om denne omfattende forandring. Den radikale forandring af kristendommen i verden mærkes især i væksten af pinsemenigheder og karismatiske menigheder, væksten af indfødte kristne samfund, det hurtigt voksende engagement af ikke-vestlige kristne i mission og fremkomsten af et netværk af ikke-vestlige økumeniske bevægelser (såsom "AD 2000" og "Beyond Movement").

I mellemtiden har det såkaldte kristne Vesten været for nedadgående i næsten et århundrede. Hvad enten man ser på de hårde facts såsom antallet af kirkemedlemmer, statistik over kirkegang og de kirkelige budgetter eller på de mere generelle symptomer såsom kirkens indflydelse på

⁴ Læg mærke til den åbne debat, der er opstået i USA efter publiceringen af Philip Jenkins *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity*, New York, Oxford University Press, 2002.

det offentlige liv, teologiens rolle i den offentlige intellektuelle diskussion eller betydningen af kristne moralske målestokke for folks opførelse, så er der ingen tvivl om, at det såkaldte kristne Vestens overherredømme er smuldret. Det er ikke noget nyt, ligesom udviklingen hen mod en global kristenhed heller ikke er ny, men en udbredt optagethed af disse forandringer, og hvad de fører med sig, er kun langsomt vokset frem. Hvad missiologer har diskuteret siden 1920'erne er nu ved at blive et almindeligt diskussionsemne blandt kristne i Vesten.

Da Lesslie Newbiggin i 1974 vendte tilbage til England efter at have arbejdet i årtier som missionær i Indien, opdagede han, at i mellemtiden var det kristne England blevet et post-kristent England. Han brugte resten af sit liv på at svare meget produktivt på udfordringen fra denne forandrede situation, idet han udfordrede kirkerne til at erkende, at den såkaldte kristne omverden var blevet en vanskelig missionsmark, og at de var nødt til at blive missionale kirker. Hans analyser af de teologiske og kontekstuelle faktorer i denne vestlige bevægelse fra et kristent til et post-kristent samfund er nu en hovedkilde for den voksende diskussion om den missionale kirke – hvad der mange steder i Vesten er kendt som "diskussionen om evangeliet og kulturen".

Diskussionen om den missionale kirke vil nødvendigvis være kontekstuel. Man er nødt til at behandle interaktionen mellem evangelium, kirke og kultur under hensyntagen til de særlige kulturelle træk dér, hvor man er kaldet til missionalt vidnesbyrd. Derfor har The Missional Church Project rettet søgelyset mod Nordamerika (Canada og USA) med den klare formodning, at diskussionen dér også kunne blive af værdi hinsides disse kulturelle grænser, men at man ikke kan lave en universel missional teologi. Det er imidlertid blevet klart i forhandlingerne efter 1998, at disse emner vinder genklang på begge sider af Atlanterhavet. Selv om den kulturelle kontekst er forskellig, så synes der at være et fælles grundlag for en nordatlantisk udforskning af udfordringen til at blive en missional kirke i vor forandrede omverden. Som jeg nu ser billedet, så vil der i denne diskussion være visse temaer, der kræver en særlig opmærksomhed og vil have gavn af udveksling på tværs af Atlanten.

Kristendom og kristenhed

Vi har i denne sammenhæng at gøre med en fælles historie under overskriften *Kristenheden*. Det er blevet klart, at der er behov for meget arbejde med ikke alene at gøre sig klart, hvad der menes med *Kristenheden*,

men også at gennemtænke alt hvad det medfører for os i dag. Vi bruger begrebet til at henvise til den århundredgamle udvikling i Europa, hvor den kristne tro og den kristne kirke fik en beskyttet stilling og erhvervede rettigheder og privilegier som de europæiske folkeslags eneste *religio licita* (med de jødiske mindretal som eneste undtagelse). Som en virkning af dette Kristenhedsprojekt blev alle dele af den europæiske kultur dybt præget af denne kristne tradition. Selvfølgelig indvirkede den europæiske Kristenhed i lige så høj grad på den kristne tro, dens teologi, dens forståelse af evangeliet og dens virkninger i praksis. Udfordringen til de vestlige kirker til nu at blive missionale kirker i deres ændrede omverden er gjort yderst kompliceret ved den enorme vægt og gennemgribende indflydelse af arven fra Kristenheden.

Det er en stor fristelse at betragte denne Kristenheds-historie som én stor misforståelse og forsøge at vende tilbage til en før-konstantinsk verden og kirke, eller at forsøge at skabe en ny slags kirke uden synlig forbindelse til denne arv. Teologisk er dette en meget diskutabel vej at slå ind på. Den går ud fra, at Gud er fraværende i denne menneskelige historie, og dens påstand om at have moralsk ret og teologisk evne til at dømme de tidligere generationer er uacceptabelt arrogant, i hvert fald i mine øjne. Ingen behøver blindt at forsvare Kristenheden – korstogene, inkvisitionen og kompagniskabet mellem kolonialismen og mission vil altid forfølge os! – *men* det er meget vigtigt at lære, hvordan man skal læse og tolke denne tradition dialektisk. Det er, hvad Vorherre Jesus forberedte sin apostolske kirke på at gøre ved at fortælle lignelsen om ukrudtet i hveden (Matt 13,24-30): vi skulle ikke blive overrasket over den underlige blanding af god hvede og skadelig ukrudt i samme jord, og vi skulle være advaret mod at forivre os med at sætte os til doms i direkte ulydighed mod Vorherres befaling om at overlade høsten til Gud! Som jeg ofte siger det til mine studenter, så kan vi i Vesten kun kalde os selv kristne på grund af Guds trofasthed gennem alle Kristenhedens århundreder. Vi må lære, hvordan vi skal læse og tolke vor historie med både dens Ja og dens Nej, der svarer til den grundlæggende virkelighed, at vi som kristne er tilgivne syndere.

Men det er ikke en historie, som skal udsmykkes eller retoucheres – det kan ikke nægtes, at "konstantiniseringsen" af kirken fik store omkostninger for evangeliets troværdighed. Den førte til en forkortelse af det kristne budskab ved at fokusere på den enkeltes frelse, og den indsnævrede kirkens forståelse af sit kald til at betyde at tage ansvar for denne

frelse.⁵ Det medførte også vigtige forandringer i kirkens engagement i, hvad der var dets kald: et af de mest slående og problematiske eksempler er den tidlige kirkes skift fra en position, hvor den konsekvent gik ind for ikke-vold og pacifisme før Konstantin til en position, der medførte i skrift og lære en teologi om retfærdig krig. Det er en af de konsekvenser af Kristenheden, som vi er nødt til at engagere os for alvor i nutildags, når vi forsøger at opdage vort missionale kald efter Kristenhedens æra.

En kirke uden mission

”Kristenhedens kirkemodel kan beskrives som en *kirke uden mission*.”⁶ Det er en for generaliserende udtalelse, når det drejer sig om betydningsfulde kapitler i vor historie, såsom Methodius’ og Cyrils slaviske mission, kristningen af Irland og den efterfølgende iro-skotske mission til det nordlige Europa og de middelalderlige munkeordners missionsbestræbelser, men det er i hvert fald sandt, at Kristenhedens *teologi* lod missionen i stikken – der er ikke nogen drøftelse af mission som en væsentlig del af den kristne refleksion i nogen af de større vestlige teologiske traditioner om det fælles eller personlige kald. Det præg, reformationen satte på kirken, ordet og sakramenterne, er kun meget lidt missional, om det overhovedet er det. Den almindelige opfattelse inden for Kristenheden af den kristne identitet, som var bestemt af sogneordningen, af at være kristen ”fra fødslen af”, gav ikke plads til en forståelse for mission i de europæiske kristnes dagligdag. Når alt kom til alt: hvis alle og enhver var kristen, hvad slags mission var der så behov for? Og holdningen over for de ikke-kristne horder ved Europas yderste grænser var næppe missional – se Luthers barske bemærkninger om tyrkerne!

Da sekulariseringen begyndte at sætte sit præg på den europæiske kultur, så der inden for vort område fremkom et betragteligt antal skeptikere, for ikke at tale om slet og ret vantro, så reagerede kirkerne i al almindelighed ikke med en fornyet optagethed af kirkens missionale kald. Ordet optrådte ikke igen i vort teologiske ordforråd. I stedet anvendte vi igen det gamle verbum ”at evangelisere” og begyndte at udvikle forskellige former for evangelisering som en tjeneste inden for Kristenheden.

⁵ Jeg har undersøgt disse problematiske reduktioner mere detaljeret i *The Continuing Conversion of the Church*, Grand Rapids, Wm. B. Eerdmanns, 2000.

⁶ Wilbert Shenk, *Write the Vision: The Church Renewed*, Valley Forge, Trinity Press International, 1995, s. 35.

Formålet med en sådan moderne evangelisering var at føre frafaldne tilbage til den rette tro, som mennesker, der var født og bestemt af en såkaldt kristen kultur. Kirken behøvede ikke at forandre sig af hensyn til dem, men de måtte vende tilbage til den gamle kirke med dens uforanderlige gyldighed. "Mission" var det begreb, der anvendtes om forkyndelsen af evangeliet for de ikke-europæiske folkeslag i andre verdensdele. Indtil for nylig har de fleste ordbøger og leksika inden for den vestlige kristendoms område defineret "evangelisering" og "mission" på denne måde.

Gudebillederne vakler

I det 20. århundrede begyndte det imidlertid efterhånden at blive klart, at disse antagelser om Kristenheden og især om den kulturelle kristendom ikke længere duede. De teologiske udviklinger er for komplicerede til at blive behandlet i denne artikel, men det bør noteres, at en fornemmelse af en fundamental forandring dukkede frem tidligt i det 20. århundrede – foregribet af Kierkegaards enlige røst! Den teologiske og åndelige fallit af en sådan kulturel kristendom, symboliseret ved den tyske Kaiser Domkirche, der blev bygget kort efter år 1900 i Berlin, blev snart klar for alle, da Europas "kristne" lande kastede sig ud i den hidtil mest voldelige og ødelæggende krig i menneskehedens historie – mod hinanden.

I 1920 skrev Karl Barth om, at "gudebillederne vakler", og hans teologiske arbejde begyndte at udforme sig som den mest omfattende rehabilitering af missionen som kirkens egentlige kald, der var fremkommet i den vestlige teologi (det er ejendommeligt, at så få såkaldte barthianere erkender dette missionale centrum, mens de fleste missiologer gør!). Både Karl Barth og John Mackay tog udfordringen op i 1930'erne, at "kirken skulle være kirke," idet de krævede en omhyggelig undersøgelse af alle de måder, som den vestlige kirke var en fange af sin omverden og utro mod sit kald. 2. Verdenskrig og Holocaust bekræftede igen med isnende styrke, hvor kompromitterede de vestlige kirker var i deres afgørende engagementer, og følgelig hvordan de var ude af stand til at komme med en klar forkyndelse af evangeliet uden for deres døre.

Ophævelsen af Kristenheden i USA skete formelt for over to hundrede år siden med forfatningen for kirke og stat. Den formelle adskillelse af disse mønstre, der var ført over Atlanterhavet, fortsatte indtil slutningen af det 20. århundrede. Men selv om den lovbestemte form for Kristenhed ikke var til debat i USA, kan det hævdes, at Kristenhedens hold-

ninger og antagelser fortsatte. De fleste amerikanere anser sig selv for at være kristne og deres land for et kristent land. I sammenligning med Europa er det et meget religiøst samfund. Men også her opleves enden på Kristenheden i så godt som alle dele af dagliglivet, fra skolesystemet til underholdningsindustrien. Som en reaktion på dette paradigmeskift har tendensen i de nordamerikanske kirker været at trække sig ind i sig selv bag vore kirkesamfunds mure, at beskæftige sig med os selv og vore behov og at kæmpe for, at vi overlever. Hvis der er nogen form for mission til stede, så udtrykker det sig mest sandsynligt ved en markeds-mæssig tilgang til religion, hvor vi henvender os til de religiøse forbrugere som leverandører af programmer og tjenester, der møder deres behov. Ordet "mission" vil ofte blive brugt, men det er en udtyndet forståelse af mission, der især fokuserer på at hverve nye kirkemedlemmer (for at opretholde sig selv er selvunderholdende menigheder nødt til at have medlemmer, der regelmæssigt giver bidrag!).

I Europa gør Kristenhedens inertie det muligt for institutionerne at fortsætte, selv om der er en voksende uro over den manglende støtte, også økonomisk. Det ser imidlertid ud til, at det indsnævrede syn på kristendommen som en vigtig kulturel faktor, der bør støttes og beskyttes i en vis grad, men dog omhyggeligt må begrænses til dets religiøse område, fortsætter med at forblive en alvorlig forhindring for den missionale omformning. På begge sider af Atlanterhavet må den missionale udfordring gøre op med nedarvede kirkelige forhold. Det er faktisk lettere at starte nye menigheder og skabe en ny kulturelt mere relevant form for kirke end at bringe en missional omvendelse til de kirker, der allerede eksisterer. Hvor befolkningen i særlig høj grad er sekulariserede, kan dette være den mest ansvarlige måde at bringe evangeliet på. Det er i hvert fald sandt, at i visse områder af USA, især på vestkysten, er de traditionelle former for kirke ikke længere relevante ud fra et missionalt synspunkt. Vi ser frembruddet af nye opfindsomme former for en missional kirke i disse omgivelser. Men den hårde udfordring ligger i de store dele af vort samfund, hvor man opretholder illusionen om, at man er kristne, betegner sig selv som kristne og faktisk ønsker, at kirken skal være der og være til rådighed, hvis man nogensinde skulle få brug for den. Hvordan når man frem til en missional kirke i sådanne omgivelser?

Fra kristenhed til missional kirke

Med en understregning af, at vi må være beskedne og forsigtige, vil jeg

behandle nogle områder af denne omvendelsesproces. Omvendelse kan imidlertid ikke programmeres, og Helligånden kan ikke blive "programsat" for et specielt kirkeligt program. Omvendelsen af Kristenhedens kirke til dens missionale kald kræver på en måde at gøre bod, at blive opmærksom på behovet for forandring, sammenkædet med en ny og endog revolutionerende lytten til evangeliets mandat. At dette er foruroligende, er klart. Men jeg har mistanke om, at det er den snævre vej, der fører til frelse!

I selve hjertet af denne udvikling mod en missional forandring står den væsentlige omdannelse, der finder sted gennem en disciplineret omgang med Bibelen. Idet vi er blevet hjulpet af megen bibelsk forskning i de sidste årtier, så er mange af os begyndt at forstå Skriftens autoritet og rolle i kirkens liv, hvor der er en missional ny orientering. Grundlaget for denne tilgang er en slags missional hermeneutik, som virker ud fra den antagelse, at de troende menigheder i urkirken, begyndende fra Jerusalem, ikke kun var "missionale i selve deres væsen", men vidste, at de var det. De opfattede sig selv som dem, der måtte fortsætte det apostoliske vidnesbyrd, hvor end de befandt sig, og også sende vidner ud til andre steder (se den antiokanske menigheds eksempel). Således formaner Det Nye Testamente ikke så meget disse kristne til at være aktive i mission – det fortsætter deres dannelse til denne mission.

Dette er på forskellig måde sandt for flere slags bibelsk litteratur, mest åbenlyst i missionæren Paulus brevskrivning. I sine breve (der sædvanligvis er skrevet af en gruppe omkring apostelen) fortsætter han med at danne sine menigheder, så de kan blive et "brev...som kendes og læses af alle mennesker, så det er klart, at I er et Kristus-brev" (2 Kor 2,2-3). De er ved at lære, hvordan alle evangeliets velsignelser er "for jeres skyld, for at nåden kan nå til flere og flere og dermed forøge taksigelsen til Guds ære" (2 Kor 4,15). For at det skal kunne ske, må de imidlertid blive bevidste om, at deres fælles vidnesbyrd er det vigtigste værktøj, som Gud anvender for at udbrede sin nåde. Derfor må de være dybt optaget af ægtheden i deres fælles vidnesbyrd. Apostlens altoverskyggende bekymring, om de "lever deres liv værdige til den kaldelse, hvorved de er blevet kaldet" (Ef 4,1) genspejler sig i hans formaninger som dem i 1 Tess 2, hvor de lærer, at deres vidnesbyrd ikke skal udspringe af "vildfarelse eller urene motiver og...ikke med svig", og at de skal tale "ikke for at behage mennesker, men Gud" samt undgå "smigrende ord" og aldrig tale for at søge "anerkendelse hos mennesker." Man finder især denne omhu for ægthe-

den i menighedens vidnesbyrd i de paulinske breve, men også i 1.Peters-brev og på lignende måde i evangelierne og i Apostlenes Gerninger.

Evangelierne er tydeligt nok også skrevet til "påske-kristne", til menigheder, der ved, hvad den historie, der blev fortalt som den gode nyhed, førte med sig. Men som troende er de nu ført tilbage til Jesu tjeneste i sit jordeliv, og de kommer i skole som disciple, som var Jesu egen måde at danne det fællesskab, der skulle blive hans apostelskare. Derfor lærer man gennem Matthæus, Markus, Lukas og Johannes, hvordan Jesus uddanner sine disciple til at fortsætte hans gerning. Og højdepunktet i alle evangelierne er missionsbefalingen, som i virkeligheden er det, alle evangelierne munder ud i. Det er selvfølgelig mest udpræget hos Lukas, der forsætter med den missionale dannelse af den første kirke, som det udformes i Apostlenes Gerninger. Johannes lægger det samme eftertryk: hans centrale tema er: "Som Faderen har udsendt mig, sender jeg også jer.« (Joh 20,21), og hele evangeliet understreger, hvordan Jesus danner sine disciple og tilhængere til at føre denne kaldelse videre af "sendthed."

At læse de bibelske skrifter med en sådan missionel hermeneutik er imidlertid ikke nogen let opgave, når vi er blevet så gennemgribende formet af århundreder af teologisk videnskab, der virkningsfuldt har ignoreret missionen.

Man kan være en "bibeltro kirke" og alligevel aldrig høre eller reagere på den missionale kaldelse, der gennemtrænger teksten. Opgaven med at fortolke kræver, at vi udspørger Bibelen på en anden måde - vore spørgsmål er helt bestemmende for, hvad vi i virkeligheden hører og lærer! Jeg har fundet, at det er en hjælp at nærme sig bibelteksten ved at spørge: "Hvordan uddannede denne tekst i sin tid gudsfolket til dets missionale kald, og hvordan gør den det så i dag?" Udforskningen af dette spørgsmål vil fordre, at den uddannede teolog i menigheden virkelig fungerer som en bibelsk kirkelærer ved at bringe de nødvendige ressourcer frem, så teksten kan blive hørt.

Den alternative muligheds struktur

Der er mange måder at spørge videre på. Man kan spørge teksten, hvordan den rummer den gode nyhed - hvor er evangeliet i teksten, og hvad gør det glædeligt? Man kan lære at lade teksten tjene som et forstørrelsesglas, gennem hvilket vi læser om os selv og vor verden - det er ofte den vanskeligste øvelse, men også den mest forandrende. Lesslie Newbigin skrev om at lære at læse Bibelen som kilden til den "alternative mulig-

heds struktur”, som gør kirken i stand til at træffe afgørelser ud fra evangeliet og at oversætte denne gode nyhed til argumenter for mulige strukturer for vore omgivende missionsmarker.⁷

Den hårde udfordring for enhver menighed, der ønsker at være tro mod dens missionale kald, er virkeligt at forpligte sig på en sådan bibelsk omskabelse. Den kan ikke spises af med en kost, der består af en prædiken om ugen. En sådan bibelsk omskabelse er hårdt arbejde, der kræver tid og disciplin – så meget desto mere, når Kristenhedens holdninger bedrager os til at tro, at vi ved, hvad Bibelen drejer sig om! I de nuværende vestlige samfund udgør den splittede hektiske livsstil og presset både fra arbejde og fritid en magtfuld konkurrence til et liv i tro og til den tid, det kræver at koncentrere sig om at uddanne en menighed. Det er en god grund til at kigge nærmere på budet om at holde hviledagen hellig, men ikke som en genoplivning af legalisme, men som en opdagelse af en kilde til åndelig vækst og sundhed, uden hvilke såvel kirken som den enkelte vil dø af underernæring. Hvis vi ikke kan ofre en syvendedel af vor tid til vort gudstjenesteliv, vor dannelse og fælles sendelse, så kan vi næppe forvente, at den missionale omformning vil finde sted.

Lægapostolatet

Næst efter at lægge afgørende vægt på den bibelske uddannelse af det missionale vidnesbyrd, må man anbringe spørgsmålet om lægapostolatet som en vigtig side af vort kald. Livet i kirken, der samler sig om dens tilbedelse af Gud med Kristus i dens midte, er ikke et formål i sig selv på denne side af Dommedag. I foregribelsen af gudstjenesten i den nye himmel og på den nye jord, er det samlingen, der fører til sendelsen. Og denne udsendelse er en apostolisk handling. Det er sendelsen af hver enkelt kristen ud til hans og hendes missionsmark, ligesom af forsamlingen pinsedag med hver deres egen ildtunge.

Når vi først er befriet fra Kristenhedens farlige opfattelse af, at vi skal gå ud af vore kirker for at gå ind i kristne grupperinger, så kan vi begynde at forstå, hvor vanskelig vor apostoliske kaldelse er i denne komplicerede verden. Hvordan kan vi virke som lys, surdej og salt, hvorefter Gud end sender os, hvis vi ikke har gennemtænkt og forberedt os på

⁷ Lesslie Newbigin, *The Gospel in a Pluralist Society*, Valley Forge, Trinity Press International, 1995, s. 35.

dette kald? Den bibelske uddannelse, som vi lige har drøftet, fører os hinsides omsorgen for den personlige spiritualitet og den fælles integritet, hvor vigtige de så end er. Den må tage det vanskelige spørgsmål op, hvordan der kan "skrives" disse "Kristus-breve", som nu går ud i verden for at blive læst. Hvordan skal den kristne virke i dag i en verden, der i det store og hele er post-kristen og anti-kristen? Hvordan ser et sådant vidnesbyrd ud på den sekulariserede markedsplads, på kontoret, i klasseværelset og i naboskabet? Hvordan lærer vi at træffe etisk sunde afgørelser i en verden, hvor faktisk ingen af de muligheder, vi skal vælge imellem, er helt igennem gode? Dette er ikke abstrakte emner, men de er snarere den konkrete udformning af det missionale kald, som det viser sig i den enkeltes liv fra mandag til lørdag.

Medlemmer eller lemmer?

I vores diskussion om den missionale kirke i USA er et af de emner, der er ved klart at blive en udfordring, det, der drejer sig om "kirkemedlemskab". Den oprindelige betydning: "lemmer på Kristi Legeme" er næsten gået helt tabt i vort frivilligheds-samfund, hvor menigheden fungerer som en forsamling af mennesker, der har besluttet at tilslutte sig den. Det er meget svært at genskabe en følelse af kald hos mennesker i en menighed, hvor alle har besluttet at "slutte sig til kirken" af mange forskellige grunde. Denne opgave påhviler os, og den har paralleller i den europæiske menighed, hvor "medlemskab" sædvanligvis drejer sig om geografi. Hvor man bor, bestemmer hvor man er medlem. I begge sociale sammenhænge er begrebet i sig selv blevet udhulet og behøver at blive gendannet på missional vis.

Det forekommer mig, at retningen for denne gendannelse er kædet sammen med optagetheden af lægapostolatet. "Medlemskab" burde have noget at gøre med anerkendelse af ens eget kald til at blive en del af et fællesskab, der bærer vidnesbyrd og fortsætter med dette som del af den spredte kirke. Det dørtrin, man som en kirkeordning skulle træde over, ville bestå i en offentlig erklæret villighed til det fælles og individuelle kald til at være Kristi vidne og til at underordne sig den uddannelse, der skulle forberede en til dette kald. Her ville en missional revideret teologi om dåben være vigtig. Kristenhedens indskrænkning af dåben til at være en initiationsrite til fællesskabet af frelste behøver at udvides til at være fællesskabets fejring af Guds trofasthed til at bygge sin kirke én for én. Og enhver dåb skulle være en fejring af en ordination til at være kaldet til

mission. Således ville opfyldelsen i praksis af dåbsløfterne kunne blive forstået som et fortsat liv i tilbedelse og en dannelse af ens sendelse.

Bibelsk uddannelse, lægapostolat og dåb til mission – fremhævelsen af disse i den missionale kirke peger på det centrale i at leve det ud i *praksis*. Efterhånden som det kristne fællesskab bliver klar over, at Kristenhedens tid er forbi, vil det også blive klar over, at dets missionale kald gør det til et "samfundsopløsende samfund" (Arias), et "kontrasterende fællesskab", en koloni af "herboende fremmede" (Hauerwas og Willimon) - hvad der alt sammen kun er en gentagelse af Peters understregning af, at de kristne virker i verden som "udlændinge og fremmede" (1 Pet 2,11).⁸ Men med det missionale i fokus kan disse opfattelser af den fælles kaldelse ikke føre til en trækken sig bort fra verden eller i nogen form for sekterisk isolation. Formålet med dette klare kald er et offentligt vidnesbyrd, er den fælles demonstration af, hvad vort håb går ud på, er et "inkarnatorisk vidnesbyrd" om Guds inkarnation i Jesus Kristus. Dette offentlige vidnesbyrd kan tage mange former, men det er først og fremmest ved dette, at den kristne menighed lever i praksis.

For at verden må tro

Virkeliggørelsen af det missionale fællesskab er den basale praksis, der har kendetegnet kirken fra dens grundlæggelse. Den rummer gudstjenesten med prædiken og sakramenter, gæstfrihed og bordfællesskab, bøn og meditation, hjælp og assistance til dem, der er i nød – og, som John Yoder minder os om, "at binde og løse" eller "forsoning".⁹ Disse handlinger er derfor ikke noget nyt, selv om de kan udføres på mangfoldige måder – som en del af den proces, der oversætter evangeliet og gør kirken relevant for sine omgivelser. Disse handlinger er alle en del af det fælles vidnesbyrd, måder hvorpå evangeliet bliver kød i fællesskabets liv "foran en verden, der iagttager det" (Yoder). Den nuværende udøvelse af dem kan og bør være præget af traditionerne fra de århundreder, der er gået forud for os.

⁸ Mortimer Arias, *Announcing the Reign of God: Evangelization and the Subversive Memory of Jesus*, Lima, OH, Academic Renewal Press, 1984, 2000; Gerhard Lohfink, *Jesus and Community: The Social dimension of Christian Faith*, oversat af J.P. Galvin, Philadelphia, Fortress Press, 1984; Stanley Hauerwas & William H. Willimon, *Resident Aliens: Life in the Christian Colony*, Nashville; Abingdom Press, 1989.

⁹ John Howard Yoder, *Body Politics: Five Practices of the Christian Community Before the Watching World*, Nashville, Discipleship Resources, 1992.

Hvad vi imidlertid har behov for at forandre er den grundlæggende selvforståelse af det fællesskab, der udfører dem. Hvis kirken er missionarisk ifølge selve sit væsen, så vil dens handlinger afspejle og klargøre dette missionale kald. Der ligger derfor denne opgave foran os sammen at blive klar over, hvordan disse handlinger kan virke som et vidnesbyrd for den verden, der iagttager os, og hvordan de kan bruges af Guds Ånd til at forme vore fælles liv til at vidne, både når vi er sammen, og når vi er adspredte. En sådan missionarisk nytænkning kan godt medføre forandringer i den måde, vi holder vore gudstjenester på, idet den virker hen imod en mere ansvarlig tolkning for at få vore forandrede omgivelser til at forstå dette. Det kan betyde, at vi må undersøge vore former for gudstjeneste for at spørge, på hvilken måde de udtrykker vort missionale kald og kan skabe en menighed, der kan bringe et troværdigt vidnesbyrd. Det kan betyde, at vi må lære at bede for os selv og for vor verden på en anden måde, når det, vi kerer os om, er, at verden gennem os skal se og høre den gode nyhed om helbredelse. Det vil i hvert fald betyde, at vi er meget opmærksomme på, på hvilken måde vore menigheder ordner sine forretningsager. Hvordan en menighed tager beslutninger er et følsomt område for vidnesbyrd – for her er vi konfronteret med Kristenhedens kompromiser, med magt, rigdom og indflydelse. Det vil være en ægte omvendelse, når de post-kristenhedske menigheder begynder at sætte spørgsmålstejn ved deres stærke engagement i at opretholde institutioner på bekostning af missionarisk trofasthed. Mange af vore aktiviteter vil forblive de samme eller ligne dem, som vi har arvet, men deres energi og dynamik vil være anderledes, fordi vor begrundelse for at udføre dem vil være anderledes. Den nadver, der fejres som et møde med den levende Kristus, som møder os ved sit bord og giver os mad, styrker os, udstyrer os og derpå sender os ud, er en ganske anden, end Kristenhedens ceremonier, som enten er handlinger, der udspringer fra Kristenhedens kultur eller er personlige fromhedshandlinger.

Udforskningen af den missionale kirke er således på én gang en tilbagevenden til den situation og de indsigter, som den før-konstantinske kirke havde og en bevægelse i dag mod nye og ofte gådefulde missionsmarker. Meget kan der læres af urkirken, især hvad angår dens forståelse af egen mission og uddelegeringen af dette missionale kald til dens forskellige måder at katekisere på, dens offentlige vidnesbyrd og dens hjælp og bistand. Men den kristne bevægelse sker ikke baglæns, men fremad mod Guds riges frembrud, hjulpet og opmuntret af alt det, der er gået

forud. Den missionale udfordring af i dag til de nordatlantiske kristne er det sekulariserede og engang-men-ikke-længere kristne samfund uden for vore døre – og de uomvendte kirkegængere ved mange af vore gudstjenester. Budskabet til begge parter er i det store og hele det samme: forkyndelsen af Guds opfordring til at få del i den kærlighed, han har skænket i Kristus. Denne indbydelse vil bringe både helbredelse og kaldelse til enhver, frelse såvel som et kald til at blive delagtig i det vidnesbyrd om Kristus, som det kristne fællesskab skylder verden.

Artiklen er oversat af Knud Ochsner.

Darrell L. Guder, f. 1939, PhD i teologi fra Hamborg Universitet, professor i missionel og økumenisk teologi på Princeton Theological Seminary i New Jersey, USA. Er en af lederne for "Gospel and Our Culture Network" og for American Society of Missiology. Har et omfattende forfatterskab, blandt de mest kendte er "Be My Witnesses. The Church's Mission, Message and Messengers" (1985), "Missional Church. A Vision for the Sending of the Church in North America" (1998) og "Continuing Conversion of the Church. Evangelization as the Heart of Ministry" (2000). Darrell L. Guder er gæsteproffesor på Århus Universitet i august 2004.

På vej mod en missional folkekirke

Fra en kirke uden mission, over en kirke med mission, til en kirke, der er mission.

Af konsulent Mogens S. Mogensen, PhD.

Kirken i Vesteuropa - herunder også Danmark - står midt i en krise, der hænger sammen med udviklingen i samfundet, i og med at kirken altid er kirke for mennesker i et konkret samfund på en bestemt tid, og at kirke og samfund naturligvis altid påvirker hinanden. Kriserne opstår således, når kirken skal finde sin plads i et samfund, der går ind i en ny epoke. Forfatteren peger i sin artikel på, hvorledes kirken gennem sin omkring to tusind årige historie har bevæget sig gennem tre faser frem til at være en kirke, der er mission. Denne nyorientering er affødt af samfundsmæssige forhold, der på mange måder kan være smertelig, men i sidste ende vil der vokse missionale menigheder frem overalt i Danmark og i Vesten.

Der er meget, der tyder på at kirken i Vesteuropa og også i Danmark står midt i en krise. Nu er kriser ikke i sig selv af det onde, men kan ligefrem være nødvendige. Det kan opleves som en alvorlig krise for et menneske at gå fra at være barn til at blive voksen med alt hvad det indebærer af bl.a. ændringer i forholdet til forældre og til samfundet. Ikke desto mindre er denne krise nødvendig, for at et menneske kan udvikle sig normalt. Inden for religionshistorien taler man om overgangsriter i forbindelse med de drastiske ændringer i et menneskes status i samfundet. En overgangsrite består af tre faser: udskillelse, isolering (eller grænseområde) og indlemmelse. Krisen opleves især i den anden fase, grænseområdet, hvor der ingen vej er tilbage, og hvor man heller ikke umiddelbart kan se, hvor vejen går frem. Man er i et ingenmandsland præget af usikkerhed og stress, en fase, som man helst ville springe over, men netop denne svære oplevelse forbereder én til den nye fase: der er noget, der må dø, for at noget andet kan vokse frem.

De kriser, kirken gennemgår, hænger sammen med udviklingen i samfundet, i og med at kirken altid er kirke for mennesker i et konkret

samfund på en bestemt tid, og at kirke og samfund naturligvis påvirker hinanden. Kriserne opstår således, når kirken skal finde sin plads i et samfundet, der går ind i en ny epoke, eller når kirkens plads i et eksisterende samfund ændrer sig drastisk. Ser vi på den vesteuropæiske kirkehistorie, siden kristendommen blev statsreligion i Romerriget, og på den rolle, mission har spillet i kirkelivet til forskellige tider, kan man opdele kirke- og missionshistorien i tre perioder, hvor overgangen fra en periode til den næste har kriseagtig karakter. Meget groft sagt er udviklingen gået fra en kirke uden mission over en kirke med mission, til en kirke, der er mission, eller rettere til en kirke, der står over for den udfordring at skulle begynde at opfatte sig selv som mission. Når det er relevant at beskæftige sig med alle tre perioder, og ikke bare med den seneste, hænger det sammen med, at udviklingen ikke bare er præget af diskontinuitet mellem en periode og den næste, men også af kontinuitet. Således er f. eks. vor danske folkekirke i sin måde at agere på naturligvis præget af sin tusindårige historie.

En kirke uden mission

I det 4. århundrede sker der en drastisk udvikling i kirkens og dermed kristendommens status i samfundet. Kirken går fra at have været en forfulgt minoritet til at blive statskirke. Kristendommen bliver først en tilladt religion og dernæst den eneste tilladte religion, samtidig med at alle andre religioner (sammen med kristne kætteri) bogstaveligt talt med vold og magt forbydes.

I sin bog "The Change of Conversion and the Origin of Christendom" (1999) gør Alan Kreider opmærksom på at kirken i de første tre århundreder var en kirke i mission, der havde en vækstrate på 40 % pr. årti, på trods af at kristendommen var en marginaliseret bevægelse, og at kristne ofte blev udsat for forfølgelse. Forklaringen finder Kreider i den initieringspraksis, som oldkirken praktiserede i forbindelse med dåben, en praksis, der ofte varede flere år og lagde stor vægt både på de nye kristnes tro, tilhørsforhold og adfærd. Det er Kreiders tese, at den omvendelsesforståelse og praksis, som udvikler sig i den tidlige middelalder producerer den kristendom, som kom til at præge vesten de næste 1000 – 1500 år. Kristenheden (Christendom) er, ifølge Kreider, naturligvis forskellig i forskellige perioder, men det er alligevel hans opfattelse, at der er en række afgørende fællestræk. Kristenhedens periode er præget af en tro, en adfærd og et tilhørsforhold, som i princippet er fælles for alle.

En fælles eller almindelig tro: Kristenhedens trossystem er den ortodokse kristendom, som religiøse og civile ledere stadfæster, og som udgør hele samfundets grundlæggende ideologi. Religiøst set er kristenheds-samfundet som en et-parti-stat, der ikke tolerer hverken kætteri eller andre religioner. I praksis lever uofficielle religiøse alternativer videre i det skjulte. Den religiøse undervisning er ofte meget mangelfuld, bl.a. fordi der ikke er religiøse alternative til at udfordre kristendommen.

En fælles eller almindelig adfærd: Kristen adfærd reflekterer samfundets sunde fornuft, og samfundets lovgivning udformes i overensstemmelse hermed. Dem, der går videre og bliver særligt engagerede, opfordres til at blive munke eller præster, så den almindelig lægmands adfærd ikke udfordres.

Et fælles eller almindeligt tilhørsforhold: I Kristenheden er der næsten totalt sammenfald mellem samfundets medlemmer og kirkens medlemmer. Resultatet er et homogent kristent samfund. Folk er kristne, ikke på grund af det, som de tror på, eller den måde de opfører sig på, men på grund af deres tilhørsforhold, som de er født ind i. Kirken rekrutterer sine medlemmer gennem dåb af alle børn, som ofte er obligatorisk. Kirken og dens sogne er meget store, men deltagelsen i gudstjenesterne er ofte uregelmæssig, med mindre den er obligatorisk. Kirke og stat indgår i et symbiotisk forhold, hvor kirken forsyner staten med en pålidelig religiøs legitimitet og gennem sin liturgiske tjeneste udtrykker samfundets enhed, og hvor staten forsyner kirken med beskyttelse og ressourcer og værner dens monopol og dens plads i samfundets symbolske center.

Skellet mellem kirken og verden forsvinder, fordi verden (i form af Romerriget) bliver identisk med kirken, i og med at det at være borger i Romerriget (og de efterfølgende riger, også de kongeriger vi helt op i det 18. og 19. århundrede møder i Norden!) bliver identisk med at være kristen, medlem af kirken. Skellet mellem kirken og verden forsvinder og afløses af skellet mellem gejstlige og lægfolk, *clerici* (gejstlige) og *idiotes* (uvidende, lægfolk). Men dermed forsvinder også for næsten alle menigheder kirkens mission – her forstået som forkyndelse af evangeliet for ikke-kristne – fordi alle borgere er kristne. Fokus i kirkens tjeneste bliver derfor den pastorale omsorg for kirkemedlemmerne og vedligeholdelsen af kirkens strukturer.

Mission fandt dog stadig sted, men mission var ikke længere menighedens livgivende pulsslag. Visse munkeordner krydsede geografiske, kulturelle og religiøse grænser og var med til at forkynde evangeliet uden

for det kristne rige. Ligesom kirken havde statsmagten i ryggen inden for det kristne riges grænser, sådan sættes statsmagten også ind i forbindelse med kristendommens udbredelse i naboområder, f.eks. gennem korstog, ikke blot i Palæstina, men også f.eks. i Østersøområdet. Kristianiseringen af nabofolk blev således ofte forbundet med en politisk undertvingelse af disse folk.

Kristenhedens periode var langt hen af vejen en periode med en kirke uden mission. Selve ordet mission blev helt indtil det 16. århundrede udelukkende brugt med reference til treenigheden, om Sønnen, der sendes af Faderen, og om Helligånden der sendes af Faderen og Sønnen. Det var jesuitterne, der som de første brugte termen mission i den moderne betydning, nemlig om spredningen af den kristne tro. I denne nye betydning blev ordet nært knyttet til vestens koloniale ekspansion i det, vi i dag vil kalde den 3. verden.

En kirke med mission

I 1792 udfordrede den moderne missionsbevægelses fader, den engelske baptist William Carey sin samtids kristne til at engagere sig i verdensmission. På det tidspunkt var de toneangivende kredse i den officielle kirke af den opfattelse, at missionsbefalingen ikke længere havde gyldighed, i og med at de første kristne havde bragt evangeliet til hele verden. Reaktionen fra præsidenten for The Baptist Assembly på Careys opfordring til mission var tidstypisk: "Sit down, young man. You are an enthusiast! When God pleases to convert the heathen, He will do it without consulting you or me!"

I skriftet "An Enquiry into the Obligation of Christians to Use Means for the Conversion of the Heathen" argumenterer Carey for, at missionsbefalingen stadig er gældende, og at der er stort behov og store muligheder for mission i verden på dette tidspunkt, netop fordi opdagelsesrejser og kolonisering havde åbnet nye horisonter. Han opfordrer til, at kristne med brændende hjerter for mission danner frie kirkelige missionselskaber med komiteer, der skal samle penge ind til udsendelsen af missionærer.

Den moderne missionsbevægelse blev en del af voluntarismen. Dem, der blev grebet af missionstanken, ville ikke længere sætte sig ned og vente på, at den officielle kirke tog et initiativ til mission, men i stedet gik de sammen med ligesindede og organiserede sig i frie eller frivillige selskaber. Således blev Careys "Particular Baptist Society for Propagating

the Gospel among the Heathen” modellen for en række missionselskaber, også i Danmark, der blev etableret uden for den officielle kirkelige struktur.

Med fælles udgangspunkt i pietismen opstod der parallelt med og oftest i et meget nært samspil med denne ydre missions bevægelse en indre missionsbevægelse, hvis formål var åndelig vækkelse og fornyelse hos kirkens medlemmer, i en dansk sammenhæng udtrykt som en omvendelse til dåbens nåde.

Etableringen af (ydre) missionselskaber (og indre missionselskaber) kan ses som en nødforanstaltning. Da den officielle kirke ikke ville tage denne opgave (og mange lignende diakonale og undervisningsmæssige opgaver) op, organiserede en række private mennesker sig i private selskaber, der stedfortrædende for hele kirken responderede på missionsbefalingen. På denne måde fik vi en kirke med mission, omend missionen ikke var integreret i de officielle kirkestrukturer og ofte heller ikke var anerkendt som et genuint kirkeligt arbejde. Det kirkelige/kristelige liv kom til at udfolde sig i en ellipsestruktur, hvor det ene centrum blev den officielle kirke repræsenteret ved præst og gudstjeneste og lokaliseret i kirkebygningen, og det andet centrum i ellipsen blev missions- eller be- dehuset (eller hjemmene), hvor især lægfolk blev den drivende kraft i missionsforeninger og lignende.

I Danmark kulminerede vækkelsesbevægelserne, som var det åndelige bagland for det andet centrum i ellipsen, frem mod 2. Verdenskrig. Siden da har ellipsestrukturen været kraftigt på retur med retning mod sammenbruddet. Antallet af missionshuse i Danmark er næsten halveret siden krigen, og antallet af børn i søndagsskolerne er faldet til 1/10. Missionens entydige forankring i ellipsestrukturen indebærer naturligvis, at ellipsestrukturens krise også bliver missionens krise, hvilket ses af de seneste årtiers drastiske fald i antallet af missionskredse.

Adskillelsen mellem den officielle kirke og de private eller rettere frie missionselskaber genspejlede sig også i de internationale strukturer, der opstod i første halvdel af det 20. århundrede. Missionselskaberne blev internationalt organiseret i Det Internationale Missionsråd, mens de officielle kirker blev organiseret i organer, der i 1948 blev samlet i Kirkerens Verdensråd..

I den anden halvdel af sidste århundrede har der imidlertid været en bevægelse for at bringe kirke og mission tættere sammen igen. Internationalt blev integrationen mellem kirke og mission gennemført i og med,

at Det internationale Missionsråd og Kirkernes Verdensråd i 1961 blev lagt sammen. Nationalt kan man spore samme tendens. Etableringen af Folkekirkens Missionsråd, Dansk Missionsråds Folkekirkelige Afdeling og senest Folkekirkens Mission med dertil hørende provstikomiteer og stiftsudvalg for mission er et udtryk for den samme tendens i retning af integration af mission i kirken. I den moderne tid står vi altså med en kirke, der har en mission. Kirken er en kirke med mission, dels fordi der blandt kirkens medlemmer er dannet missionsforeninger og selskaber, dels fordi menigheder, provstier og stifter begynder at anerkende missionselskabernes arbejde, begynder at samarbejde med missionselskaberne og at tage deres missionsarbejde med ind i gudstjeneste og kirkelige sammenhænge. Denne udvikling er i sig selv af kritisk betydning og opleves også af nogle som en krise. Mister missionselskaberne deres identitet, mister missionen sin profil? Bliver kirken korrumpet af missionen og sekterisk? De virkelige kriser ligger imidlertid et helt andet sted!

En kirke, der er mission

I 1974 vendte Lesslie Newbiggin hjem fra 35 års missionærtjeneste i Indien til sit hjemland England, men han oplevede, at det var et helt andet land, end det han havde forladt i 1939. I sin selvbiografi "Unfinished Agenda" fra 1986 beskriver han sin oplevelse sådan. Kirkeligt arbejde i England "is much harder than anything I met in India. There is a cold contempt for the Gospel which is harder to face than opposition. ... England is a pagan society and the development of a truly missionary encounter with this very tough form of paganism is the greatest intellectual and practical task facing the Church". Et langt liv væk fra sit fædreland som missionær i et fremmed land med fremmede kulturer og religioner havde imidlertid givet ham den nødvendige distance til hans egen engelske kultur og havde givet ham et missionsperspektiv på hans egen og hele Vestens kultur, som satte ham i stand til at give et enestående, men ikke alle steder påskønnet missiologiske bidrag til kirkerne i Vesten.

De synspunkter, som Newbiggin fremførte, og som via Kirkernes Verdensråds "Evangelium og Kultur" program også blev drøftet i Danmark i 90'erne, lå i forlængelse af slagordet fra Kirkernes Verdensråds missionskonference i Mexico City i 1963 "Mission på seks kontinenter". Missionsmarken var alle steder (også i Vesteuropa), og alle kirker stod i en missionsituation.

Disse tanker indebærer et opgør med den traditionelle opdeling mellem den kristne verden og den ikke-kristne verden og dermed også med den tusindårige kristenhedstænkning. Uden at gå ind på en grundigere kultur- og samfundsanalyse kan man pege på to faktorer, som har medvirket til at ændre kirkens og kristendommens stilling i Vesteuropa og også i Danmark, nemlig sekulariseringen og globaliseringen.

I mange år var det god latin ikke bare i akademiske kredse, men også i bredere folkelige kredse at tro på de sekulariseringsteorier, der forudsagde, at religionen ville miste sin indflydelse i samfundet og før eller senere forsvinde, efterhånden som folk blev mere og mere moderne, oplyste og videnskabeligt orienterede. Denne udvikling havde man allerede i årtier kunnet konstatere i Vesteuropa og ville efterhånden sprede sig til hele verden, sammen med udvikling og modernisering. I dag er de fleste forskere enige om, at de tog fejl. Det, der rent faktisk er sket, er, at kristendommen og kirken har mistet tilslutning og indflydelse i Vestens samfund og er blevet mere og mere marginaliseret, samtidig med at religion i det hele taget tværtimod har oplevet en opblomstring her i Vesten, ligesom det (i endnu højere grad) er sket i resten af verden.

Samtidig med at sekulariseringen har svækket kristendommens og kirkens stilling, er Vestens samfund i stigende grad blevet præget af globalisering. Således er Danmark ved at udvikle sig fra et enestående homogent samfund til et multi-samfund, multietnisk, multikulturelt og også multireligiøst. Denne udvikling hænger især sammen med den immigration, som har fundet sted de sidste godt 35 år som følge af mangel på arbejdskraft, og med tilstrømningen af flygtninge i forbindelse med krige og naturkatastrofer. Resultatet er, at omkring 6% af befolkningen i dag er immigranter eller første-generations efterkommere efter immigranter fra såkaldte ikke-vestlige lande. Et resultat af denne udvikling er, at mere end 4% af befolkningen i dag tilhører islam eller en anden ikke-kristen religion. Globaliseringen har endvidere bragt Vesten i nærmere kontakt med Østens religioner, således at østligt inspirerede religiøse bevægelser påvirker stadig større dele af kirkens medlemmer, hvilket bl.a. slår igennem i den udbredte tro på reinkarnation og i populariteten af mere eller mindre religiøse terapier eller rådgivningstilbud.

Resultatet af den såkaldte sekularisering og af globaliseringen er altså bl.a., at kristendommen og kirken er blevet marginaliseret, samtidig med at der er sket en re-religionisering af betydelige dele af befolkningen. Sideløbende med sekulariseringen og globaliseringen af samfundet er der

sket nogle mere fundamentale ændringer i den vestlige kultur. Nu slår den udvikling, som startede med oplysningstiden for 2-300 år siden, igen med fuld kraft: det konstantinske system, der blev indført i det 4. århundrede, hvor kirken indgik i et partnerskab med staten, således at kristendommen blev samfundets ideologiske grund og kirken fik den centrale placering i samfundet, er nu ved at bryde helt sammen.

Modernismens projekt indebar, at Gud og kristendommen skubbedes fra kulturens og samfundets centrum ud i periferien, kirke og kristendom privatiseredes, det rationelle individ blev sat fri, og det nye centrum blev troen på videnskaben. Moderniteten blev præget af optimisme på menneskets vegne, rationalisme, kontrol, forudsigelighed, individualisme og fokus på mennesket behov. Igennem de seneste årtier har modernismens nye guder imidlertid mistet deres troværdighed og deres evne til at holde sammen på samfundet. I dag er vi på vej ind i en situation præget af en ekstrem grad af usikkerhed, med hensyn til objektiv viden, familie og samfund, moral og etik, tro og identitet.

Hvordan skal kirken være kirke i et samfund, der i praksis har udsiftet kristendommen som sin grundpille, og hvor de nye grundpiller vakler? Det er udfordringen for kirken i dag og dermed også for alle, der er engageret i mission. Der er flere måder at reagere på denne krise på. Nogle lukker øjnene for virkeligheden og lever videre, som om intet var hændt. For kirken betyder det blot, at den ikke forholder sig til den konkrete udfordring og mere og mere bliver et kulturelt museum. Andre søger tilbage mod de gode gamle dage, hvor kirke, kristendom og folk hang uløseligt sammen. Men det er ikke muligt at reetablere den situation, hvor gerne mange end måtte ønske det. For kirken betyder den holdning, at den kæmper en kamp, der er tabt på forhånd, og dermed bliver mere og mere irrelevant. Andre igen tager med kyshånd imod den ene bølge efter den anden af koncepter for, hvordan kirken kan få succes. Det er især fra USA, at der kommer det ene koncept efter det andet, koncepter, som er udviklet i en anden kontekst, end hvor vi skal bruge dem, og som ofte forudsætter enestående dynamiske karismatiske ledere, for at de for en tid kan lykkes.

Måske er løsningen, at vi ser krisen i øjnene, at vi accepterer, at der ikke er nogen vej tilbage, og at vi heller ikke klart kan se, hvor vejen går fremover. Det betyder, at vi i denne overgangssituation, som i en overgangsrite, må lære at leve i en periode i et slags ingenmandsland. Ligesom Israel mellem sin Egypten-tid og den nye tilværelse i det forjættede

land måtte leve i 40 år i ørkenen, og ligesom israelitterne efter Jerusalems fald måtte leve 70 år i eksilet, og vente på, at Gud førte dem henholdsvis ind i det forjættede land og hjem til Jerusalem. I denne situation er der efter min opfattelse brug for, dels en grundig analyse af vor situation (kulturanalyse), dels en ny gennemtænkning af, hvad det vil sige at være kirke i denne nye situation (ekkklesiologisk og missiologisk analyse). Den postmoderne verden, som vi er på vej ind i, er også blevet kaldt den post-traditionelle verden. Den traditionelle tænkning og ageren, som gav mening i kirken under kristendhedens paradigme, må sandsynligvis nu revideres. Vi kan ikke blot videreføre de gamle traditioner. Når vi skal overveje, hvad det vil sige at være kirke og mission i det 21. århundrede, må vi lade os inspirere og vejlede af bibelske historier, som bliver særligt relevante i vor nye situation og også hente erfaringer fra andre dele af kirkens tradition, f.eks. kirkens erfaring med at leve i en pluralistisk kultur før kejser Konstantin.

Allerede i forbindelse med sammenlægningen af Kirkernes Verdensråd og Det Internationale Missionsråd i 1961 blev der påbegyndt en studieproces om "Menighedens missionsstruktur",¹⁰ men denne lovende proces løb desværre af sporet, da missionsforståelsen i de følgende år ændredes i retning af, at alt blev mission, og da toneangivende missions- og kirkeleder tolkede kirkens rolle i Guds mission i verden som værende marginal.

Folkekirke og mission

Inspireret af Newbigin etableredes der i 1992 et internationalt forskningsprojekt kaldet "A Missiology of Western Culture", som bl.a. Mogens Jensen fra Danmark var med i. I den første af en lang række meget spændende bøger udgivet af dette projekt skriver udgiverne bl.a. "Now, at the end of the twentieth century, both modern culture and Christian Mission face an uncertain future. ... The purpose of this series is to probe these developments from a variety of angles with a view to helping the church understand its missional responsibility to a culture in crisis".

Ligeledes inspireret af Newbigin udgav en gruppe nordamerikanske teologer og missiologer i 1998 bogen "Missional Church. A Vision for the

¹⁰ På dansk blev denne proces gennemført som et studie under Det Teologiske Fakultet i Århus i slutningen af 1960'erne, der blev dokumenteret i det lille hæfte: "Menighedens struktur og funktion", af Inge Tranholm Mikkelsen, DMS-forlag 1968.

Sending of the Church in North America” med Darrell L. Guder som redaktør. Bogen er et resultat af et treårigt studie- og forskningsprojekt igangsat af det nordamerikanske Gospel and Our Culture Network. Formålet var at analysere den nordamerikanske kirkes kontekst og at definere missionsudfordringen for kirken i denne kontekst. Udfordringen var at overveje, hvordan kirken og kirkens teologi ville se ud, hvis man skulle tage alvorligt, at Nordamerika i dag er en missionsmark. Det er denne bog, der har givet os begrebet missionale kirke. Det er et nyt ord, der understreger kirkens essentielle væsen eller grundlæggende natur som Guds kaldte og sendte folk.

I en række lande arbejdes der med ”Missionale Kirke”-tankerne, i Danmark i et netværk under Folkekirken Mission (se www.missionalkirke.dk). I Norge, hvor arbejdet ligger i Samarbejdsrådet for Menighed og Mission, peger man på, at målet er ”Misjonerende menigheder der evangeliets kraft får inspirere og utruste menigheden til å dele troen gjennom nærvær, handling og ord, lokalt og globalt”. På engelsk har man lagt vægt på en distinktion mellem ordene ”missional” og ”missionary”, hvor det missionale refererer til kirkens natur som et folk sendt af Gud til verden (missionsdimensioner), mens det missionerende, ”missionary”, refererer til specifikke missionsaktiviteter (missionsintentioner). Som Craig Van Gelder (The Essence of the Church. 2001) gør opmærksom på i sine overvejelser om udviklingen af missionale menigheder, så drejer det sig om at tage sit udgangspunkt i kirkens væsen (the church is), for at overveje, hvad kirkens tjeneste må være (the church does what it is), og for på den baggrund at finde den hensigtsmæssige struktur for den missionale kirke (the church organises what it does).

Mens mission tidligere ikke var på folkekirkenes dagsorden (og nogle præster og andre ledere i kirken lige frem tog afstand fra mission), kan man inden for de sidste 10-20 år pege på udviklingstendenser, som for mig at se er spæde tegn på en missionale fornyelse af vor kirke. Som beskrevet i Ny Mission nr. 2 (Gudstjeneste og Mission) eksperimenteres der mange steder med gudstjeneste som mission. I en række menigheder arbejdes der med at inddrage ikke-kirkevante mennesker i evangeliets liv gennem Alpha-grupper, Bibelmarathon, studiekredse, pilgrimsvandring mv. Flere steder i landet er der etableret et samarbejde mellem missionselskaber og en række menighedsråd om missionsprojekter, der retter sig mod mennesker af anden eller ingen tro. I 2001 gik syv stifter sammen om at oprette stiftssamarbejdet ”Folkekirke og Religionsmøde”, hvis

formål er "med udgangspunkt i evangeliets forkyndelse, at styrke den danske folkekirkens møde med andre religioner i Danmark". Og i 2004 afholdes der for første gang en folkekirkelig missionskonference på initiativ af to af biskopperne og i samarbejde med Folkekirkens Mission.

Efter min opfattelse er der nogle nøgleområder for udviklingen af missionale menigheder, som vi må fokusere på. Det må begynde med en erkendelse af kirkens og missionens svaghed og krise, der fører os ind i en ydmyghed omkring vor situation, hvor vi bliver åbne overfor at lære fra andre kristne, også kristne i den tredje verden. Der er brug for et kontekstualiseringsarbejde, der indebærer et dybere engagement med både vor egen kultur og de bibelske historier. Fokus må flyttes fra præsterne til lægfolket; lægfolket må ses som de "almindelige" præster og de "ordnede" præster som hjælpepræster for de "almindelige" præster. Der er behov for udvikling af en hverdagslivets spiritualitet, der kan forankre (post)moderne mennesker dybere i en kristen identitet. Vi må lære at lytte til og indgå i dialog med mennesker af anden eller ingen tro, og i den forbindelse lære at tale om vor egen tro. Den enkelte kristnes nådegaver og talenter må identificeres og udvikles til gavn for fællesskabet. Vi må udvikle forskellige måder at være kirke og menighed på, f.eks. som familie, synagoge og tempel, og fortsætte arbejdet med differentierede gudstjenesteformer.

Når udviklingen går fra en kirke uden mission over en kirke med en mission til en kirke, der er mission, så har missionselskaberne også noget at bidrage med. Jeg vil her blot pege på fire områder:

- Newbigin faktoren. Når missionselskaber udsender missionærer for at arbejde i mission i Afrika eller Asien sammen med og i partnerkirker, så er det ikke kun for partnerkirkernes skyld, men også for at opøve danskere i mission i Afrika og Asien, så de bliver udrustet til at vende tilbage til Danmark med et nyt missiologiske perspektiv på kultur, samfund og kirke.
- Pastoral field trip. Missionselskaber kan give danske præster, provster og biskopper og ledende lægfolk en chance for at opleve kristendom og kirke i en anden kontekst, således at de får en vision for alternative måder at være kirke og kristne på.
- Fremmedhedens nådegave. Missionselskaber kan bringe kristne fra Afrika og Asien til Danmark for at give os outsiders perspektiv på den danske kirke og den danske kultur, således at vi hjælpes til at for-

stå vor egen situation og derved udfordres til at tænke nyt om kirke og mission.

- Følgeskab. Missionselskaber har et ansvar for at følges med danske menigheder i forbindelse med deres eksperimenter med at være kirke i mission i Danmark. Det er også legitimt for gamle (ydre)missionselskaber at bruge penge og kræfter på mission i Danmark.

Vi bærer med os en hel del traditionsgods fra Kristenhedens periode, hvor kirken i praksis er en del af statsmagten og servicerede hele folket, men en kirke uden mission. Vi bærer også med os en del handlings- og reaktionsmønstre fra den tid, hvor mission var noget, der foregik udelukkende i Afrika og Asien. Kirken havde ganske vist en mission, men i praksis var der en for både kirke og mission skadelig arbejdsdeling mellem den etablerede kirke, hvor mission var et fremmedord, og så det frie eller frivillige missionsarbejde i foreningerne. I dag er der stadig brug for mission i Afrika og Asien, men det radikalt nye er, at missionen geografisk set er kommet hjem til Danmark, og at missionen forhåbentlig også er ved at komme hjem til kirken rent teologisk. Jeg tror, at vi som kirke og missionselskaber går en svær tid i møde, en tid hvor vi ind imellem føler vi mister orienteringen, men hvor vi forhåbentlig oplever, at der ud af krisen vokser missionale menigheder frem overalt i Danmark og i Vesten.

Mogens S. Mogensen, f. 1950, konsulent og ekstern lektor i missionsteologi ved Århus og Københavns Universitet, PhD i interkulturelle studier fra Fuller Theological Seminary. Er formand for stiftssamarbejdet "Folkekirke og Religionsmøde" og koordinator for det danske Missional Kirke Program. Har skrevet bogen "Fulbe Muslims Encounter Christ" (2002). Har tidligere været missionær i Nigeria og generalsekretær for Dansk Forenet Sudanmission.

Lesslie Newbigin: Fader til en bevægelse

En introduktion til og vurdering af hans forfatterskab

Af direktør Knud Jørgensen, PhD, Areopagos

Den britiske missionær og missionsteolog, Lesslie Newbigin, der døde i 1998, er en af de teologer, der har haft størst indflydelse på missionsteologien i anden halvdel af det 20. århundrede. På dansk er han bl.a. kendt for sin bog "Galskab for Vismænd", som i 1987 udkom på DMS-forlag, men på mange forskellige måder har han sat sit kraftige aftryk på den missiologiske tænkning i Danmark. Direktør, PhD, Knud Jørgensen, Areopagos, giver i denne artikel en introduktion til Newbigins tænkning og forfatterskab ud fra et personligt møde med manden.

Første gang jeg mødte Lesslie Newbigin var på en missionskonference i Bangkok i 1971-72 om *Frelse i Dag*. Jeg var udsendt som journalist for Radio Evangeliets Stemme i Etiopien. Min teologiske og missiologiske bagage var traditionel og stærkt farvet af min etiopiske og østafrikanske sammenhæng – en grundlæggende tillid til Guds ord, en Kristus-centret forkyndelse med kald til omvendelse og tro, og en forståelse af menigheden som den magnet, der trak nye til. *Frelse i Dag*-konferencen rystede mine grundvolde. Her snakkede flere om *salvation* som handlede det om *solution*, en af de store modeller var Maos nye menneske, og jeg blev kastet ind i en buddhistisk dialogsammenhæng, hvor frelse primært handlede om religiøs oplevelse.

En sen aften fik jeg audiens hos 'the grand old man', biskoppen fra Sydindien, missionær i fyrré år, øverste chef for Det Internationale Missionsråd indtil 1961 (hvor det blev integreret i Kirkernes Verdensråd). I stedet for at gå i krig med mit planlagte radiointerview udøste jeg mit unge hjerte for biskoppen, og jeg husker fortsat hovednerven i hans trøst og råd: Husk på *the scandal of particularity* i Guds måde at forholde sig til verden på. Frelse handler ikke om Maos nye menneske eller om løsninger eller om fælles religiøse dialogoplevelser, men om Guds åbenbaring i historien. Det går som en rød tråd gennem Bibelen, at Guds frelsesgave (som i sandhed er beregnet på alle) har sit grundlag i udvælgelse -

det at en udvælges til at være middel for Guds frelsende nåde til andre.

Og så snakkede Newbigin om Guds udvælgelse af mennesket, om Israels og kirkens udvælgelse – og om Kristusåbenbaringen som selve nøglen til *the scandal of particularity*. Jeg husker, hvor vigtigt det var for ham at holde dette bibelske perspektiv sammen med det missionariske perspektiv. I en senere bog siger han det sådan: "...at de som er udvalgt og kaldet til at være vidner om Guds frelsende handlinger er udvalgt og kaldet for at bringe andre ind i disse handlingers frelsende kraft" (Newbigin 1983b:26).

Jeg husker, at jeg gik fra denne aftensamtale med en slags Nikodemus-følelse – jeg forstod ikke alverden af Newbigins kloge ord, men jeg tror jeg fik fat i hans hovedtanke: Den bibelske universalisme – at Gud Herren vil kommunikere med alle folk – er et historisk projekt. Når Israel i den gamle pagt bliver det udvalgte folk, er det netop for dermed at understrege dette folks opgave i historien: At forkynde Hans guddomsvælde. Dersom en religion ikke er dybt forankret i historien, kan den heller ikke være missionerende. De samme tanker kan man finde også hos Oscar Cullman og hos Johannes Blauw, men ikke så tydeligt som hos Newbigin. George Hunsberger ser dette som et bærende motiv i Newbigins "Theology of Cultural Plurality":

Den indsnævrende udvælgelse af et folk bliver ikke tolket som en eller anden midlertidig afovgelse fra Guds universelle handlemåde overfor menneskeheden, men som det, der nødvendigvis skal til, for at hans tilvejebringelse af frelse kan blive universel Således gør [Newbigin] ikke Guds folks udvælgelse væsensforskellig fra Jesu udvælgelse, sådan som den frelseshistoriske tilgang er tilbøjelig til. Jesu frelsesgerning står som en særlig begivenhed, som har betydning for alle, på samme måde som de udvalgte aflæggelse af deres vidnesbyrd er en særlig begivenhed med betydning for helheden. (Hunsberger 1998:110f).

The Gospel and Our Culture

I 1974 gik missionæren Newbigin af med pension og vendte hjem til England.

I løbet af de næste 15 år blev han far til en bevægelse, som kaldes "The Gospel and Our Culture"- bevægelsen. Det begyndte i England, hvor Newbigin i 80'erne blev trukket ind i arbejdet med at forberede året "1984" (jvf. Orwells roman af samme navn). Det var i denne sammen-

hæng, at han begyndte at beskrive vor vestlige, moderne kultur som den vanskeligste at nå med evangeliet. Især bøgerne *The Other Side of 1984: Questions for the Churches* (1983) og *Foolishness to the Greeks* (1986 - udkom i dansk udgave i 1987 under titlen: Galskab for Vismænd, DMS-forlag) var med til at sætte i gang *The Gospel and Our Culture Programme*, først i England og snart efter også i Nordamerika, Australien, New Zealand og Sydafrika. Også forskningsprojektet *A Missiology of Western Culture* (1992) er en del af denne bevægelse. På samme måde blev tematikken taget op af Kirkernes Verdensråd, hvor man satte en studieproces i gang inden for medlemskirkerne om *Gospel and Culture* eller som det kom til at hedde på dansk: *Evangeliet og Kulturen*.

I det kontinentale Europa var man mere afventende overfor Newbigins tænkning, især den måde han hudflettede hele vor rationalistiske modernisme; i kontinental-europæiske ører blev det lidt for pessimistisk. At ønske at Oplysningstiden ikke havde fundet sted er jo ikke særlig konstruktivt, sagde man, især fordi vi i dag lever af dens resultater (se bl.a. Hoedemaker 1998: 41-52). Men selve sagen var man også her optaget af; mens nordamerikanerne begyndte at snakke om *missional church*, tog man i Europa udgangspunkt i *missio dei*-teologien fra Willingen i 1951.

Når George Hunsberger som en hovedrepræsentant for *Gospel and Culture*-bevægelsen i Nordamerika skal opsummere indflydelsen fra Newbigins, nævner han tre ting:

1. Newbigins lærte os, at vi måtte analysere vor egen sammenhæng og kultur. Derfor fokuserer netværket *The Gospel and Our Culture* også eksklusivt på den nordamerikanske kontekst.
2. En sådan kulturanalyse må imidlertid gøres i et *missiologisk* perspektiv. Uden dette bibelske grundperspektiv bliver fokus på konteksten dybest set ligegyldigt.
3. Et sådant missionalt eller missionerende fokus på evangeliets konfrontation med vor kultur må nødvendigvis handle om kirke – både hvad kirken er, og hvad den gør. Ud af denne tænkning vokser så i løbet af firserne og halvfemserne det stærke fokus på kirkens missionale karakter og behovet for reformation eller transformation (Hunsberger 1998:5f).

Nogle hovedfaktorer

Lesslie Newbigins liv var præget af missionsengagement midt i en kultu-

rel mangfoldighed. Fra 1936 til 1959 var han missionær i en sydindisk sammenhæng. I perioden 1959 til 1965 spillede han hovedrollen inden for Det Internationale Missionsråd og fra 1961 inden for det nydannede Division of World Mission and Evangelism (inden for Kirkernes Verdensråd), for så i 1965 at vende tilbage til Indien som biskop i Madras. Det er denne missionariske og mangfoldige virkelighed, som er bærebjælken i hans tænkning. Og da han i 1974 returnerede til England, landede han midt i Selly Oaks missionsvirkelighed og omgivet af Birminghams kulturelle og religiøse mangfoldighed. Samtidig oplever han netop her, at han er vendt tilbage til et sekulært samfund, som er blevet hedensk.

Vort moderne samfund er ikke et sekulært samfund. Det er et hedensk samfund, og dets hedenskab, som er vokset ud af dets forkastelse af kristentroen, gør langt stærkere modstand mod evangeliet end den pre-kristne hedenskab, som tværkulturel mission er kendt med. Her er i sandhed vor tids mest udfordrende missionsgrænse (Newbigin 1986:20).

Denne baggrund bevirkede, at han blev trukket ind i samtalen om nogle af missiologiens hovedtemaer: tværkulturel missions begrundelse og karakter, nødvendigheden af kirkens enhed og grundlaget for interreligiøs dialog. Hvad angår tværkulturel mission, er det således spændende at se, hvorledes hans missiologiske tænkning (som finder sin endelige form i *The Open Secret* fra 1978) hele tiden slider med spørgsmålet om, hvorledes et evangelium *for alle* kan møde og engagere mennesker i deres særlige kontekst. Samtidig er han aldrig i tvivl om kirkens forpligtelse og myndighed til at forkynde evangeliet på tværs af grænser. Derfor reagerer han også med en god portion vrede, når han i Birmingham møder en kirke, som har glemt denne forpligtelse i en vestlig kontekst. Hans engagement i kirkens enhed, både i Sydindien og inden for Kirkernes Verdensråd, handler dybest set om kirkens kald til mission; dette kald gør det til en absolut nødvendighed at finde løsninger på den manglende enhed – for at verden må tro (Newbigin 1958).

Formidlingen af evangeliet i et pluralistisk samfund

Et andet hovedtema for Newbigin er formidlingen af evangeliet ind i et pluralistisk samfund, det være sig i Indien eller i Europa. Dette tema spiller en central rolle i hans senere bøger *Foolishness to the Greeks* (1986) og *The Gospel in a Pluralist Society* (1989). Selvfølgelig, siger Newbigin, kan

man ikke uddestillere et rent evangelium fra nogen kultur, men fordi evangeliet handler om Ordet, som blev kød, og dermed fra begyndelse til ende fandt sin form i kulturens rum og former, vil det samme evangelium sætte spørgsmålstejn ved alle kulturer. Han formulerer dernæst en model for kommunikation af evangeliet på tværs af grænser:

1. Kommunikationen må gøre brug af modtagerkulturens sprog. Det må være sådan, at den i det mindste i foreløbig form accepterer den måde at forstå på, som ligger i sproget.
2. Imidlertid vil den, hvis den i sandhed repræsenterer kommunikationen af evangeliet, rejse radikale spørgsmålstejn ved den måde at forstå på, som ligger i sproget. Dersom det i sandhed handler om åbenbaring, vil den medføre modsigelse og kalde til omvendelse, en radikal *metanoia*, a *U-turn of the mind*.
3. Men denne radikale omvendelse kan aldrig være resultatet af nogen menneskelig overtalelse, hvor veltalende den end måtte være. Den kan kun være Guds værk (1986:5-6).

I følge Hunsberger præges Newbigins teologiske tænkning af, at den som oftest har været *ad hoc*. Den blev til i mødet med konkrete udfordringer, den var resultatet af bestemte forelæsningsserier han holdt i Øst og Vest. For det andet er hans teologi klart *bibelsk* og i mindre grad dogmatisk eller systematisk. Denne bibelske optagethed kobles nært sammen med konteksten og med hans overordnede missionale engagement. Det betyder, at han er på vagt over for en teologisk tænkning, som lader sig fange i en bestemt kulturs kategorier og tankemønstre, som for eksempel reformati-onstidens og oplysningstidens kategorier.

Evangeliet sætter jo kritiske spørgsmålstejn ved alle den slags kategorier. En forståelse af Bibelen som Guds selvkommunikation, som åbenbaring, er hjertet i hans bibelteologi. Bibelen er *the primal witness* om, hvad Gud har gjort og giver os dermed adgang til at forstå Guds karakter, handlinger og formål (1986:59). For den kristne menighed udgør Bibelen dermed "the determinative clue to the character and activity of the one whose purpose is the final meaning of history" (1986:62). Bibelen må derfor læses som vidnesbyrdet om Guds enestående og afgørende åbenbaring af sig selv i Jesus Kristus. Læg mærke til denne vægtlægning på *vidnesbyrd* – den løber som en rød tråd igennem Newbigins tænkning. Og fordi skriften er vidnesbyrd, handler mission i sin grund om vidnesbyrd.

En modkulturel model

I sin bog om *Models of Contextual Theology* (2002) behandler Stephen Bevans også *The Countercultural Model*. Det har altid været sådan, at god kontekstualisering udfordrer og modsiger. En hovedeksponent for denne model er, i følge Bevans, Leslie Newbigin. Vi har ovenfor set, hvordan hans syn på kommunikation af evangeliet implicerer modsigelse og et kald til omvendelse. Newbigin formulerede disse tanker i sit møde med en vestlig post-rationalistisk kultur, som han langt på vej anså for hedsensk og anti-kristen, og det er især i denne konfrontation med en vestlig kultur, at den modkulturelle model har taget form.

Det modkulturelle er ikke det samme som *antikulturel*. Kristus står ikke imod kultur i det hele taget. Også Newbigin tager meget alvorligt, at evangeliet skal formidles ind i en menneskelig sammenhæng, sådan som den nu forefindes. Kultur er ikke ond i sig selv, men bærer dog mærker af den menneskelige evne til at stå skaberens herredømme imod (Hunsberger 1998:154). På en måde kunne man også kalde modellen for en *profetisk* model, siden det her handler om en profetisk modsigelse over for en kultur, som er gået den forkerte vej, en slags kontrastmodel.

I sin bog om *The Gospel in a Pluralist Society* siger Newbigin, at kontekstualisering giver evangeliet dets rette forrang, dets magt til at gennemtrænge enhver kultur og tale inden for enhver kultur, på dens eget sprog og med dens egne symboler - tale det Ord, som er både nej og ja, både dom og nåde (1989:152). Vi er derfor sat til at relatere vor præsentation af evangeliet "til det sted hvor folk står", vi må "udtrykke evangeliet ved hjælp af hørerens sprog, men også vise den usikre grund han står på (*his precarious foothold*)". Det bedste eksempel på en sådan modkulturel model er ifølge Newbigin Johannesevangeliet, som på den ene side bruger den hellenistiske kulturs sprog og tankeformer, i en sådan grad at gnostikere til alle tider har troet, at bogen var skrevet til dem. På den anden side finder vi intet andet sted i Skriften en så radikal kontrast mellem de menneskelige kulturformer og Gudsordet. Det handler altså om at kombinere troskab med relevans, men på en sådan måde at der kaldes til en U-turn-omvendelse. Ellers vil menneskeheden ikke finde frelse og helbredelse. Overladt til sig selv vil en bestemt kontekst altid modsætte sig evangeliets kald, for evangeliet kalder ikke bare mennesker til at se det bedste i dem selv, men til at sætte spørgsmålstegn ved og dømme selv det, som er bedst - for på den måde at komme til nyt liv (Bevans 2002:120f).

Denne evangeliets udfordrende funktion vokser ud af selve evangeliet som åbenbaring (se ovenfor om Newbigins bibelske teologi). Evangeliet handler om Jesus samtidig med, at det er Jesu evangelium. Det betyder videre, at evangeliet er fremadrettet – ingen ved, hvor eller hvordan evangelieberetningen vil ende, men vi ved, at evangeliet indeholder nøglen til historien – den linse, som historien skal ses igennem (Newbigins 1989:13). Derfor vil troen på evangeliet også kalde kristne til et sandt møde eller opgør med den menneskelige kontekst, og her især den vestlige kontekst. Og måden dette modkulturelle opgør især skal ske på, er gennem en konkretisering af inkarnationen i *det kristne samfund*.

Dette samfund skal forstå sig selv som et *contrast community*, et *community of resident aliens* og ”en himmelsk koloni”, hvor evangeliet leves ud midt imod en sammenhæng af materialisme, individualisme, konsumerisme, militarisme og selvtilfredsstillelse. I denne model bliver derfor også discipelliv og kristen praksis vigtig: bibellæsning, meditation, gæstfrihed, fælles bøn, gudstjenestefejring, udøvelse af nådegaver.

Gennem en sådan livsstil (som ikke må ende i sektens indadvendthed) skal *det almene præstedømme* komme til sin ret, siger Newbigins. Dette præstedømme skal leves ud midt i verden: ”Det er i verdens almindelige sekulære virksomhed, at kærlighedens offer og lydighed skal gives til Gud. Det er i den sekulære sammenhæng, at den mægtige kraft, som er sat fri gennem Kristi værk, skal blive åbenbar ... Det er kun på den måde, at verdens offentlige liv, de vedtagne vaner og antagelser, kan udfordres af evangeliet og bringes ind under sandhedens lys, som det er åbenbaret i Jesus” (1989:230). På denne måde bliver det almene præstedømme som menighed *evangeliets hermeneutik* ind i en hedensk verden.

Bevans gør med rette opmærksom på, at der er grund til kritik og forsigtighed overfor denne modkulturelle model:

1. Der er en underliggende fare for, at man bliver antikulturnel i stedet for modkulturel. Somme tider får man indtryk af, at modellens tilhænger er på vej til at dæmonisere vestlig kultur.
2. Der kan også være fare for, at dette alternative samfund af *resident aliens* kan bære kimen til sekterisme i sig. Der findes flere eksempler på samfund, som var så optaget af sin egen integritet, kvalitet, autenticitet og særpræg – og derfor glemte at bevæge sig ud midt i verden. Kristne må være villige til at få beskidte hænder undervejs.

3. Modellen har udviklet sig i en *monokulturel* retning – de fleste af de, som bruger modellen er hvide mellemklasse folk.
4. Der er hos nogen en fare for en kristen *eksklusivisme* over for andre religioner. Newbigins fokus på Kristus som den enestående må ikke blive en hindring for at finde nye veje midt i en mere og mere multireligiøs sammenhæng (Bevans 1992:124-127).

På vej mod en missional kirke

Newbigin anses for at være inspiratoren til den bevægelse, som vi i dag forbinder med en missional kirke. Jeg har ovenfor flere gange vist forbindelseslinierne fra Newbigins tænkning til *gospel and culture* bevægelsen – det var som bekendt inden for denne bevægelse, at begrebet *missional church* opstod.

For Newbigin er kirken missional i selve sin natur, i sine gener. Alt hvad kirken er og gør handler om denne missionale identitet. Uden mission "falder kirken til jorden. Vi må åbent sige, at når kirken ophører at være mission, da mister den samtidig al ret til de titler, som den smykkes med i Det Nye Testamente" (1953:163). Denne identitet omfatter både *en relation til Gud og en relation til verden*.

Relationen til Gud handler om kirkens rolle i den bibelske fortælling, om kirkens deltagelse i *Missio Dei* og kirkens relation til Guds rige. Kirkens rolle i den bibelske beretning er at være bærer af Åndens vidnesbyrd om riget, indtil riget kommer i fuldendelse. Meningen med tiden mellem Kristi komme og hans genkomst, siger Newbigin, er at denne tid skal bruges til kirkens vidnesbyrd til verdens ende. En eskatologi som ikke giver sig udtryk i en missionerende lydighed er en falsk eskatologi (1953:154). Sammenhængen med *Missio Dei* handler om samme sag: Mission er Guds handelen for at frelse hans skabning. Undervejs har Gud skabt sin kirke som stedet for Guds frelsende handling. At være sendt definerer kirkens natur: Vi er sendt for at vidne om rigets evangelium. Dermed bliver kirken også et tegn på riget, en forsmag af riget og et redskab for Gudsriget.

Relationen til verden handler om at være kirke for verden, for andre, for den konkrete sammenhæng, hvor vi er sat. Kirken skal eksistere for verden på samme måde, som Kristus er til for verden: "Det hører til selve kirkens væren at den er for det sted, for den del af verden, som den er blevet gjort ansvarlig for. Og dette "for" må defineres kristologisk" (1994:53f). Der er især to områder, hvor kirken her har svigtet:

Den har været irrelevant: Alt for ofte har dens teologi, kirkestrukturer, gudstjeneste og lederskab været importeret fra et andet sted eller en anden kultur. Alt for ofte har kirkens form repræsenteret et overlevelsesforsøg hentet fra en anden tid, uden at tage alvorligt, at tider og kulturer forandrer sig.

Manglende relation til den kulturelle kontekst

Det andet område hvor kirken har svigtet er, at den ofte antog en fejlrelation til sin kulturelle kontekst. Spændingen manglede, den polemiske konfrontation svigtede. Derfor må den gøre, hvad den kan for at finde tilbage til et missionerende møde med kulturen, både gennem hvad kirken er, og gennem hvad kirken gør (Goheen 2002: 7-8).

Undervejs gennem historien er der, i følge Newbigins, især tre faktorer, som har forkrøblet den vestlige kirkes missionsbevidsthed:

1. Kirken har i alt for stor grad været en del af *Corpus Christianum*. Den førkonstantinske kirke var et missionerende samfund, men med Konstantin ophørte kirken med at være en missionerende tro; i stedet blev den til folkereligion for Europas folk: "Kirken blev den religiøse afdeling af det europæiske samfund snarere end en task force udvalgt og udnævnt til verdensmission" (1966:102-103). Også i reformationens teologier og bekendelser synes der at ligge en stiltiende accept af, at kirken ikke befinder sig i en missionsituation, men i en kulturel sammenhæng, hvor troen tages for givet. Man er kun optaget af kirkens tegn og ikke af dens missionale identitet (1966:104). Og inden for den slags modeller handler *ministerium* primært om præstelig omsorg for etablerede menigheder og ikke om lederskab i mission. Reformationens teologi formuleres ikke i en sammenhæng, hvor der kæmpes en kamp mellem evangeliet og en ikke-kristen kultur, men handler stort set om rivaliserende tolkninger af det samme evangelium (1966:111). Newbigins siger et sted: "Vi er smertelig klar over konsekvenserne af Konstantins omvendelse; i århundreder blev kirken forbundet med den etablerede magt og sanktionerede og brugte selv sværdet, og mistede sin kritiske relation til de herskende myndigheder" (1980:47). I lys af dette glæder Newbigins sig over alle tegn på, at *corpus Christianum* modellen er på vej ud, for dette kan føre til "en begyndende genopdagelse af en bibelsk lære om kirken som et missionerende samfund" (1966:104).

2. En anden faktor, som har virket forkrøblende på kirkens selvforståelse, er privatiseringen af evangeliet i en post-rationalistisk kultur. Med Oplysningstiden flyttes kirken fra kulturens centrum til dens ydergrænser. Det er her, Newbigins indsætter sin analyse af modernitetens "afgudsdyrkelse" af fornuften (1983 og 1986): Religion bliver individualiseret og privatiseret – kristentro bliver en privatsag, og dermed skaber man et skel mellem privat og offentlig samt mellem tro og samfund. Fakta hører hjemme i det offentlige rum, og værdierne må nøjes med det private rum. Denne deling (*dichotomy*) er blevet til "an unquestioned article of faith in Western culture – a hidden religious assumption that gives shape to our society" (Goheen 2002: 23). I stedet for at bekæmpe denne tro på fornuft og fremskridt er kirken selv blevet absorberet ind i de samme forestillinger (Newbigins 1986, 1989). Derfor kaldes kirken i dag til at genopdage en form, som tydeliggør Kristi herredømme over alt liv, uden at falde i grøften til *corpus Christianum* engang til.
3. En tredje faktor er adskillelsen af kirke og mission inden for den moderne missionsbevægelse. Denne adskillelse har sine gode historiske årsager, eftersom de protestantiske kirker i det 18. århundrede var blinde for missionsansvaret. Resultatet blev imidlertid ofte, at disse nye strukturer skabte større problemer end de løste: "Det Nye Testamente kender kun et missionselskab – Kirken. Det 18. århundrede kendte til kirker, som helt havde ophørt med at være missionselskaber og blev vidne til fødselen af missionselskaber, som ikke gjorde krav på at være kirker" (1948:10). Newbigins kan tale stærkt om de skadelige virkninger af denne opdeling i mission og kirke og kalde det "en af de store ulykker i missionshistorien" (1958:26). Resultatet kan jo let blive en kirke, som kun lever af sig selv. Derfor må vi igen læse Apostlenes Gerninger, hvor kirke og mission til sammen var det sted, hvor mennesker blev frelst.

Hermed er vi langt inde i den missionale kirke – den kirke, som forstår sig selv som mission, og hvis lederskab er et missionerende lederskab, som leder menigheden ud i verden; den kirke som gør evangeliet kendt gennem sit liv og sit vidnesbyrd; den kirke som både kalder, udruster, konfronterer, profeterer og tjener blandt naboer og til verdens ende.

Litteratur:

- Bevans, Stephen B.: *Models of Contextual Theology*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 2002
Revised and expanded edition
- Goheen, Michael W.: *As the Father has Sent me, I Am Sending You - Lesslie Newbigin's Missionary Ecclesiology*, i *Missiologiai*, no. 7, PMTI, Budapest 1993
- Hoedemaker, Bert: *Secularization and Mission: A Theological Essay*, Trinity Press, Harrisburg 1998
- Hunsberger, George: *Bearing the Witness of the Spirit. Lesslie Newbigin's Theology of Cultural Plurality*, William Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids 1998

Newbigin, Lesslie:

- The Reunion of the Church: A Defence of the South India Scheme*, SCM Press, London, 1948
- The Household of God: Lectures on the Nature of the Church*, SCM Press, London, 1953
- One Body, One Gospel, One World: The Christian Mission Today*, International Missionary Council, London & New York, 1958
- Honest Religion for Secular Man*, SCM Press, London, 1966
- The Open Secret*, William Eerdmans Publishing Company, Grand Rapid, 1978
- Your Kingdom Come: Reflections on the Theme of the Melbourne Conference on World Mission and Evangelism*, John Paul the Preacher Press, Leeds, 1980
- The Other Side of 1984: Questions for the Churches*, WCC Press Geneva, 1983a
- "Christ and the World of Religions", i *The Churchman* 97:16-30, 1983b
- Unfinished Agenda: An Autobiography*, William Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, 1985
- Foolishness to the Greeks. The Gospel and Western Culture*, William Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids 1986 - dansk udgave: *Galskab for Vismænd*, DMS-forlag 1987

- 1989 *The Gospel in a Pluralist Society*, William Eerdmans publishing Company: Grand Rapids
- 1993 *A Word in Season: Perspectives on Christian World Mission*, William Eerdmans Publishing Company: Grand Rapids

Knud Jørgensen, f. 1942, cand.theol. 1970, journalist, PhD i missiologi og kommunikation 1980, har bl.a. været programredaktør ved Det Lutherske Verdensforbunds radiostation i Etiopien, sekretær ved Det Lutherske Verdensforbund, rektor for Gå Ut Centret, informationschef ved Kirkens Nødhjælp, Norge, og siden 1998 direktør for Areopagos. Har skrevet en lang række artikler i bøger og blade og er medforfatter til bl.a. Missiologi i Dag (1994).

Missionens plads i folkekirken

Af sognepræst Knud Sørensen, Måløv

At mission er selve kirkens identitet betyder ikke, at menighederne derfor skal betale missionsselskabernes arbejde. Hvis man tror det, gør man sig skyldig i en ganske alvorlig misforståelse, skriver forfatteren i denne artikel. Han er formand for Dansk Missionsråd og har tidligere i en årrække været såvel missionssekretær som generalsekretær i Det Danske Missionselskab, og således har han et mangeårigt ansvar for ledelsen af en de danske missionsorganisationer og ved, hvad han taler om.

“En kirke der ikke missionerer er død” - det er en gammel sandhed, som folk der arbejder med mission har let ved at huske, men hvis man fortsætter med at sige: “derfor skal menighederne betale missionsselskabernes arbejde”, så gør man sig skyldig i en alvorlig fejltagelse.

De folkekirkelige missionsselskaber er blevet meget opmærksomme på menighedernes plads i missionsarbejdet, og det er der både gode og dårlige grunde til. De gode grunde udspringer af, at missionsopgaven overvejende er ved at blive lokal, de dårlige grunde skyldes, at man mangler penge til at fortsætte det arbejde, man har vænnet sig til.

Kristnes opgave i samfundet er at præsentere og repræsentere evangeliet, være villige til at gøre kristendommen til en faktor i samfundets liv ved siden af andre livsholdninger og personligt at vedkende sig troen som holdepunkt og som tilbud til andre. En kirke må nødvendigvis være i mission, man må unde andre at få del i evangeliet, men at være en missionarisk menighed er ikke at få lov til at holde det i gang, som selskaberne gerne vil gøre, det er at se evangeliets udbredelse lokalt som en del af kirkens arbejde, først og fremmest altså som et arbejde i de nære omgivelser, hvad enten det er i Danmark, i Afrika eller i Japan.

I de etiske retningslinjer for Dansk Missionsråd står der: “Missionsorganisationerne og deres medarbejdere har i ethvert land en forpligtelse til i samarbejde eller forståelse med de lokale kirker at præsentere evangeliet for mennesker af anden tro”. I Danmark kan man ikke samarbejde med folkekirken som en helhed, da må samarbejdet være lokalt, og så

retter man naturligt opmærksomheden mod menighedsrådet og præsterne. Hvad så hvis de der på stedet anser organiseret mission som noget, der hører under forsagelsen?

Missionskredsenes afløsere

Missionsorganisationerne hører til de frie organisationer i folkekirken. De er ikke afhængige af menighedsrådene, og det betyder på den anden side, at man ikke kan bruge menighedsrådet som undskyldning for ikke at løse den opgave, som er organisationens eksistensberettigelse. Når man driver mission må man se sig selv som en del af det lokale kirkeliv, man må yde sit bidrag til, at menighedslivet fungerer. Somme tider ser det ud som om missionsorganisationerne ønsker at høste, hvor de ikke har sået, men en menighed er ikke en pengekasse, man kan stikke snabelen ned i, den er et arbejdsfællesskab, hvor hver gruppe må yde sit.

Ser vi på økonomien, så er det ikke menighederne, der er missionskredsenes afløsere, det er enkeltpersoner, de personlige givere. Derfor ligger alle frie organisationer i skarp og vedvarende konkurrence med hinanden. I gamle dage var kappestriden om menneskers opmærksomhed ikke så intens, for da drejede det sig om at få dem med i en kreds. Når først de var dér, så kunne man nøjes med at sende information direkte til kredsen, der kvitterede med en samlet indbetaling af medlemmernes gaver.

I dag er det de færreste givere, der føler sig som medlem af én eller et par organisationer. De fleste ønsker at støtte sagen som sådan, hvad enten det er mission eller socialt arbejde eller noget andet, og hvad pengene så helt konkret bliver sendt til, det afhænger af, hvad man for nylig har fået sympati for i strømmen af information gennem organisationernes blade og andre publikationer, gennem artikler, møde med repræsentanter for arbejdet, annoncer m.m. Nogle gør endda en dyd ud af at skifte mellem forskellige organisationer.

Hvis ikke organisationerne er meget opmærksomme på, hvilke virkemidler man tager i anvendelse, så tager reklamedrengene over med kampagner, der retter opmærksomheden mod sociale aspekter af arbejdet og enkeltpersoner som (repræsentanter for) modtagere. Nyt arbejde og konkrete projekter giver penge. Så bliver arbejdet formet af, hvad reklamerne kan skaffe penge til i stedet for en analyse af, hvad der er brug for at få gjort inden for de rammer, man har. Man skylder sagen at gøre sit arbejde sådan, at man kan se sig selv i spejlet og se både givere og modtagere i øjnene.

Oplysningsarbejde

Informationsarbejdet kan ikke længere nøjes med at være fundraising. I mange år har det bærende motiv i oplysningsarbejdet været at reklamere, at fortælle mennesker om det arbejde vi gør med henblik på at skaffe sympati, forståelse og i sidste instans bidrag. Det er stadig nødvendigt og en hæderlig del af arbejdet, men informationsarbejdet skal være bredere. Vi skal præsentere og repræsentere kristendommen i den offentlige debat ud fra det, som er missionsorganisationernes særlige arbejdsfelter: religionsmødet og den internationale kirke. I Danmark skal vi være med til at protestere mod smålige indskrænkninger i udlændinges muligheder for at være en del af det religiøse billede i Danmark ved, at myndighederne forkorter den tid, udlændinge kan være her som missionærer, og fører tilsyn med både deres økonomi og deres holdninger. Det er vores internationale fællesskab, der står på spil, og vores troværdighed i religionsmødet, at vi ikke bliver opfattet som en del af et system, der diskriminerer dem vi gerne vil i dialog med. Desuden omfatter vort fællesskab med kristne i andre lande ikke kun selve missionsarbejdet, men også f.eks. advocacy (fortalervirksomhed), at vi bringer deres situation og vanskeligheder til offentlighedens kendskab i Danmark.

I en debat om mission udtalte en sognepræst for nylig, at det er absurd at arbejde for at udbrede evangeliet ude, når vi står så svagt i sognet, dér hvor vi bor. Det synspunkt kan jeg godt forstå, men for mig er det ikke en grund til at nedlægge missionsarbejdet, men derimod til at fremskynde en udvikling, som er i gang, hvor det lokale missionsarbejde er en del af et internationalt netværk. En stor del af vort samarbejde med kirker i andre lande er mellemkirkeligt arbejde om udviklingshjælp, ungdomsarbejde osv. Om det foregår som en fortsættelse af tidligere tiders missionsarbejde eller ad mellemkirkelige kanaler er lidt tilfældigt. Når vi taler om menighedens mission, så bliver det at sende og modtage missionærer en erfaringsudveksling og gensidig støtte blandt dem, der arbejder med religionsmødet lokalt. Når vi har en afrikaner som medarbejder i mission i Danmark, så har han ikke kun til opgave at fortælle om sit hjemlands kirke, men så er han her som et synligt udtryk for, at evangeliet er for alle folkeslag, og han er her for religionsmødets skyld, for at kirken gennem hans arbejde kan nå ud til nye mennesker, som danske medarbejdere har svært ved at nå, altså de samme begrundelser som gælder for at sende danske missionærer til andre lande.

Knud Sørensen, f. 1941, cand. theol., er formand for Dansk Missionsråd. I årene 1973-79 var han missionær i Tanzania, udsendt for Det Danske Missionselskab. Efter årene i Tanzania vendte han hjem for at arbejde først som missionssekretær for Afrika og senere som generalsekretær i Det Danske Missionselskab. Siden 1988 har han været sognepræst i Måløv.

Dialog om fremtidens folkekirke

Af kirkeminister Tove Fergo

Kirkeministeren gennemførte i eftersommeren 2003 en borgerhøring om folkekirkens fremtid. I denne artikel fortæller ministeren om baggrunden for høringen og nogle af de resultater, der kom ud af den.

Et stort flertal af danskerne er medlemmer af folkekirken. Og det er i disse år tydeligt, at åndelig søgen spiller en stor rolle for mange mennesker. Alligevel er kun en beskedent del af danskerne hyppige brugere af folkekirken. Hvorfor er det mon sådan? Har de mange "passive medlemmer" af folkekirken nogle ønsker og forventninger, som kirken ikke opfylder? Hvad skal der i givet fald til, for at kirken kan opfylde de forventninger? Og vil det kunne få flere danskere til at deltage mere aktivt i den kirke, som de trods alt holder fast ved at være medlemmer af?

Det var bl.a. spørgsmål som disse, der i begyndelsen af 2003 fik mig til at overveje, hvordan man kunne få inddraget folkekirkens menige medlemmer i en debat om fremtidens folkekirke, om udfordringer til og udvikling af folkekirken.

Sammen med en arbejdsgruppe af præster og lægfolk besluttede jeg, at der i samarbejde med Teknologirådet skulle gennemføres en borgerhøring. Formålet med en sådan høring skulle være at få noget at vide om, hvilke holdninger samt ønsker eller forventninger der er til folkekirken blandt danskere, som ellers hører til det store "tavse flertal" af folkekirkens medlemmer. Og derigennem også få nogle ideer eller forslag til fremtidig udvikling i folkekirken.

Valget af Teknologirådet som samarbejdspartner skyldtes ikke, at Teknologirådets medarbejdere er specielt sagkyndige i kirkelige spørgsmål. Det er de ikke, men den sagkundskab var jo i forvejen godt repræsenteret i arbejdsgruppen. Teknologirådet har derimod udviklet metoder til og indhøstet gode erfaringer med, hvordan man gennem borgerhøringer kan få inddraget almindelige borgere i debat om større, principielle spørgsmål.

Borgerhøringen

Lørdag 6. september mødtes så 84 borgere på Kerteminde Højskole for at sige deres mening om folkekirken ud fra fem temaer:

- Kirken som hus
- Kirken i praksis
- Kirken, troen og det eksistentielle
- Kirken i samfundet
- Præsten og vi andre.

Der var udsendt invitationer til 6.000 tilfældigt valgte borgere ud fra et ønske om at få ca. 100 deltagere, som ikke er ansat i folkekirken, og som heller ikke er valgt til særlige poster, f.eks. menighedsråd.

Dagens drøftelser skulle resultere i udformning af et "Borgernes Idékatalog" om fremtidens folkekirke. Dette idékatalog skulle så efterfølgende være grundlag for en konference, hvor en stor gruppe af dem, man kan kalde folkekirkens meningsdannere, kunne debattere borgernes ideer. Denne konference blev holdt den 15. september med ca. 100 deltagere.

De 84 deltagere i borgerhøringen i Kerteminde kan selvfølgelig ikke betegnes som et repræsentativt udsnit af danskerne. Dertil var de for det første for få. Og dernæst er det klart, at man ikke kan forvente egentlig repræsentativitet, når deltagelse forudsatte forudgående tilmelding, og at man skulle bruge en hel sensommerlørdag på rejse og på at være med i høringen. Men deltagerne i borgerhøringen var alligevel meget forskellige og repræsenterede derfor trods alt en stor del af den mangfoldighed, som karakteriserer danskerne og deres forhold til folkekirken.

Deres synspunkter spændte vidt og var langt mere nuancerede i holdningen til folkekirken end det, man kunne få indtryk af i nogle medier i dagene efter høringen, hvor der især var fokus på de mest vidtgående eller afstandtagende synspunkter som, at dogmer samt dommedags- og helvedesforestillinger skal afskaffes.

Da jeg sent lørdag eftermiddag kom til borgerhøringen oplevede jeg en begejstring og opstemthed fra deltagerne side, som både glædede mig og overraskede mig. Det var helt klart, at de var meget optaget af at drøfte den folkekirkelige situation. Særligt hæftede jeg mig ved det gennemgående budskab, som lød igen og igen: Vi vil så gerne komme i kirken. Vi forstår godt, at det er en kirke det drejer sig om og ikke et mul-

tireligiøst kulturcenter. Vi forstår bare ikke altid hvad der bliver sagt, og hvad de mange fremmede begreber dækker over. Vil I (folkekirken) ikke godt hjælpe os med at få denne indsigt og forståelse?

Da jeg hørte disse budskaber fra de almindelige folkekirkemedlemmer, stod det klart for mig, at folkekirken står over for en meget stor opgave med at formidle det kristne budskab. Ja, en langt større opgave end jeg havde forestillet mig trods min erfaring som præst gennem 30 år.

Synspunkter fra høringen

Hvis man i øvrigt skal forsøge at sammenfatte nogle af de synspunkter, der kom frem på høringen, kan man om temaet *Kirken som hus* for det første sige, at der var udtalt ønske om, at kirken skal være mere åben. Borgerne vil ikke komme til en lukket kirkedør så ofte, som det er tilfældet i dag. Men ønsket om mere åbenhed gælder ikke kun, hvornår døren skal være låst op. Kirken skal i det hele taget fornemmes mere åben over for og vedkommende for alle ved at blive brugt til en større variation af aktiviteter, hvor så vidt muligt også rummet og dets inventar varieres. Åbenheden skal også give sig udslag i andre gudstjenesteformer end de traditionelle og i et bredere musikvalg.

I forhold til temaet *Kirken, troen og det eksistentielle* var det et meget tydeligt ønske blandt deltagerne i høringen, at kirken skal blive langt bedre til at formidle i et sprog, som er forståeligt og nærværende for nutidsmennesker, og i øvrigt gerne på en måde, så det kristne budskab sættes i relation til nutidsmenneskets problemstillinger. Det var også i denne sammenhæng, at nogle deltagere kunne tænke sig at kirken skulle afskaffe vanskeligt forståelige dogmer og begreber som jomfrufødsel, treenigheden og kødets opstandelse. Nogle kunne tænke sig kirken åbnet for stort set alle trosretninger. Især blev det understreget, at kirken må blive mere åben og tolerant og mindre afvisende over for mennesker, som søger den med eksistentielle problemer, der ikke harmonerer med den gældende tro. Kirken må derfor i højere grad blive forum for debat om og med andre trosretninger.

Hovedsynspunktet i forhold til temaet *Kirken i praksis* var også ønsket eller kravet om, at kirken skal formidle budskabet på en mere nutidig eller tidssvarende måde. Både med hensyn til ordene, der bruges, men i høj grad også med hensyn til form. Den traditionelle prædiken er for lang, eller i det mindste må børnene kunne "skånes" for den og tilbydes andre aktiviteter under prædikenen og gerne under den øvrige del af

gudstjenesten også. Der blev efterlyst gæstetalere og mere dialog eller debat.

Under temaet *Kirken i samfundet* blev der talt for større rummelighed i form af, at kirken skal være bedre til at acceptere menneskers forskellighed. Der blev også udtrykt ønsker om mere nærhed i form af, at præsterne arbejder på at skabe netværker for forskellige grupper, og at præsterne skal være mere opsøgende i forhold til mennesker i krise. Desuden blev det efterlyst, at kirken skal formidle mere viden om sig selv. "Vi føler, at vi ved for lidt om gudstjenestens indhold. Folkekirken kommer for lidt i møde og er ikke god til at vise sin kerne i et direkte sprog," lød det bl.a. Det var også et gennemgående ønske om, at folkekirken skal spille en større rolle i menneskers hverdag. Frem for alt skal folkekirken praktisere budskabet om næstekærlighed og ikke være for påtrængende med det religiøse.

Deltagerne i borgerhøringen fastslog under temaet *Præsten og vi andre*, at det er og skal være folkets kirke og ikke præstens. Det betød ikke, at man vil have præsten afskaffet, men at man gerne ville stille krav til præsten. Krav om, at den aura af stivhed, som for mange præster har, skal væk. Krav om mere tidssvarende uddannelse inden for bl.a. kommunikation og psykologi/pædagogik. Men først og fremmest krav om mindre afstand mellem præst og menighed ved at præsten taler *med* og ikke *til* mennesker, i øjenhøjde, med inddragelse af virkeligheden i prædikenen og i et forståeligt sprog.

Sammenfatning

Sammenfattende kan man sige, at borgernes ønsker eller krav på høringen var,

- at der skal være bedre sammenhæng mellem "virkeligheden" inde i kirkens verden og "virkeligheden" i det omgivende samfund
- at kirken skal blive meget bedre til at formidle sit budskab, og at den bør gøre en større indsats for at få denne formidling startet allerede over for børn og unge
- at der i højere grad skal være dialog i kirken i stedet for envejskommunikation, samt
- at der skal være meget mere variation, i mulighederne for at indrette kirkerummet, men også i det der sker i rummet: gudstjenester, aktiviteter, musik osv.

Hvordan reagere på forslagene

Det kan være fristende at fejle de synspunkter, som kom frem ved de 84 borgeres fremmøde i Kerteminde, til side. Det kunne man let gøre med bemærkninger som f.eks.:

- Deltagerne var ikke i tilstrækkelig grad repræsentative for folkekirken 4,5 millioner medlemmer. Det er tydeligt, at deltagerne har begrænset viden om, hvad kirke og kristendom er og skal vedblive at være.
- Det er også tydeligt, at de kun sjældent sætter deres ben i kirken. De gør det i hvert fald ikke her hos os, for her kan vi og gør vi jo meget af det, de peger på. Og vi er gode til det.
- I øvrigt kan det slet ikke lade sig gøre at gennemføre al den åbenhed, variation og fleksibilitet. Man må jo tænke på, at vi har at gøre med gamle kirker, som vi hverken kan eller skal "vende op og ned på", og som vi er nødt til at beskytte og bevare.
- Vi er jo kun et lille sogn. Derfor er der og må der være grænser for, hvad vi kan byde på. Der er for resten heller ikke konsekvens i det, de siger.
- På den ene side efterlyses der klare og markante budskaber, på den anden side efterlyses der dialog og åbenhed over for al mulig religiøsitet, som ikke har noget med evangelisk-luthersk kristendom at gøre. Afvisninger à la disse er ikke blot fristende og nemme at komme med. De er *for* nemme.

Selvfølgelig er udsagnene fra de 84 borgere en sensommerlørdag i Kerteminde ikke den endegyldige sandhed om, hvordan det står til med folkekirken og med borgernes forhold til den. De er ikke hele sandheden om, hvilke udfordringer folkekirken står over for og hvilken udvikling af folkekirken, der er nødvendig.

Men hvis man ser nogenlunde åbent og nøgternt på, hvor beskeden tilslutningen til livet i folkekirken er i det daglige, er der særdeles god grund til at overveje, om der mon ikke er noget om snakken: at kirken skal arbejde på at blive meget bedre til at formidle det kristne budskab – både i ord og handlinger – så der bliver skabt bedre forbindelse mellem "virkeligheden", som den opleves inde i kirken, og "virkeligheden", som den findes uden for kirkens mure.

Dialog er nødvendig

Hvis kirken skal blive bedre til det, er der for mig ingen tvivl om, at det første skridt må være at få etableret en dialog mellem folkekirken og den store del af folkekirkens medlemmer, som kun i beskedent omfang tager del i folkekirkens liv og tilbud i dag. Borgerhøringen var et eksempel på, hvordan en sådan dialog kan føres.

Men i en kirke, som er og skal være karakteriseret ved, at livet først og fremmest formes og leves i de nære sammenhænge, i sognemenighederne, er det naturligvis afgørende, at der føres en sådan dialog mellem kirke og borgere i den nære sammenhæng, hvor dialogen kan føres på grundlag af og i samspil med de folkelige og kirkelige forhold, som findes det enkelte sted.

På Kirkeministeriets hjemmeside kan man på adressen www.km.dk/borgerhoering læse udførlige rapporter om de synspunkter, der kom frem ved borgerhøringen og ved den efterfølgende konference for folkekirkelige "meningsdannere". Jeg håber, at det kan inspirere til, at man rundt om i folkekirken tager ideen op og får gang i en dialog til gavn og glæde for både folk og kirke.

Tove Fergo, f. 1946, cand.theol. 1973, samme år sognepræst ved Simon Peders Kirke, Københavns Stift, har tidligere siddet i Københavns Borgerrepræsentation 1990-98, siden 1988 medlem af Folketinget for Venstre, siden 2001 Kirkeminister.

Skole og kristendom i en multikulturel kontekst

Af valgmenighedspræst, seminarieadjunkt
Laura Lundager Jensen, Osted

Engang var den danske enhedskultur udtrykt ved, at bl.a. kirke og skole var så tæt forbundet, at skolen leverede kirkens dåbsundervisning. Men i takt med, at samfundet op gennem det 20. århundrede udviklede sig mere og mere i pluralistisk retning, løsnedes båndene mellem kirke og skole indtil den endelige adskillelse i 1975. Men stadigvæk har kristendomsundervisningen en særstilling i folkeskolens læseplaner som kulturbærer. Forfatteren peger på de problemer faget efterhånden har efter, at to generationer ikke har hørt de bibelske fortællinger eller sunget selv de mest kendte salmer. Men samtidig peger hun på de nye muligheder, der i disse år opstår for et nyt og ligeværdigt samarbejde mellem de to institutioner.

I folkeskolen skal der undervises i kristendomskundskab og religion. Faget har gennem tiderne ændret navn og indhold og formålsbeskrivelse, men det har altid haft plads på skoleskemaet, som et af de fag, der hører til i den danske folkeskoles samlede faglige udbud og som tilsammen udgør den ballast eleverne skal have med fra deres skoletid. Kristendommen er prioriteret højt i fagbeskrivelsen, som fagets nuværende navn også angiver, men det hedder samtidig, at der kan og – i de ældste klasser at der skal – inddrages og arbejdes med andre religioner. Med ”andre religioner” er der underforstået religioner som islam, buddhisme, osv. det vil sige religioner, der ikke forventes samme kendskab til i Danmark, som der er til kristendommen.

Det er et spørgsmål om forudsætningerne for denne skelnen i grunden giver mening længere, eller om kendskabet til kristendom ikke er ved at være lige så indskrænket som kendskabet til de andre religioner. Kristendommen er ikke længere selvfølgelig i Danmark, forstået som levende religion, hvis indhold er kendt af den altovervejende del af befolkningen. Ikke alene er kendskab til de kristne historier ikke længere en na-

turlig forudsætning i børnenes hjem, men det kendskab er heller ikke en almen forudsætning for mange af de lærerne, der underviser i faget. Det giver faget en anden karakter end tidligere; man kan ikke længere trække på nogle givne forudsætninger. Det er ikke blot af betydning for faget; det giver også vanskeligheder, når folkeskolens overordnede formål generelt skal løftes, hvor det bl.a. hedder, at "Skolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur, herunder kristendom". Kristendommen nævnes her udtrykkeligt som en betydelig del af den danske kultur, som det hører til skolens opgaver at viderebringe til eleverne. Men kan skolen gøre det, når skolens lærere ikke har fornemmelse for med hvilket indhold kristendommen reelt har påvirket vores kultur, og når børnenes forældre ikke har en klar forventning til skolens undervisning på dette område.

Alt dette er tankevækkende i forhold til kulturdebatten, hvor mange for tiden mener at kunne forudsætte kristne værdier som grundlag for det danske samfund. Det er også tankevækkende i forhold til kirkens opgave med at sørge for, at døbte børn får dåbsundervisning.

Kristendom og dagens skole

Mit billede af, hvad lærere og børn ved om kristendom, har jeg fra de skoler i Københavnsområdet, jeg jævnligt har kontakt med i forbindelse med mit arbejde som seminarielærer, dels gennem praktikbesøg på skolerne og dels via referat fra mine studerende. De historier, børn kender fra Bibelen er svundet ind til et meget lille antal, og de historier har ingen særstatus i forhold til de mange andre historier, der hører til i et barns verden. Historien om den barmhjertige samaritaner er den, der først nævnes – måske som den eneste. Eventuelt kan man være heldig at høre historien om udvandringen fra Egypten, velsagtens på grund af Disney-succesen *Prinsen af Egypten*, men det er almindeligt, at man ikke ved noget om, at historien har noget at gøre med Bibel og kristendom. Muligheden for, at man også får historien om Herkules eller andre mytiske figurer med, når man spørger til kristendommen i en tredjeklasse er ganske stor. Fadervor kendes muligvis fra en emneuge om skolegang i gamle dage, men er ikke noget børnene nogensinde har hørt hjemme.

Hvad de kirkelige højtider angår, husker man, hvorfor vi holder jul; nogle har også en anelse om, hvad påsken er for en højtid, mens de færreste kender til baggrunden for pinse. Men selv om man ved noget højtidernes baggrund, har højtidernes indhold sjældent nogen betydning for, hvad man foretager sig i de fridage, højtiderne giver anledning til.

Så meget eller så lidt er der tilbage af den kristendom, der i skolelovgivningen og i den aktuelle kulturdebat forudsættes at være en vigtig del af grundlaget for dansk kultur og samfundets værdier. I det forløbne års værdidebat er kristendommen blevet forstået som en af grundpillerne for vores etik og moral og blevet betegnet som den pulsåre, der giver næring til hele vores kultur. Mange, især af den ældre generation af danskere, så gerne, at det forholdt sig sådan, men virkeligheden er blevet anderledes. Nok postuleres kristendommen som en væsentlig del af vores kultur, men man ved ikke længere, hvad dens indhold er.

Den religiøse vækkelse

Det betyder ikke, at de yngre generationer ikke længere er religiøse. Spørger jeg i en seminarieklasser på 28, vil højst 3 hævde, at der ingen Gud eller intet guddommeligt findes. Resten mener, der *er* en form for åndelig dimension, vi står i forhold til. Man er nysgerrige – søgende, vil gerne vide og forstå sig som en del af noget mere. Det udbud, der efterhånden findes af nyreligiøse og halvreligiøse livsforbedringstilbud, med alt fra salg af sten til healing og særlige afspændingsprogrammer, vidner om efterspørgsel efter noget åndeligt.

Nysgerrigheden gælder også kristendommens udbud. Årets julekalender på TV2, *Jesus og Josefine*, er et godt eksempel på det. Evangeliet blev fortalt – i ganske fri form ganske vist. I 70'erne, 80'erne, og sandsynligvis også 90'erne, ville folk i almindelighed og pressen i særdeleshed uden tvivl have protesteret imod, at en public service kanal etablerede forbindelse mellem en børne-julekalender og Bibelen, og have kaldt det utilstedelig kristen propaganda, der ikke hørte hjemme i det offentlige rum, hvor der højst kan serveres nisser. Stemningen er nu vendt. Selv i Politiken glædes lederskribenten over at høre julens fortælling, måske ikke med gensynets glæde, men i den glade nysgerrigheds navn – i søgen efter de glemte fortællinger og efter indhold til religiøsitet. Det moderne menneske er blevet et religiøst søgende menneske, og man søger i øst såvel som i vest – kristendommen inklusiv – for at få det religiøse behov dækket. Men kristendommen har ingen speciel prioritet i denne sammenhæng. Man kan vente spændt på, hvilken religiøs horisont julekalenderen i TV2 vil trække på i 2004.

Kristendomsfagets udvikling i skolen

At baggrunden for at undervise i faget kristendomsundervisning i folkeskolen er anderledes end på vore bedsteforældres tid er ikke overraskende. Det svarer til den almindelige udvikling i samfundet. Kirken er ikke længere en naturlig del af folks hverdag, og de bibelske historier er derfor ikke i brug. Men fagets udvikling i skolen i løbet af de sidste fire årtier har også været medvirkende til ændringen.

Da der oprindeligt blev oprettet skoler landet over, var hovedbegrundelsen, at man ville sikre at børn fik en ordentlig undervisning i kristendom. Sådan så det ud i 1739, da der for alvor blev indført almindelig undervisningspligt i Danmark; og skolens primære formål med at lære børn at læse var at give dem indsigt i Bibelen. Præsten havde pligt til at overhøre og tilse, at dette også skete. Hvad man ellers kunne lære var et biprodukt af dette egentlige formål.

Kristendommen og kristendomsfaget er siden gradvist blevet svækket i folkeskolelovenes formuleringer. Indtil sidste århundrede har skolen og kirken haft et samarbejde med hensyn til at lære børn om kristendommen, men det har længe været understreget, at skolens opgave adskilte sig fra kirkens. Ikke blot skolens folk har understreget dette, men også teologer og præster. Grundtvig hævdede med stor styrke skellet mellem, hvad kirkens rolle og skolens rolle var i denne forbindelse. Skolen skulle give livsoplysning, og til livsoplysningens kilder hørte centralt den mosaik-kristelige *anskuelse*, dvs. den livsforståelse og det menneskesyn, der er Bibelens forudsætning. Den skulle børnene naturligvis indføres i.

Men *troen* var ikke en skolesag. Kirkens opgave var at grundlægge, nære og fastholde troen gennem dåb og nadver og gennem forkyndelsen af evangeliet. Skolen skulle altså ikke forkynde, men fortælle de bibelske historier blandt alle de andre historier, man også kunne blive klog af at høre. Kirken skulle derimod sætte det enkelte menneske i forhold til fortællingerne, lære børn og andre at omsætte fortællingerne og gøre troen levende.

En sådan skelnen mellem kirkens og skolens rolle har præget kristendomsfagets undervisning. Efterhånden er kirkens aktive rolle i forhold til skolens opgaver afskaffet helt. Præstens tilsynspligt ophørte i 1949, og kirkens officielle rolle i folkeskolesammenhæng blev afviklet helt i 1975. Man kan sige, at den grundtvigske skelnen mellem kirke og skole i sidste halvdel af det 20. århundrede således blev fulgt helt til dørs. Kirke og skole blev adskilte institutioner, der efterhånden de fleste steder kun

har noget med hinanden at gøre, når undervisningen af konfirmanderne skemamæssigt skal fastlægges.

Men den adskillelse har fået andre konsekvenser end Grundtvig havde tilsigtet. Den *anskuelse*, Grundtvig forudsatte som fælles for kirke og skole og som rummedes i de bibelske fortællinger, er ikke mere en fælles baggrund i det danske samfund. Grundtvigs tanker om skellet mellem skolens og kirkens opgaver hørte en tid til, hvor kristendommen var en selvfølgelig klangbund for menneskers liv, børns såvel som deres forældres.

Reformerne der fremmedgjorde

Udover at kirke og skole overordnet ikke længere står i samme forbindelse til hinanden som tidligere, har bestemmelserne om undervisningen i kristendom også indholdsmæssigt i løbet af de sidste årtier ændret karakter. Dette er sket gennem en række reformer af folkeskoleloven. Indtil ændringen af folkeskoleloven i 1975 var kristendomsfaget endnu – om end svækket – på folkekirkens lære. Faget skulle medvirke til at udvikle og styrke børnenes karakter, og om kristendomsundervisningen hed det, at den "skal være i overensstemmelse med folkekirkens evangelisk-lutherske lære".

Evangelisk-luthersk kristendommen var prioriteret, og det var forudsat, at den havde en opdragende funktion. Det etiske indhold af evangelisk-luthersk kristendom var dermed at forstå som skolens værdigrundlag. Men efterhånden som 60'ernes generelle opgør med autoriteterne fik fodfæste, gav det sig også udslag på skoleområdet. Loven fra 1975 lægger på alle skolens områder vægt på, at "folkeskolens opgave i samarbejde med forældrene [er] at give eleverne mulighed for at tilegne sig kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, som medvirker til den enkelte elevs alsidige udvikling". Formuleringen af dette i forhold til kristendomsundervisningen blev, at "Kristendomsundervisningens centrale *kundskabsområde* [min fremhævnings] er den danske folkekirkens evangelisk-lutherske kristendom".

Den almindelige opfattelse var, at saglighed i alle fag skulle i højsædet. Faglighed skulle i fokus, og eleverne skulle selv lære at forvalte denne faglighed. Faget kristendomskundskab blev som alle andre fag et kundskabsfag. Undervisningen blev dermed helt løst fra sin forkyndende karakter og fik i stedet et videnskabeligt tilsnit. Dette skete uden egentlige betænkeligheder eller protest fra kirkens side. De toneangivende teo-

loger, der beskæftigede sig med religionspædagogik støttede dette fokus på saglighed frem for opbyggelig undervisning. Det var i tråd med Grundtvigs tanker, at livsoplysning som her blev identificeret med den kundskabsbetonede faglige undervisning, og som sådan var det en del af dåbsundervisningen og en god baggrund for en senere uddybning i konfirmandundervisningen.

Saglig undervisning i sig selv fastholdt indholdet i læringen, og var undervisningen loyal overfor indholdet var det tilstrækkeligt. Det var også i tråd med den dominerende dialektiske teologi, der var kritisk over den tanke, at kristendom skulle udmøntes moralsk, og som derfor ikke have nogen interesse i at tale om fagets karakterdannende betydning.

I 1989 stod Bertel Haarder bag endnu en ændring af bekendtgørelsen for kristendomsfaget.

Den objektiviserende tone i 75-ordningen blev afdæmpet og faget fik i stedet tillagt en kulturel og dannelsesmæssig betydning. Fagets narrative karakter blev understreget: "... Udgangspunktet er fortællinger fra Bibelen. Det tilstræbes, at eleverne bliver fortrolige med grundlæggende værdier i dansk kultur". De bibelske fortællinger får således i overensstemmelse med gammel praksis i den danske skole igen en høj status, men det er iøjnefaldende, at de ikke er legitimerede ved at hænge sammen med den danske folkekirkes evangelisk-lutherske lære som i tiden indtil 1975, men ved at de er en del af dansk kultur. Kristendommen legitimeres ved, at den er dansk.

I løbet af små 15 år gennemgik faget således to markante ændringer. Først blev det et videnskabs- og kundskabsfag, og ikke længere et fag begrundet i dens moralske betydning eller i dens rolle som del af dåbsundervisningen. Ved den næste ændring fik det status af kulturbevarende og kulturunderstøttende fag, men fortsat uden karakter af dåbsundervisning.

Disse to ændringer i sig selv kan ikke forklare den tilbagegang i almindeligt kendskab til kristendommen, som man ser i dag. Fagbeskrivelserne anviste stadig en bred undervisning i kristendommens indhold. Men da perioden generelt var præget af efterdønningerne fra ungdomsoprøret, med opgør med al tradition, udmeldelser af folkekirken og afskaffelse af morgensang, fik faget en trængt plads, hvor skolerne ofte nedprioriterede undervisningen eller ligefrem brugte timerne til samfundsfag – som det skete på den skole, jeg selv gik på. Hvis kristendommen så alligevel regnedes for at have betydning var det i almen huma-

nistisk perspektiv, som en form for "hjælpe-dom", i tråd med den barmhjertige samaritaner, en etisk påmindelse om, at vi skal være gode ved hinanden og hjælpe, hvor man bør.

Den ny religiøse dimension

I bekendtgørelsen fra 1995 blev der dog taget et nyt væsentligt skridt i beskrivelsen af fagets formål, idet det kom til at hedde: "Formålet med undervisningen i kristendomskundskab er, at eleverne erkender og forstår, at den religiøse dimension har betydning for livsopfattelsen hos det enkelte menneske og dets forhold til andre". Også i denne henseende blev den rent objektive linie fra 1975 opblødt, og der blev åbnet for en forståelse af, at religion er en del af menneskers liv og eksistensvilkår. Kristendommen fik ikke hermed i sig selv en anden og stærkere rolle i undervisningen. Det virkelig bemærkelsesværdige ved denne nye formulering er, at religion som sådan overordnes de enkelte religioner. Det forudsættes at religionerne på et eller andet overordnet plan vil det. Religion bliver en del af vores selvrealisering, men der er ikke fokus på, at den enkelte religion har et specifikt indhold.

Den brede udefinerede søgen efter religiøsitet, man støder på blandt unge i dag, kommer altså til udtryk allerede i folkeskolens bekendtgørelse for kristendomsfaget fra 1995. Men at religiøsitet atter er salonfæhig i undervisningen som en dimension, man kan forholde sig til, betyder ikke, at kristendommen er vendt tilbage. En lang periode hvor faget ikke har haft nogen høj prioritet, har resulteret i en skole med velvilje overfor den del af vores kultur, der har med kristendommen at gøre, men uden megen sans for, hvad den indeholder og dermed uden forudsætninger for at kunne bringe det videre til børnene.

Samtidig er det klart, at kristendommen ikke har den principielle særstilling i undervisningen i forhold til andre religioner, som den tidligere havde. Det er ikke begrundet i modvilje mod de gamle autoriteter som i tressernes oprør eller i uvilje mod at pege på religion som en del af menneskers verden, at skolens børn ikke får fortrolighed med kristendommen. Heller ikke er det angsten for indoktrinering, der gør at kristendommen og de kristne historier ikke længere er en levende del af børns historier. Det er simpelthen mangel på kendskab til historierne. En og snart to generationer af børneforældre og en stor del af yngre lærere har aldrig hørt historierne, har aldrig sunget salmerne – end ikke Inge-manns mest iørefaldende morgensange.

Derfor falder det oftest naturligt - på trods af bekendtgørelsens fremhævelse af kristendommen - at fokusere på livsspørgsmål generelt og inddrage andre religioner på lige fod med kristendommen, ikke mindst i de klasser, hvor der sidder børn med rødder i andre religioner og kulturer.

Mange vil sige, at det ikke kan være anderledes, men det sætter fokus på indbyggede selvmodsigelser. Når skolen overordnet har til opgave at "gøre eleverne fortrolige med dansk kultur, herunder kristendom", er det en opgave, der reelt er vanskelig at løfte for mange skoler. Hvor undervisningen varetages af en lærer med liniefag i kristendom/religion, kan man forvente, at der undervises kompetent. Men dette er sjældent tilfældet; ofte er det dansklæreren, der forestår denne undervisning af skematekniske grunde. Men tankevækkende er det, at folkeskoleloven på den ene side angiver, at indføring i kristendom ikke alene skal ske i selve faget kristendomskundskab, men er en almen opgave, som indgår i skolens alment dannede funktion, men på den anden side ikke har nogen anvisninger på, hvorledes dette formål kan tilgodeses i en skole, hvor kun et fåtal af lærerne har en reel viden om kristendommen.

Det er vigtigt at inddrage dette perspektiv netop i denne tid i forbindelse med det obligatoriske fag kristendomskundskab/livsoplysning på seminariet, da det for alle dem, der ikke vælger kristendom som liniefag, reelt er den eneste mulighed de kommende lærere i deres studietid har for at få bare nogen kompetence til at opfylde denne del af skolens generelle opgave. Når der derfor i dag er overvejelser om at gøre faget til et rent kulturfag, som bl.a. kan varetages af pædagogikuddannede i forbindelse med en ny seminarireform, bør man gøre sig klart, at det vil betyde, at mange lærere helt vil mangle viden om den kristne tradition, og derfor reelt ikke kan bidrage til at løfte skolens generelle formål.

Kirken som mulig medspiller

At skolens kristendomsundervisning ikke er tilstrækkelig som kirkens dåbsundervisning er klart. Det har den aldrig været, men har altid været suppleret af konfirmandundervisningen. Men det må også være klart, at situationen har ændret sig i løbet af de sidste 40 år, således at kirken i mindre grad end før kan forvente at skolen giver de ønskelige forudsætninger for konfirmandundervisningen i retning af at give oplysning om kristendommens indhold. Skolen ser det ikke som sin opgave, og den er heller ikke længere i stand til at levere en kompetent indføring i kristendommen.

Men vigtigt og interessant er det, at skolen i dag heller ikke er afvisende for at indgå i samarbejde med folkekirken. Der er ikke mulighed for, og det er heller ikke ønskeligt, at præster igen skal ind og forestå undervisning på skolerne. Den adskillelse mellem skole og kirke, der er sket, kan og skal ikke trækkes tilbage. Skolens opgave er på ingen måde at påtage sig en forkyndelsesopgave. Men den nye åbenhed overfor religion generelt har igen skabt mulighed for, at kirken kan indgå som sparringspartner i et vist omfang og på skolens betingelser.

At det forholder sig sådan, at skolen generelt er åben for i ny form at genoptage gamle traditioner, ses bl.a. af, at morgensang flere steder genoptages. At det ikke er i den gamle form, hvor kristendom var fortegn for skolen ses af, at morgensangen selv sagt er uden Fadervor. Men der kan i dag igen synges salmer uden, at det dermed regnes for fundamentalistisk indoktrinering og medfører risiko for en anklage for at trække en sekterisk religiøsitet ned over sagesløse børn. I forbindelse med jul og påske er det ikke længere utænkeligt at bede en præst om at medvirke ved undervisning eller i forbindelse med en afslutning. Det kan alt sammen accepteres som en del af dansk kultur, eller som en markering af den religiøse dimension. Der er igen blevet plads til at mene og give udtryk for, at også den kristne religion har et godt bud på et menneskesyn, og at der her peges på en god måde at omgås hinanden på. Det er accepteret, at kristendommen har noget at byde ind i den moderne virkelighed, og at det *ikke* er et "farligt" bud for børnene.

Denne nye åbenhed må være interessant for kirken. På flere områder har folkekirken forberedt sig på at kunne tage imod denne åbenhed. Man har oprettet Folkekirkeens Pædagogiske Institut, der blandt sine aktiviteter tilbyder kurser både for lærere og præster, udvikler undervisningsmateriale og som tilbyder gennemarbejdede underundervisningsforløb på tværs af de to institutioner, hvor en præst kan indgå som partner i et undervisningsforløb i skolen. Et eksempel på dette er de salmesangsprojekter, der flere steder, bl.a. i Roskilde har været en stor succes. Her er præster og lærere i et område blevet enige om at arbejde med et antal salmer, som eleverne har sunget og talt om i skolen, og hvor evt. også præsten har indgået i samtalen, for så efter en periode at mødes i kirken med de andre klasser i projektet til en fælles afslutning, hvor salmerne blev sunget i fællesskab. Et andet eksempel er Folkekirkeens Skoletjeneste i Københavnsområdet, hvor folkekirken tilbyder folkeskoleklasser undervisningspakker. Et tredje tiltag er folkekirkeens tilbud om frivillig un-

dervisning af 3. eller 4. klasses elever uden for skoletiden, hvilket ofte sker med opbakning fra og i et vist samarbejde med skolerne.

Forudsætningen for disse forskellige samarbejdsformer er fra begge sider, at man ved, at det ikke er skolens opgave og ikke skal være det, at udbyde egentlig dåbsundervisning, men det er stadig skolens opgave at videregive viden om kristendommen. Det er heller ikke kirkens opgave at gå ind og overtage den opgave, som er skolens. Det er slet ikke folkekirkens opgave at virke i skolen med egentlig forkyndelse. Derimod er det en mulighed for, at skole og kirke sammen at løfte den opgave at fortælle, vise og overdrage til en ny generation af børn den kristne bagage, der er en del af den kristne kultur.

Det gamle spørgsmålet om dette er kirkelig mission ind på skolens område, kan man roligt lade ligge. Naturligvis kan kristendommens indhold få eksistentiel betydning for dem, der kommer i berøring med den, men i et multikulturelt samfund må man acceptere den mulighed. Forudsætningen her er, at det sker på skolens almindelige forudsætninger, og at folkekirken ikke kan påberåbe sig særrettigheder som statsreligion. Folkekirkens interesse i samarbejdet med skolen er, at det giver mulighed for at etablere en kontakt med børn, der i dag ikke har et forhold til kirken, så de får forudsætninger for at tage den kristne tro ind som en del af deres hverdag. Dåbsundervisningen skal så lægges til i kirkens regi, hvor de døbte børn skal gøres fortrolig med den kristne børnelærdom, gudstjernen og indøves i kristendommen som det hedder. Skolens interesse i samarbejdet er, at den kan inddrage kompetent støtte til at løfte den opgave at indføre børn i den kristne kultur, sådan som lovgivningen foreskriver det. Er man fra skolens side bekymret for at samarbejdet med folkekirken ad bagdøren genindfører den gamle prioritering af folkekirkens evangelisk-lutherske kristendom kan man jo etablere samarbejdsprojekter med andre religioner, det være sig jødiske trossamfund eller muslimer. Det er fuldt ud muligt indenfor folkeskolens rammer.

Laura Lundager Jensen, f. 1967, cand. theol., har desuden studeret historie og almen religionshistorie, siden 2000 seminarieadjunkt ved Frederiksberg Seminarium, og siden 2002 valgmenighedspræst i Osted, har bl.a. skrevet i Dansk Kirketidende.

Fra publikum til deltager

En analyse af kristendomsundervisningen i sognene

Af konsulent Sabine Kleinbeck og
cand.theol. Mads Davidsen, Kirkefondet

Når skolen ikke længere varetager opgaven med at give dåbsundervisning til folkekirkens medlemmer, må kirken selv tage opgaven på sig. Men gør den det? Gennem de senere år er en række undervisningstilbud spiret frem i folkekirken for både børn og voksne. Forfatterne sætter i denne artikel fokus på nogle af disse nye tiltag.

Fra publikum til deltager

I foråret 2003 bearbejdede Kirkefondet en spørgeskemaundersøgelse for et sogn i Nordjylland. De, der besvarede spørgeskemaet, havde mulighed for at angive om de jævnligt, sjældent eller "aldrig" havde været til gudstjeneste i den lokale sognekirke indenfor det sidste år. I undersøgelsen var der afsat plads til at angive hvilke nye arrangementer eller aktiviteter man kunne tænke sig at deltage i. Der var angivet ni typer af arrangementer: Debataftrner, højskoledage, café, salmesangsaftrner, gudstjenesteværksted, ungdomsklub, lokalt debatforum på nettet, voksenundervisning i kristendom samt kirkens voksenkor.

Blandt de mere undervisningsprægede tilbud, var højskoledage det mest efterspurgte arrangement blandt de personer, der jævnligt havde været til gudstjeneste i sognets kirke. Blandt dem som sjældent eller "aldrig" havde været til gudstjeneste, var det debataftrnerne der tiltrak størst opmærksomhed. De mere "gudstjeneste-fjerne" foretrak altså den mere dialogiske debatform frem for den klassisk formidlende undervisningsform.

Nu er dette nordjyske sogn ikke i sig selv, sådan rent befolkningsmæssigt, gennemsnitligt sammensat, og undersøgelsen jo heller ikke landssækkende. Men jeg tror alligevel, at svarene afspejler en virkelighed, som mange sognekirker faktisk forsøger at forholde sig til, og det er ønsket om at blive inddraget, at få lov til at formulere sig og sin tro, at

blive lyttet til. Man kunne kalde det for en tendens til at ville gå fra at være passivt publikum til aktiv deltager.

I slutningen af 80'erne blev kristendomsformidlingen sat højt på kirkens dagsorden i erkendelse af, at mange danskere ikke længere kan huske eller måske aldrig har lært den kristne børnelærdom. Som følge heraf opstod nogle kirkelige undervisningsformer hvoraf især 3 formåede at brede sig meget hurtigt til hele landet: Minikonfirmandarbejdet, kirke-skolesamarbejdet og kirkehøjskoler. Selv om mange af disse kirkehøjskoler fortsat eksisterer, så er der altså i de seneste år opstået et behov for supplerende undervisningstilbud, måske fordi de lokale kirker rundt omkring erkender, at kirkehøjskolerne især henvender sig til folk, der allerede ved besked, og som i en eller anden grad allerede er fortrolige med kirken og dens gudstjeneste. Der er derfor behov for andre måder, hvorpå kristendommen kan formidles, hvis man vil opnå at få en bredere eller anden kreds i tale, end dem der allerede ved besked eller har tilknytning til kirken.

Derfor er der i de senere år skudt en række initiativer op, der forsøger at imødekomme disse forventninger. Det er bl.a. alpha-kurser, bibelmaraton og undervisning til voksne i forbindelse med deres børns dåb og konfirmation, det nogle kalder maxi-konfirmander. Det er meget forskellige tilbud, som har det samme formål, nemlig at oplyse og undervise i kristendom i kirkeligt regi.

Alpha-kurser

Alene Alpha-kurserne har indenfor det sidste år afholdt omkring 223 kurser i Danmark og sælger i gennemsnit 3000 nye deltagermanualer årligt. Da kurserne i deres udgangspunkt er nonkonfessionelle siger dette tal ikke så meget om den folkekirkelige opslutning, men ser man på landsoversigten over alpha-kurserne, så viser det sig, at de faktisk er afholdt i ikke mindre end 49 folkekirker alene i 2003.

Alpha-kurserne henvender sig til og tager sit udgangspunkt i de søgende mennesker, mennesker for hvem det ikke er vigtigt at tilhøre en bestemt konfession, men som ønsker et svar på de enkle trosspørgsmål - hvem er Gud, Jesus og Helligånden? Og hvordan mærker jeg troen i min hverdag? Der lægges vægt på, at undervisningen foregår på "almindeligt" dansk uden for mange teologiske vendinger, og selve den klassisk formidlende undervisning er skåret ned til kun 30-40 minutter per gang.

Herudover er kurset bygget op over dialog og samvær i form af fælles-spisning og gruppesamtaler.

Som en opfølgning på Alpha-kurserne har lektor Finn Rosenberg, sognepræst Signe Volby samt lederen af Alphakontoret i Danmark Bess Serner Pedersen udgivet bogen *Folk i Kirke*. Dette kursusmateriale er en konfessionel version af alpha-modellen, hvori den folkekirkelige ramme understreges gennem emner som gudstjeneste, trosbekendelse, dåb og nadver. Materialet er tænkt som en opfølgning på alphakurserne (et beta-kursus) og selve undervisningsformen, eller rettere måden at være sammen på er derfor den samme.

Den kirkelige undervisning er altså ifølge alpha-systemet mere end blot at tale til intellektet. Her skal også tales til følelserne og viljen, og kurserne lægger derfor vægt på den kirkelige kontekst enten den er folkekirkelig eller andet. Undervisningen har en klar karakter af gudstjenestefællesskab og derfor en forkyndende karakter.

Bibelmарaton

Ligeledes forholder det sig med bibelmарatonen. Det er et materiale skrevet af sognepræst Knud Ove Mandrup, der skal tjene som en hjælp til at strukturere læsningen af Bibelen. I bund og grund er bibelmарatonen ikke et nyt fænomen, men blot et andet navn, en nytolkning af den gamle bibelstudiegruppe. Maratonen tager sit udgangspunkt i læsningen af Bibelen og er mere neutral end Alpha-kurserne. Dog bruges maratonen i praksis som et læsefællesskab i kirkeligt regi suppleret af både lovsang og bøn, og den søger derfor mere end blot at undervise.

Som det gjaldt for alphakurserne ønsker folkene bag bibelmарatonen også, at den henvender sig til et bredt udvalg af befolkningen, og det ser ud til at være lykkedes. Ifølge bibelinspiratoren hos Det Danske Bibelselskab, Bodil Skjøtt, er tilbagemeldingerne, at mange menigheder er positivt overraskede over interessen. Mange steder kommer deltagere, som ellers ikke deltager i kirkens arrangementer, ligesom også aldersgruppen er varieret. Alene antallet af solgte deltagermanualer, som beløber sig til ca. 4020 stk. i 2003, taler for at dette tiltag er en succes.

Fra hjerne til hjerte

En mulig forklaring på at mange sogne oplever et vigende antal deltagere til traditionelle sogneaftner med foredrag på programmet er, at disse aftner primært har oplysende karakter, der måske - oplevelsesmæssigt -

sætter mange mennesker tilbage på skolebænken. Altså, at formen formidler en slags lærer-elev position, hvor det primært handler om en intellektuel tilegnelse af viden, af et kristendomspensum, i mere eller mindre underholdende form. Vi møder derfor ofte suk rundt omkring fra menighedsråd, når de beklager det lave deltagerantal til nogle, ifølge dem selv, meget spændende sogneaftner. I de samme sogne kan de så fortælle om, hvordan de f.eks. har måttet lukke tilgangen for fredagsfamilien og oprettet en slags venteliste. Og de forstår det ikke, for her handler det "bare" om et måltid mad og et efterfølgende temaoplæg, hvor der er lidt debat i cirka en time, mens børnene leger med hinanden.

Hvad er det udtryk for? At vi er blevet resistente overfor anden viden og lærdom end den, vi kan sige os selv? At vi kun går efter underholdende formidlet kristendom i en "light" udgave"? Nej og nej! Jeg tror det er udtryk for, at vi i dag har brug for rum, hvor kristendommen kan tilegnes, gøres til egen, og ikke så meget rum for vidensformidling. Selv om vi i den evangelisk - lutherske og germanske tradition som kirke gerne vil sikre os, at folket tror på det rigtige, så er det ikke den dogmatisk rigtige tro der efterspørges, primært. Man vil rigtig gerne tro, og derfor efterlyses steder, hvor den enkelte kan få mulighed for at give udtryk for sin tro. Der efterlyses steder, hvor den enkeltes liv kan sættes i perspektiv og gennemreflekteres af f.eks. bibelske tekster, af andre menneskers oplevelser og erfaringer med tro og kristendom - og det i en mere dialogisk form. Vi vil vove den påstand, at det i dag igen er tilladt, og ligefrem efterspurgt, at holde den slags arrangementer, man for ikke længe siden kaldte bibeltimer eller bibelkredse. Formen er blot moderniseret en anelse ved, at vi i dag vil have vores børn med, at det gerne må være hyggeligt med et måltid mad og måske også et glas rødvin, og at formen skal være så åben og inkluderende som muligt, hvilket bl.a. vil sige, at det foregår i kirkens lokaler eller andre egnede lokaler og ikke i private hjem. Men indholdet, det må gerne være lidt "håndholdt", når blot den, der er oplægs-holder, har noget på hjerte. Min fornemmelse er, at der efterspørges ærlige og redelige svar, også selv om de skulle indeholde et par ø'er eller at udsagnene "stritter" lidt, sådan i dogmatisk forstand. Nærværende og troværdig formidling synes at være nøgleordene.

Man kunne også kalde de nye undervisningstiltag en slags "back to basics". Vi fornemmer, at mennesker i dag gerne vil nå ind til kernen af, hvad det handler om, og helst uden udenomssnak. Man har jo bevæget sig ned i kirkens rum og ved, at det er et sted, hvor kristendommen for-

midles, så forventer man også, at det bliver gjort! Og det skal handle om menneskesyn, om eksistensmåder og handlemåder, om døden og det, der eventuelt sker derefter, det skal handle om helliggørelse – bøn og mystik. Og så skal det handle om det, det hele udspringer af: om Gud, om Guds væsen, om tro og eksistens og det er i den sammenhæng, at bl.a. bibelmaraton er blevet så populært. Man vil ikke nøjes med udlægningen i brudstykker, men vil læse hele teksten, og man vil gøre det selv. Indoptage.

Learning by doing

Troen kommer af det, der høres.... sådan ifølge Paulus; og dette er især blevet den evangelisk-lutherske kirkes og store dele af den protestantiske families selvforståelse. Problemet er blot, at den store vægt, der er blevet lagt på dette udsagn, har medført en form for ordforstoppelse. Vi er blevet mætte af ord, især dem, der er blevet os formidlet i en docerende form, fordi de har reduceret menigheden til et par overdimensionerede ører.

Troen kommer også af det der høres, ja. Men vi har i en del år under vurderet og i bestemte teologiske retninger undertrykt at finde adækvate former for svar på Guds tiltale. Det er disse troens svarmuligheder, måder at gøre sin kristentro på, vi er ved at finde frem af traditionens mulepose i disse år. Det er i den sammenhæng, mener jeg, at vi skal forstå og se initiativer som lysglober, åbne kirker, natkirker, kristuskrans, pilgrimsvandring, kristendomsformidling blandt dåbsforældre, hvor vægten lægges på, hvad man kan gøre sammen med sit barn og ikke mindst de mange måltidfællesskaber der opstår i disse år i forbindelse med børnegudstjenester (spaghettigudstjenester), almindelige aftengudstjenester, allehelgensgudstjenester med efterfølgende middag, Alpha-kurser eller afledte former heraf med mad, fredagsfamilier, kirkefrokoster, skærtorsdagsmåltider. Listen kan sikkert gøres endnu længere over arrangementer, hvori der indgår et måltid mad. Jeg synes dette er en fantastisk spændende, næsten urkristen, udvikling. I protestantisk sammenhæng måske den mest essentielle måde at give troen udtryk på.

Mennesker møder kirken i undervisningen

Bibelmaraton og Alpha-kurser er forskellige tilbud. Alpha-kurserne tager f.eks. udgangspunkt i deltagernes religiøse søgen og deres trosspørgsmål, hvor bibelmaratonen tager udgangspunkt i den konkrete tekst. Disse tilbud har dog til formål at oplyse og undervise og vælger den dialogiske undervisningsform med gudstjenesten og det kirkelige fællesskab som

ramme. Med andre ord lever undervisningen ikke kun i sit eget univers, men er forbundet med og til de andre kirkelige udtryksformer, kirkens gudstjeneste og kirkens diakoni. Hvor disse aspekter er tilstede i undervisningen, skal vi ikke undervise for derved at trække folk i kirke /til gudstjeneste. De møder faktisk kirken. Undervisningen gøres til et mødested, hvor kristendommen bliver formidlet.

Er der så undervisningsformer, der er mere rigtige eller bedre end andre? Skal man droppe kirkehøjskolen til fordel for et bibelmarathon? Nej, det skal man naturligvis ikke. Man skal vælge den form, som man selv føler sig hjemme i. Idealet for en rummelig folkekirke bør i virkeligheden også være, at den kan rumme flere former for undervisningstilbud. Mennesker er forskellige, og mennesker har forskellige tilgange til tro. Dette har den norske teolog, Erling Birkedal, beskrevet i sin bog "Noen ganger tror jeg på Gud, men..." på baggrund af interviews med unge. I sin undersøgelse når han frem til, at man kan gruppere unge i tre kategorier: De der primært kommer for at få viden og mening, de der kommer for at blive inddraget i et socialt handlingsfællesskab, og så de der kommer for at få tryghed og en oplevelse. Der er altså blandt unge mennesker tale om flere tilgange til kirken, hvor det der tiltrækker enten er den kognitive, den sociale eller den emotionelle formidling af kristendommen. Selv om der i undersøgelsen alene er tale om unge mennesker, så tror jeg man kan tillade sig at udvide hans konklusion og sige, at der er brug for flere indgange til kirke og kristendom, og at kirken bør have blik for denne mangfoldighed og i erkendelse heraf håndtere forskellige former for undervisning.

Sabine Kleinbeck, cand. theol. 1995 og landskonsulent i Kirkefondet, hvor hun arbejder med målsætningsarrangementer for menighedsråd, sognestatistik og sogneanalyser samt formidling vedr. fremtidens menigheder og gudstjeneste i dag. Tidligere medlem af FDF's Hovedbestyrelse og formand for FDF's kristendomsudvalg, og tidligere medlem af Det Mellemkirkelige Stiftsudvalg for Københavns Stift, og i Danmissions Danmarksudvalg. Har udgivet artikler i forskellige bøger, tidsskrifter og blade.

Mads Davidsen, cand. theol. 2003, har tidligere arbejdet som vikarpræst ved Domkirken i Hamar, samt været projektkoordinator ved Center for Kunst og Kristendom ved Københavns Universitet. Har siden sommeren 2003 været tilknyttet Kirkefondet som civil værnepligtig.

Fællesskaber i mission under dansk paraply

Af Hans Henrik Lund, Baptistkirken, Leder af Kirkens
Integrationsstjeneste

Baptistkirken i Danmark har de senere år til tider mødt ganske overraskende udfordringer til at tænke nyt omkring mission i Danmark. Kristne indvandrere fra forskellige etniske grupper og menigheder har henvendt sig og bedt om lov til at komme under kirkens paraply. Hermed har nye rammer og muligheder åbnet sig for en etableret kirke og en række nye menigheder i en fælles mission.

Folkevandringer til Europa

Den vestlige verden oplever i disse år en betydelig emigrationsbølge af indvandring. I USA foregår den fortrinsvis fra Mellemamerika til USA, hvorimod Europa og Canada oplever en indvandring fra Mellemøsten, Afrika og Asien. De primære årsager til denne moderne folkevandring skal findes i den stadige globaliseringsproces, der foregår de fleste steder i verden, og i den øgede fattigdom og uro (måske er det sidste endda et resultat af det første), der især findes uden for den vestlige verden. Forskellen mellem rige og fattige lande øges stadig, og på trods af den teknologiske udvikling lever flere og flere mennesker i den 3. verden uden et ordentligt håb for fremtiden. Deres hverdag præges af korrupsion og stagnation i økonomien, borgerkrige og regionale konflikter, naturkatastrofer, hungersnød og sygdomme som f.eks AIDS.

Der har op gennem historien altid foregået emigration og folkevandringer. I perioder med uro og usikkerhed har der også været store flygtningestrømme. Efter 2. Verdenskrig havde Europa mange flygtninge, og der var mange direkte folkeflytninger. Dog foregik emigrationen indenfor den europæiske kulturs grænser.

I det 18. og 19. århundrede oplevede Europa en massiv udvandring til de "nye lande", som Amerika og Australien. På samme måde som vi bragte vor kultur til nye områder, så oplever vi i dag, at andre eller nye kulturer dukker op omkring os.

Emigrationen i det 21. århundrede er global og foregår over store af-

stande. Emigrationen i det 21. århundrede bringer forskellige kulturer sammen i smeltedigler. Disse bidrager til multi-etniske samfund. I mange af disse samfund sker der ofte en bevidstgørelse om og forankring i egen kultur. Bagsiden af denne udvikling af kulturel identitet og selvforståelse er lige så tit en øget intolerance i mødet med andre kulturer og religiøse traditioner.

Hvor danskere i 1960'erne forargedes over amerikansk racisme overfor de sorte, så oplever Danmark i dag en stor fremmedfjendtlighed overfor andre kulturer. Gammeldanskere har tilsyneladende en hel del, som de skal holde fast i eller værne om i mødet med nydanskere. I tillæg ser vi, hvordan danske medier tit giver det indtryk, at mange indvandrere er muslimer og kriminelle. Og der er en voksende "mistro" til personer med anden hudfarve.

Årsagen til emigrationen kan imidlertid findes i de samme årsager, der fik danskerne til at emigrere til USA: "Drømmen om at få det bedre." En del indvandrere kommer som asylansøgere eller flygtninge af den ene eller den anden slags og årsag. Andre kom som gæstearbejdere i 70'erne, og love om familiesammenføring m.v. har givet en øget indvandring fra disse lande. Andre igen kommer gennem ægteskab med danskere, og endelig finder en del deres vej ind til Danmark gennem ulovlig indrejse og er således illegale indvandrere. Men for alle "indvandrere" gælder, at de rejste fra deres land og nu befinder sig i et nyt. Hermed er de placeret i en fremmedartet kulturel sammenhæng. De tager kampen op, for de aller fleste er interesseret i at leve et normalt liv og f.eks. tage godt vare på deres familie.

Uanset deres måde at komme til Danmark på, så gennemgår mange indvandrere kriser af forskellig art. Det kan være krigstraumer, fremmedgjorthed, ensomhed eller regulært afsavn fra egen kultur. Dette er ikke ukendt for den kristne kirke. Den kender det som et missiologisk fænomen, at mennesker netop i krisefaser stiller spørgsmål og er åbne for det kristne evangelium.

En speciel udfordring til kirken i Danmark

En stor udfordring for kirken i Danmark er, at henimod en tredjedel af indvandrerne kommer med en kristen baggrund. Den missionsteologiske udfordring består da ganske enkelt i at være i mission i vort eget land. Samtidig lever vi i et postkristent land, som har udfordringer nok i at møde kulturkristendommen blandt vore egne. Netop på grund af den ud-

bredte kulturkristendom opleves vore kirker af nogle indvandrere som lunkne eller "anderledes" i kristen udtryksform.

En almindelig folkekirkelig højmesse er ofte en for stor kulturkløft for mange af disse kristne nydanskere. Det giver de også konkret udtryk for, når de efterlyser en for dem mere relevant, levende og fællesskabsdannende kirke. Synspunktet kommer ofte til udtryk blandt disse kristne.

Hvor kristendommen for den vestlige kirke for mange er blevet et perifert punkt i vort liv, er kristendommen stadig for mange af de kristne nydanskere det centrale i deres liv. Men samtidig med at de har brug for at have kristendommen centralt i deres liv, så har de samtidig behov for at bevare deres særegne kultur, som kommer til udtryk gennem deres musiske udfoldelse, klædemåde og madfællesskab.

Som én præst i en af vore etniske kirker udtrykte: Vi møder den danske kultur på arbejde, i skolen, hvor vi bor, når vi handler ind, på kommunen, i TV og medier. Kirken er det eneste sted, hvor vi kan bevare vor egen kultur og dens udtryksformer. Referencen her minder mig om en lignende udtalelse fra en dansk pensionist, som har bosat sig sammen med andre danske pensionister på Solkysten i Spanien. De har nu fået bygget en dansk kirke, kalket i hvidt og med tårn. "Den danske kirke i udlandet knytter mange danskere sammen, hvor "vi" får lov at bevare vor kultur." Meget tankevækkende på den lidt urolige måde.

Baptistkirken i Danmark på vej til at blive en multietnisk kirke

I mange kirker i Danmark oplever man i denne tid, at mange indvandre-re banker på døren. I den katolske kirke er hvert andet medlem født udenfor Danmark. Nogle kommer ind i vore kirker og andre søger videre. I Baptistkirken i Danmark har vi taget udfordringen op. Dels fordi der bankes på vore døre, og dernæst fordi missionen nu er her. Vi behøver ikke længere rejse langt for at komme til andre kulturer. Baptistkirken er en global kirke med repræsentation i ca. 170 lande. Kirkens navn er kendt af mange indvandrere, selvom de ikke selv er baptister.

Baptistkirken i Danmark har idag kontakt med 17 forskellige etniske grupper, foruden en del udlændinge som har fundet ind i danske menighedsfællesskaber. Der afholdes hver søndag gudstjenester på mange sprog som f. eks vietnamesisk, tamilsk, engelsk, spansk, jugoslavisk, rumænsk, filippinsk/engelsk, kinesisk, fransk m.m. Hver etniske kirkes historie er særegen, og ofte kan man ikke uden videre tale om indvandlerne som én gruppe. Der er her tale om 17 forskellige etniske kulturer.

Eksempel 1

Engelsk talende afrikansk menighed i København

ICBC (International City Baptist Church) er navnet på en etnisk afrikansk kirke i København. Den er engelsktalende og samler primært personer fra vestafrikanske lande, som f.eks. Ghana, Sierra Leone, Nigeria osv. Kirken blev startet af en afrikansk modermenighed i London: Trinity Baptist Church (TBC). Her oplevede man besøg af afrikanere bosiddende i København, som udtrykte længsel efter en lignende kirke her. TBC har vision for at starte menigheder rundt omkring i Europa for emigranter og ultimativt for europæere.

”Jeres forfædre bragte evangeliet til os i Afrika, nu er vi her og siger tak, og bringer det tilbage” udtaler Tony Acheampong, der er præst i menigheden i København. Tony Acheampong kom alene til København i 1999 sendt og støttet økonomisk af TBC i London. Tony kommer oprindeligt fra Ghana i Vestafrika og har boet i Europa i 12 år.

TBC havde den policy, at mission går gennem samarbejde, og i dette tilfælde med Baptistkirken i Danmark. Tony arbejdede alene i halvandet år, hvorefter hans familie (kone og 3 børn) flyttede hertil fra Ghana.

Kirken møder et behov blandt de ca. 4000 afrikanere, som findes i København. Mange af disse afrikanere har et naturligt forhold til kirken, som noget centralt i livet, fra deres hjemlande. Og nu er deres hjemlandskirke her. Det er her de møder deres kultur, og det er her de møder evangeliet, så det bliver vedkommende for dem.

I dag består ICBC af 100 medlemmer. Baptistkirkens rolle som partner har været at støtte kirkens ledere på det personlig plan, gennem coaching og supervision. Dernæst har vi givet ICBC nogle rammer at arbejde under. Det er f.eks. hjælp til vedtægter, økonomiføring, lokaler til mødested osv. Kirken fungerer i dag efter tre år som en selvstændig menighed og er medlem af Baptistkirken i Danmark på ligefod med ”danske” baptistmenigheder.

Eksempel 2

Fransk talende afrikansk menighed i København

Jonas Kouasi Zessiah er diplomat på Elfensbenskystens Ambassade i København. Det er Jonas’ 3. udstationering, og han har bl.a. tidligere arbejdet i Canada. Jonas er blevet grebet af evangeliet gennem en baptistisk vækkelse i Abidjan som har påvirket hele nationen. Denne vækkelse har

også haft stor betydning for flere politikere og embedsmænd i statsadministrationen.

I København har Jonas mødt et stort behov fra personer fra den frankofone verden for et kristent mødested, hvor de kunne udtrykke sig på deres eget sprog og i deres egen kultur. Jonas samlede en række personer til bibellæsning og bøn i sit hjem på Østerbro. Gennem denne tjeneste voksede der et fællesskab frem på 50 personer, som er blevet rammen om en fransktalende afrikansk baptistkirke i København.

Kirken har lejet sig ind i Østerbro Medborgerhus, og i kirken findes personer fra ca. 15 forskellige lande. Flere fransktalende lande i Afrika har oplevet flygtningekriser, og i kirken kommer personerne f.eks. fra Rwanda, Burundi og Congo. Desuden er hovedparten af medlemmerne fra Elfenbenskysten. Men også danskere, polakker og mennesker fra Mellemøsten finder ind i dette fællesskab.

Baptistkirken i Danmark har ydet en del hjælp til Jonas på det personlige plan og hjælp til menighedsdannelsen. Igen er det at finde rammer for, at en etnisk menighed kan fungere efter dansk lovgivning. Den fransktalende baptistkirke i København blev medlem af Baptistkirken i Danmark i år 2001.

Eksempel 3

Tamilere i Danmark

I Danmark bor der ca 10.000 tamilere. De fleste af disse er hinduer, men også buddhister og katolikker findes blandt tamilerne i Danmark. I Danmark er der imidlertid vokset flere små evangeliske tamilske fællesskaber frem. Der har gennem 90'erne været en kristen vækkelse hos tamilere i Danmark. Ofte har det været tamilere med en hinduistisk baggrund, som er kommet til tro på Kristus og blevet grebet af det kristne evangelium.

I alt findes der i dag mellem 500-1000 evangeliske kristne tamilere i Danmark i dag, fordelt på 17 menighedsfællesskaber. Disse fællesskaber består af 10-60 personer. De ledes af tamilske ledere, som selv har haft en hinduistisk baggrund. Deres gudstjenester afspejler en tamilsk kultur, som kommer til udtryk i musikstil, påklædning og i maden.

I Baptistkirken i Danmark har vi på lokalt plan indgået samarbejde med tre til fire af disse tamilske menighedsfællesskaber. Modellen for disse har de to steder været, at en dansk menighed er blevet partner for den tamilske gruppe og giver "husly". Tamilerne udøver for sin del sit menighedsliv i en tamilsk kultur. Samtidig forsøges at bygge bro mellem

den danske og den tamilske menighed gennem fælles gudstjenestefejringer og fællesspisninger. På landsplan har vi tilbudt at give teologisk undervisning gennem jævnlige indbudte tamilsktalende teologer, og samtidig givet støtte til at opretholde et netværk mellem de tamilske grupper.

Alle de tamilske grupper har et internt netværk, og målet for Baptistkirken i Danmark er ikke at gøre "vore" tamilere til baptister, men at give dem gode lokale forhold at arbejde under. Det er bemærkelsesværdigt at opleve, at der i dag er ligeså mange kristne tamilere i Danmark, som der er medlemmer i nogle af de små frikirkelige samfund, som f.eks. Frelsens Hær eller Metodistkirken.

Nogle få overvejelser om udfordringen til kirken

De nye etniske kirkegrupper er på mange måder et positivt tilskud for mange kirker. Her møder vi en ny vitalitet og glæde. Glæden har det med at smitte og styrke visionen. Mange af de nye bringer håb til vore gamle kirker. Samtidig er der mange udfordringer. Enkelte af disse skal nævnes her:

Hvordan tackler man hele integrationsspørgsmålet? "Kan de ikke bare blive som os, og gøre det på vores måde?" er et spørgsmål som mange danskere stiller bevidst eller ubevidst? At afholde gudstjenester på deres eget sprog og opretholde etniske kirker er uden tvivl til stor glæde for de indvandrere, der er kommet til landet. Men hvad med deres børn? De vokser jo op i dansk børnehave, skole og arbejde og tilegner sig en dansk kultur. Hele integrationsspørgsmålet vil altid ligge som en udfordring, der skal løses. Den generation der "kom" vil vedblive med at være etniske, men kommende generationer vil tilegne sig dansk kultur mere eller mindre. Her har kirken også et positivt bidrag at komme med til en integrationsproces.

Partnerskabet, samarbejdet og åbenheden er vigtig. Det bedste er måske et stærkt partnerskab mellem en dansk menighed og en etnisk menighed, hvor børn og unge kan bygge broer til hinanden.

Samtidig er det vigtigt at adressere dette spørgsmål til lederne af de etniske menigheder. Vi oplever allerede i dag, at børn af vietnamesiske flygtninge som kom i begyndelsen af 80'erne ikke taler vietnamesisk. De har brug for oversættelse. De har brug for megen anden form for støtte og hjælp også. I et andet tilfælde kom to tamilske unge piger, der var sygeplejerskestuderende med et spørgsmål om at finde en "dansk menighed, da det nu var mere relevant for dem."

Vi må også huske på at danske "udvandrere" til f.eks. USA oprettede danstalede menigheder, og at de "danske klubber" i USA mange steder eksisterer endnu. Men ofte skiftede gudstjenesterne sprog fra dansk til engelsk efter en generation. Men det tog et stykke tid.

Baptistkirkens mission er at være paraply for mange af disse nye kirker. Vi kan med vor historie og menighedssyn give dem den frihed, de har brug for, og samtidig forsøge at skabe gode rammer omkring deres menighedsfællesskaber. Vi kan være som en paraply, de kan stå under, når det regner. Her kan de finde lidt ly og læ for en til tider piskende regn. Vi kan støtte dem som partnere på mange områder. Det kan være at låne dem lokaler, give hjælp til vedtægter, økonomi, integration, krisehjælp, konfliktløsning, ved bryllupper og begravelser osv. Samtidig er disse nye kirker til stor inspiration for vore danske menigheder, som gennem mødet med udlændingene får fornyet troslivet og håbet for fremtiden. Endelig vil jeg pege på, at de nye kirker må indgå i et ligeværdigt samarbejde, hvor vi gensidigt kan støtte hinanden og opmuntre hinanden – som sammen i mission.

Hans Henrik Lund, f. 1962, uddannet på Baptisternes Præsteseminar i Tølløse 1987, præst ved CityKirken i Tåstrup 1987-2003, har gennem årene arbejdet en del med integration af nydanskere, siden 1.januar 2004 leder af (Baptist)Kirkens Integrationstjeneste.

Ud med kirken

Af sognepræst Anne Røndal Kjeldsen, Engesvang

Det gælder på flere niveauer, at mission handler om at komme ud med kirken. Forfatteren, der er sognepræst i et jysk landsogn, fortæller om erfaringerne med at lade gudstjenester på ændrede betingelser indgå i kirkens mission.

”Ud med kirken” ... Sådan stod der for en snes år siden på en t-shirt, som én af mine bekendte gik rundt med. Jeg husker tydeligt, at jeg måtte læse to gange ”ud med kirken” ...? Ligesom ”ud med dommeren” – eller hvad? Da jeg kom nærmere og så, at der er sted længere nede på ryggen stod ”DMS”, blev jeg mere rolig. Og siden har jeg måttet sande, at det faktisk gælder på flere niveauer, at mission også handler om at komme ud med kirken. Endda i helt bogstavelig forstand. For det er en meget almindelig, men måske lidt underkendt erfaring i de fleste danske kirkesogne, at hvis man ændrer helt banale rammer omkring gudstjenesten som stedet, eller begynder at holde flere gudstjenester end søndagshøjmessens og placerer dem uden for den normale kirkelige prime-time, så er der en del mennesker, der øjensynligt får nemmere ved at komme i kirke. Når det drejer sig om at komme *ud med kirken* er tiden og stedet øjensynligt afgørende parametre.

Ændrede gudstjenestetider skaber øget kirkegang

For hvis man ellers kan tro på, hvad folk siger, vil mange mennesker gerne gå i kirke. De gør det bare ikke. Det er ikke fordi, man har noget imod budskabet (eller præsten for den sags skyld), men måske har det noget med magt at gøre: at man føler, at kirken er nogle andres og ikke ens egen. Men det er som om magten forskydes, når man ændrer tiden eller stedet for gudstjenesten. En del mennesker får nemmere ved at komme. I hvert fald må man konstatere, at menigheden udvides. Det er som om usynlige grænser brydes ned, ja man fristes næsten til at mene, at nogle har stået på spring og bare ventet på at kunne komme i kirke og gøre gudstjenesten til deres egen. Gudstjenester andre steder end i kirken eller på andre tidspunkter end søndag sender åbenbart nogle tydeligere sig-

naler end højmessen om, at kirken er for alle. I hvert fald må man konstatere, at der ved sådanne lejligheder kommer andre – og undertiden – flere mennesker end til daglig.

Jeg har f.eks. endnu ikke talt med en kollega (mig selv inklusiv), som holder gudstjeneste i forbindelse med den lokale byfest (hvad enten det er i ølteltet eller i sognekirken), der ikke melder om stor deltagelse, ja ofte utrolig stor deltagelse og det hovedsageligt af mennesker, der ellers aldrig går i kirke. Og vel at mærke uden, at man laver de store armbevægelser. Gudstjenesten er som den plejer, det er kun rammerne, der er ændret. For kort tid siden talte jeg til eksempel med en præst i et mindre landsogn, der kunne fortælle, at byfestgudstjenesten en almindelig hverdagsaften havde samlet 300 mennesker.

Det kirkelige og det folkelige

Tilsvarende har jeg heller ikke hørt om et sogn, hvor en friluftsgudstjeneste en søn- eller helligdag i sommerperioden ikke samler en tre-syv gange så mange mennesker som normalt. I vort sogn havde vi f.eks. fået lov at flytte højmessen Kr. Himmelfartsdag udendørs; og ved den lejlighed måtte vi - ud over at det var en velsignet gudstjeneste - konstatere, at der var over hundrede mennesker til stede, hvor der normalt sådan en Kr. Himmelfartsdag plejer at komme en 15-20 stykker for at fejre Kristi op-højelse. Og bagefter kom alle disse mennesker, der normalt ikke går i kirke, og takkede præsten for den fantastiske gudstjeneste, der imidlertid ikke adskilte sig en tøddel fra alle andre gudstjenester, bortset fra, altså, at den var flyttet ud af kirken. Hvorfor kunne man spørge? Det er jo ikke sådan at svare på; men et bud kunne være, dels at det kirkelige og det folkelige ved denne lejlighed smeltede sammen for en stund (ligesom i øvrigt til en byfestgudstjeneste), og dels at de mennesker, der ikke så ofte kommer i kirken, følte, at gudstjenesten under de fremmede rammer pludselig var blevet deres og tilgængelig, fordi alle var på herrens mark derude under birketræerne.

Andre erfaringer, der peger i retning af, at ændrede rammer sender andre signaler, har jeg gjort ved vore månedlige børnegudstjenester, der ligger på hverdage sidst på eftermiddagen. Gudstjenesternes primære målgruppe er børn under skolealderen, og derfor er disse gudstjenester i sagens natur meget korte og enkle, men de forløber efter et tilbagevende, genkendeligt ritual og er også tilrettelagt med henblik på at lære børn at gå i kirke. Her vælter det ikke ind med folk. Sommetider er der få; men

det interessante er, at der er en gruppe kirkegængere, hvis fremmøde til børnegudstjenesterne er ligeså sikkert, som det er sikkert, at de ikke kommer - og aldrig er kommet - til højmessen søndag formiddag. Torsdag sidst på dagen sætter tilsyneladende andre mennesker i gang end søndag først på dagen. Mennesker, som ellers aldrig har slidt kirkebænkene, får tilsyneladende en anledning til at blive kirkegængere, når nye gudstjenestetyper indføres.

En anden iagttagelse knytter sig til vores gudstjeneste påskelørdag aften. Ligesom i så mange andre sogne holder vi en lille andagt påskelørdag kl. 23.30. Første gang tænkte vi, at en ekstra gudstjeneste måske ville tage kirkegængere fra de andre af påskens gudstjenester. Men det, vi oplevede, var og er, at de mennesker, der indfinder sig påskelørdag aften i hovedsagen er folk, der ellers aldrig lader sig se ved en almindelig højmesse, heller ikke i påsken. Og der kommer mange - noget flere end til en gennemsnitshøjmesse. Der hvor der holdes gudstjeneste nytårsaften eller julenat, er erfaringerne givetvis de samme. Og det er vist også en almindelig iagttagelse, at der ved gudstjenester på plejehjemmene kommer ældre "ude fra", der trofast fylder op ved plejehjemsgudstjenesterne, men som aldrig er kommet til gudstjenesterne om søndagen i kirken.

Tyngde og lethed

Jeg mener, at de opridsede erfaringer er nogle, de fleste menigheder og præster har gjort sig: ændrede rammer giver flere gudstjenestedeltagere, og flere gudstjenester, giver flere kirkegængere. Ja, faktisk har jeg for nylig hørt om et vestjysk sogn, hvor man juledag havde flyttet gudstjenesten fra kl. 10 til kl.16 med det overraskende resultat, at menigheden blev mere end fordoblet. - Så det handler sommetider om ganske små ændringer og mindst af alt om pop og gøgl, for det er vist for længst bevist, at den slags ikke nytter. Folk kan godt se forskel på tyngde og lethed - også selv om de ikke er vant til at komme i kirken. Men det handler om at gøre tærsklen til kirken lavere og gøre gudstjenestedeltagelse til en mulighed for dem, der gerne vil, men som alligevel ikke rigtig kan komme af sted. Og det ser ud som om, parametrene hvor og hvornår er afgørende forhold i den sammenhæng, men også, at nye gudstjenestetiltag som børnegudstjenester, fyraftensgudstjenester, kyndelmissegudstjenester etc. (og vel at mærke stadig uden de vilde armbevægelser ud i det alternative) tiltrækker nye mennesker.

De fleste erfaringer peger på, at det at komme *ud med kirken* gør en

forskel. Og mens krisen kradser på mange leder i den danske folkekirke, er det måske på tide, at vi giver os selv lov til at se på de ting, der faktisk lykkes. For vi kommer faktisk ud med kirken i meget stor udstrækning, evangeliet bliver forkyndt blandt mange, som ellers aldrig hører det, og ofte lykkes det at få folk i tale og slibe trinene til kirken ned.

Hvad er forklaringen?

Og dog kalder disse iagttagelser på ens lyst til at give en forklaring. Hvorfor får ændrede rammer folk til at gøre noget andet, end de plejer. Hvorfor kommer folk til gudstjenester på andre tidspunkter eller andre steder, når de normalt ikke plejer at komme i kirke? Hvorfor synes folk, at en gudstjeneste i det fri - en helt almindelig gudstjeneste - er noget af det bedste, de længe har været med til, når de aldrig ville sige det samme om en gudstjeneste i kirken, ganske enkelt fordi de ikke kom til den?

Svarene må blæse i vinden, og hvis man spurgte dem, det angik, vil man næppe få entydige svar. Men et forsigtigt bud kunne være, at mange mennesker normalt ikke kommer i kirken, fordi de fornemmer, at magten i kirken ikke er deres, men nogle andres, og fordi kirken opleves som et fremmed, elitært sted forbeholdt mennesker i trosmæssig topform. Men når gudstjenesten bliver flyttet eller suppleret, så ophæves fremmedheden og det elitære, i hvert fald for en stund. Der sker en magtforskydning fra de sædvanlige kirkegængere til de sjældne kirkegængere, som jo så oplever det, som vi andre oplever hver eneste søndag: at gudstjenestens forkyndelse giver mod og trøst og skaber dybde og sammenhæng.

Jeg bilder mig ikke ind, at vi ved at lave flere gudstjenester og placere dem på andre tidspunkter end søndag formiddag eller ved under-tiden at flytte gudstjenesten andre steder hen generelt kan afstedkomme drastiske stigninger i antallet af gudstjenestedeltagere eller stormløb på kirken. Men jeg finder det væsentligt, at vi forholder os til det, vi ser og tager bestik af det. Og at vi giver os selv lov til at glæde os over og takke for det, der lykkes, og det vi faktisk gør godt. Og de gange, hvor det så ikke lykkedes, hvor det blev regnvejrs til friluftsgudstjeneste, hvor der gik ild i luciabruden, hvor spejdernes fane fik fat i lysekronen, hvor folk ikke kom trods vore ihærdige anstrengelser, da kan vi lægge os nogle ord på sinde, som jeg engang læste i et interview med en succesrig japansk bilvirksomhed. "For hver succes, jeg har haft, har der været ti fiaskoer!"

Og så i øvrigt blive med at tænke tanker om, hvordan vi kan komme

ud med kirken, så *alle* får ordene om troen og håbet og kærligheden i Kristus at høre.

Litteratur:

Gudstjeneste som Mission, Ny Mission 2, red. Mogens Mogensen, Unitas Forlag 2001.

Anne Røndal Kjeldsen, f. 1964, cand. theol. 1993, samme år sognepræst i Engesvang, Viborg Stift.

Lad natten være en varm dyne

Af natkirkepræst Signe M. Berg

En af de nye måder at holde gudstjeneste på i de senere år er Natkirken. Det begyndte i Københavns Domkirke og har bredt sig til flere kirker rundt om i landet. Forfatteren, der er ansat som præst ved Natkirken fortæller om nogle af de erfaringer, der er indhøstet, ligesom hun redegør for nogle af de teologiske overvejelser, der ligger bag.

“Gud, lær os at elske, at arbejde - og at sige farvel.”

(bøn af natkirkegænger)

Hver torsdag og fredag fra kl. 20.00 til 00.30 og søndag fra kl. 19.00 til 23.00 forvandler Vor Frue Kirke i Nørregade sig fra dagkirke til natkirke. De elektriske lys bliver dæmpet, de levende lys tændes, og den københavnske domkirke slår dørene op og byder indenfor.

Som en kirkegænger sagde det, så består 90% af Natkirken i Københavns Domkirke af Thorvaldsens Kristusfigur. Han står dér med åbne arme for enden af rummet. Et fysisk centrum og med en udstråling, der er mærkbar. Vi havde en overbevist ateist på besøg en aften, som stod i forhallen og rakte sin pegefinger ind over tærsklen ind til selve kirkerummet. Fingeren kunne mærke forskel. Fra forhallens kølighed til kirkerummets varme. Kristus drager én til sig og er da også indholdsmæssigt fortegn for alt, hvad der foregår i rummet.

Det er som regel let at se, hvem der er førstegangsbesøgende. De har ikke øje for andet end Kristusfiguren. Jeg har stået i forhallen og set, hvordan de overser alt andet lige fra de træder ind. De følger en tiltrækning. Det er som om de har fået en snor hæftet fast om livet, en snor, som nu hiver i dem. Lokkende og uimodståelig er han ihvertfald på en eller anden måde. Kristus har åbne arme og uden at trænge sig på eller omklamre, byder han os ind og tager imod. En kombination af nærvær og afstand, af intimitet og rummelighed, ‘place’ og ‘space’. Et stærkt centrum med en åben dør. Begge dele livsnødvendige for at kunne få luft, ånde dybt ind og ud. Vi taler så meget om kærlighed i kirken, og til den hører at respektere hinandens frihed. Lade hinanden være i fred. Have

lov til bare at være. Som en pointe, et ærinde. Vi kommer ind, mødes, får lov til at være i fred. Og hertil kan ikke mindst tilføjes: giver hinanden fri til at gå. Gå igen, gå væk og ud. Slipper hinanden, selvom vi har velsignet hinanden.

Det bibelske forlæg er Jesus, der gang på gang samler skaren omkring sig. Intensitet og tæthed. For så igen at skilles, enten ved at Jesus baner sig vej igennem, "jeg er den, der er skredet", eller skaren spreder sig selv. De skal ud og hjem til hver sit. Prøve det af, dét, de har fået ind. Holder velsignelsen, virker den? Eller var mødet med Jesus blot et eventyr eller et spørgsmål om at løbe hornene af sig?

Hver ting har sin tid og tager den tid, ting nu tager. Rummet er stort nok til at rumme både det fælles og det individuelle. Før i tiden sagde vi også, at i Natkirken er der plads til både det midlertidige og det varige. Men jeg er siden kommet i tvivl om, hvad vi mener, når vi siger det. Hvad er egentlig varigt andet end Gud? Og det dybe, forpligtende forhold til Gud behøver vel ikke være afhængig af, at man kommer det samme bestemte sted livet igennem? Vi ansatte startede med ikke at ville have fællesskab og menighed og den slags kommen-hinanden-ved, men det har nået os alligevel. Natkirken giver mulighed for det forpligtende og det, der ligner noget varigt. Vi har fået vores eget kor, et Taizékor. Og der er både den faste og trofaste torsdags- fredags- og søndagsmenighed.

"Hva' så, kører det i Natkirken" (fra Natkirkens gæstebog)

Vi har kaldt Natkirken for et pladestudie. Her er vi igang med at indspille en plade og inviterer andre indenfor til at være med til indspilningen. Pladen er hele tiden på vej til at blive færdig, og det ufærdige er som det skal være. Vi er ikke forretningsfolk, der skal have den her pladeindspilning afsluttet så hurtigt som muligt. Det gælder ikke om at ekspedere og sælge. Når vi gjorde et nummer ud af dette billede, var det i en polemik mod en kommunikationsforståelse, der talte om evangeliet som en objektiv størrelse, en størrelse, nogle har som en vare, de skal have andre til at falde for. Kom som du er og bliv som os andre! Varen er fiks og færdig. Vores ejendom. Det virker så Mtv-agtigt. Smukt og æstetisk, ja, og så underligt blodtfattigt og sterilt. Det perfekte er glat og uden sprækker. Der må gerne være en sans og alvor overfor mødet, for det, der sker imellem os, i rummet mellem dig og mig. Kom som du er, ja. Fordi der er én at møde. Faktisk. Gud er og lever, hurra og ak og ve! Han vil dig, og han vil dig noget!

I Natkirken står mødet mellem Gud og menneske først på dagsordenen. Gud og det enkelte menneske. I tak og klage. Det sociale falder udenfor Natkirkens hovedformål. Hovedformålet er at være der som et åndehul, et retrætested, hvor du på forskellige måder kan lære Gud at kende, tale til ham og lytte til hans svar. Især det sidste. Gud, er ham, der møder dig, som ser dig, som hører dig, som svarer dig. Den side af bøn-
nen er undertrykt i folkekirkens mainstream tradition. Bøn er ikke kun, at du snakker og fortæller om, hvordan du har det. Gud er der også, og han siger noget. Svarer dig. Det forudsætter fred og stilhed at høre det. Og hvis man ikke tror på, at Gud kan arbejde dér i stilheden, at han kan tale og virke i stilhed, så vil man dog stadigvæk have brug for pausen. Pausen mellem at ordet har lydt og din tilegnelse sig af det. Inden næste ord lyder.

Natkirken vil gerne være kirke på en måde som åbner op for og giver plads til menneskers møde med Gud. I Natkirken erfarer vi, at åbenheden i sig selv giver mulighed for, at mennesker, som ikke tror de kender Kristus, tør slå sig ned i stilheden og pludselig finder sig ramt af "noget", som vi godt tør kalde Kristi nærvær. Og tro eller ikke tro, så kan alle have godt af engang imellem at komme ind i et stille rum og tænke sig om. I den måde Natkirken er kirke på, ligger det, at alle er velkomne, uanset om de kalder sig kristne eller ej. Der er en husorden, som skal overholdes, så man kan ikke gøre og opføre sig som man vil. Den husorden, vi har, er praktisk bestemt - f.eks. må man gerne ligge ned i Natkirken, men man må ikke snorke. Vi tager rummet alvorligt som helligt rum, og det hellige skal omgås med respekt. Det kræver vi af os selv og af dem, der træder ind og det står ikke til diskussion. Det er opdragelse.

Grundlaget for vores åbenhed er at vi, dvs. de ansatte og ansvarlige for det, som sker i rummet, faktisk har noget at "møde op" med. Det vi møder op med er dels vores kendskab til den kristne traditions fortællinger, billeder, dogmatik og ritualer, som gør det muligt for os at katekesere, dels går vi ind i mødet med en kristen identitet, som har rod i vores selvforståelse som lemmer på Kristi legeme. Det er dette sidste som gør, at vi møder hvert enkelt menneske "som kirke".

Guds folk går ikke i kirke, de er kirke. (formulering af Anna Marie Aagaard)

Sådan lyder overskriften på det kirkesyn, Natkirkens sognemedhjælper Inger Ravn og jeg til stadighed forsøger at sætte ord på. Et udkast til et

missionstatement for Natkirken. Efter at have stiftet bekendtskab med begrebet 'Liquid Church' af den engelske teolog og forfatter Pete Ward, vil jeg tilføje, at kirke også er noget, Guds folk gør. Kirke er ikke et navneord, men et udsagnsord. Med tanke på, at Natkirken om noget er et rum, en bygning, virker det måske en kende som at slå benene væk under sig selv. At Natkirken er en måde at være kirke på og ikke bare et ansigt for kirken, har vi imidlertid kæmpet for fra starten. En indrekirkelig kamp, for natkirkegængerne har såvidt vides ikke gået rundt og spekuleret på, om Natkirken nu skulle være 'rigtig' kirke eller ej. De kommer bare i 'Natkirken'.

Kirke er noget, vi alle sammen kan gøre. Også inde i en kirkebygning, i et kirkerum. Vi vil have begge dele, hvis vi kan få det. Både kirke som navneord og udsagnsord. Kirke er både statisk og flydende. Statisk som noget, der foregår i en bestemt bygning på et bestemt tidspunkt af ugen og flydende som noget, der tilfældigt kan opstå og foregå over hækken med naboen. I Natkirken kan man f.eks. gøre gudstjeneste på to minutter. Gå ind og tænde et lys og gå ud igen. Eller lige ind og spidde sin klagebøn ved 'Jobs hjørne'. Det behøver ikke tage mange minutter. Men det kan også blive til en to-timers gudstjeneste, hvor størstedelen af tiden tilbringes ude i forhallen over kaffebordet. Jeg har hørt præster kalde kirkekaffen for det 3. sakramente. Natkirkens frivillige kaffemand har sat to lys på bordet og på et tidspunkt talte en af kirkegængerne om, at der også skulle dug på. Vi har en hjemløs, som ser det som sin opgave at donere småkagerne. Kaffebordet har altså sit vin og brød. Enhver kirke med kirkekaffe efter gudstjenesten ved, at det er makrokosmos i mikrokosmos, man deltager i eller er vidne til. Her finder man magt, kærlighed og intriger, begær, lidenskab og krig. Det er som Miss Marble og hendes landsby. Alt, hvad der er under solen findes og udspiller sig her. Så hvorfor ikke også kirke og gudstjeneste? Man kan unde hinanden at komme dybere ind i kærlighedsforholdet til Gud, men det er jo ikke det samme som at sige, at en gudstjeneste ikke kan være både den udgave på to minutter, hvor man tænder et lys, den på to timer ude ved kaffeslabarasen eller standardudgaven på en time i kirkerummet søndag formiddag.

Fra Natkirkens udkast til missionstatement

(af Inger Ravn og Signe M. Berg)

*Vi er Guds hus og kirke nu,
bygget af levende stene,
som under kors med ærlig hu
troen og dåben forene,
var vi på jord ej mer end to,
bygge dog ville han og bo
hos os i hele sin vælde.*

DDS 323,3 (N.F.S. Grundtvig)

Natkirkens sognemedhjælper og jeg er i gang med at formulere et missionstatement for Natkirken. Nogle af ordene derfra får lov til at slutte denne artikel. Formuleringerne er ufærdige, og det passer os godt:

“Natkirken er kirke i geografisk forstand (et hus, kaldet kirke, lokaliseret et bestemt sted), som holder dørene åbne, og så er vi også kirke i pædagogisk forstand, ved at tilbyde viden om den kristne tradition, at katekesere. Grundlaget for det hele er imidlertid at vi opfatter os som kirke i kropslig forstand, dvs. som lemmer på Kristi legeme. Den form, vi ansatte giver Natkirken udspringer af vores egen længsel efter at dele vores tro med andre mennesker. En længsel efter at leve med krop og sjæl i Kristus sammen med andre mennesker.

Kirke forstår vi som de helliges samfund. Vi ønsker det igen skal blive muligt at sige ”hellig” uden at få en dårlig smag i munden. Vi ønsker at være kirke som Guds hellige folk på vej. Vi ønsker at være kirke som giver plads og næring til helliggørelsen.

Jo - vi tror også på vores synders nådige forladelse, men det er ikke klimaks på det glade budskab, det er kun begyndelsen. Og vi vil ikke længere nøjes med retten til at leve det jordiske liv i tryk forvisning om, at vi er elskede, selvom vi bliver ved med at være syndere. Vi vil have et jordisk liv med sutsko, stilethæle, leverpostej, vrede og sex i Kristus. Vi er trætte af at gøre vores tro til en privat affære med Gud.

Vi ved ikke hvordan en sådan kirke ser ud i senmoderniteten, men fire års møder med natkirkegængere har givet Natkirken meget mere krop, end da vi startede.”

Signe M. Berg, f. 1970, cand. theol. 1997, siden 2000 ansat som natkirkepræst ved Vor Frue Kirke, København, medlem af Kirkefondets repræsentantskab. Skrevet diverse artikler om Natkirkens teologi og spiritualitet.

Erfaringer fra gadepræste-arbejdet i København

Af gadepræst Ellen M. Gylling, Trinitatis Kirke, København

Gadepræste-projektet blev sat i værk i foråret 1993 af Trinitatis Menighedspleje i samarbejde med Trinitatis Menighedsråd. De første tre år blev projektet sponsoreret af kirkelige diakonale organisationer, fonde og private midler. I 1996 gav Københavns biskop en halv stilling til arbejdet. For et par år siden blev projektet en del af det københavnske City-kirke samarbejde. Navne i artiklen er opdigtede af hensyn til anonymiteten.

Det er en tilfældig torsdag aften i Café K. Min frivillige medarbejder og jeg besøger caféen for lige at hilse på. Ind kommer en blandet ungdomsgruppe med både lyse og mørke danskere, 16 – 17 år gamle. De slår sig ned i møblerne, og vi sætter os hen til dem.

Halvdelen af dem har forældre, der stammer fra forskellige dele af Afrika, Mellemøsten og Østeuropa. De tre piger i gruppen bor i Greve syd for København. Men de tager ofte toget ind til København for at gå i byen. Og især nu hvor den ene af dem er blevet kæreste med 17-årige Yosuf fra Nørrebro.

Jeg er nysgerrig efter at høre, hvem de er og hvor de kommer fra. De synes, det er lidt sjovt at sidde her og tale med en gadepræst. Ikke uventet får jeg spørgsmålet, om jeg tror på Gud. Det bekræfter jeg. Derefter går samtalen for alvor i gang.

Yosuf

Yosuf fortæller, han er født på Nørrebro som søn af en afrikansk mor og en nordisk far. Yosuf er muslim. "... men ikke sådan rigtig muslim..forstår du..Jeg drikker og har sex med piger og be'r ikke fem gange om dagen..." En ting står fast, Yosuf opfatter ikke sig selv som hverken dansker eller nydansker.

Jeg lader mig provokere af hans udsagn og samtalen udvikler sig. Yosuf har tilsyneladende levet det meste af sit drengeliv på gadeplan sammen med kammeraterne i banden. Lidt småkriminalitet og knivstik-

keri er det blevet til. Yosuf er ikke stolt af disse ting. Det piner ham dagligt, at han én gang stak en anden fyr ned. Den anden dreng overlevede; men Yosuf lever i frygt for hævn, der en dag vil ramme ham.

Yosuf og hans storebror har i mange perioder boet alene sammen med moderen, da faderen ofte er bortrejst med sit arbejde. De har skullet beskytte hende. Hun hverken forstår eller taler dansk. Yosuf har ofte løjet overfor hende, da han ikke ønsker, hun skal være bekymret for ham. Hans kammerater i banden må heller ikke hilse på moderen. Yosuf vil banke dem, hvis de vover at hilse på hende. De er ikke gode nok, mener han.

Yosuf er en af de mange unge danskere, der er i klemme på flere måder. Hvem er han egentlig? Hvordan kommer han til at leve uden frygt i kroppen?

Hans storebror er kommet væk fra gaden og er blevet troende muslim. Men Yosuf gider ikke gå den vej. For han har nu fået en sød kæreste, og det var faktisk hende, der foreslog, at de skulle smutte indenfor i caféen.

En fortrolighed er blevet til i løbet af vores samtale. Alle giver noget af sig selv i snakken om identitet og vigtigheden af at høre til et sted. Vi taler om frygt, hævn, tillid og tilgivelse, inden gruppen bryder op og fortsætter videre ud i byen og dens nattelev.

Yosuf rækker mig sin hånd. Han har været meget glad for vores møde. "Og så er du minsandten også præst ... Jeg ville aldrig kunne tale på samme måde med en imam", siger han.

Manglende voksenkontakt

Igennem ti år har jeg og mine frivillige medarbejdere talt med unge mennesker. Vi har mødt dem på gadehjørner, på skate-board-baner, på Pusher-Street, i hash-bulen, i være-steder, udenfor diskoteker på Strøget, på de såkaldte Mystik-Messer for New Agere, på dame-toiletter, bænke på hovedbanegården med mere.

Vi har forsøgt at møde dem på deres hjemmebane, på deres præmisser med tilbuddet om en samtale om det, de nu gerne vil tale om. Et tilbud om et øre, der lytter og har tid til at lytte. Et tilbud om at blive taget alvorligt og et tilbud om at blive mødt med en holdning.

Kendetegnende for mange af de unge er, at de i udpræget grad savner voksenkontakt. De er vokset op i firserne og halvfemserne - en tid, der om nogen har været plaget af faldende værdinormer og traditionstab. Indi-

vidualismen er tidens løsen, og den giver alle ret til at mene, hvad de vil uanset konsekvenserne. Det gør de unge rådvilde og forvirrede; de savner traditioner, de savner værdier, de savner meningsdannende forbilleder.

Deres oplevelse af virkeligheden er præget af den værtdipluralisme, de er vokset op under, og utroligt mange unge mennesker går i dag rundt med store eksistentielle spørgsmål. Spørgsmål de er ganske alene med, fordi der generelt ikke gives dem tid. De savner voksenkontakt, og de savner, at der vises dem tillid og respekt. De savner, at mor og far, lærere og andre voksne giver sig tid til at tale med dem og tør udtrykke en mening og tage de unges spørgsmål alvorligt.

I yderste konsekvens kan voksnes ligegyldighed overfor de unge afføde den manglende respekt for menneskeliv, som er en del af voldskulturen. Når man ikke selv mødes med tillid og respekt, er det vanskeligt at skulle give det fra sig igen.

"Hva' sir' Gud til det at ryge hash?" spurgte en 18-årig fyr mig. "Jeg har røget, siden jeg var 12 år. Mine forældre ved det godt; men de sa', at jeg selv skulle finde ud af det. Hva' si'r Gud?"

Denne unge mand var hverken døbt eller konfirmeret, men havde en forestilling om, at Gud dog måtte mene et eller andet, når hashrygningen nu efterhånden var begyndt at blive et problem i hans liv. Han havde en længsel om, at en eller anden måtte tage hans liv så alvorligt, så han fik svar på sit spørgsmål. Han havde det så dårligt, at han var ved at blive psykotisk. Han havde brug for, at nogen kunne hjælpe ham med at sige fra. Uden hjælp fra en større magt kunne han ikke selv gøre det.

En af de ting jeg sagde var: "Nu er Bibelen jo ikke en opslagsbog med forskellige regler og love, men apostlen Paulus har i et af sine breve skrevet, at vores kroppe er hellige templer for Guds ånd ... forstår du det?"

Det forstod den unge fyr udmærket. Det føltes som om, han havde brug for en autoritet, der på en positiv måde kunne understrege, at Guds ånd kan være en hellig rensende kraft, der kan bygge nyt liv.

Stifinder og sædemand/-kvinde

I arbejdet må der skelnes imellem almindelige, velfungerende unge, hvor en samtale alene er tilstrækkeligt, og så de belastede unge; kriminelle, misbrugere og prostituerede, hvor samtalen må sammenkobles med et reelt forsøg på praktisk hjælp. Gadepræsten kan fungere som et supple-

ment til det sociale system, men må hele tiden holde sig for øje, at man ikke er ude som en slags "teologisk socialrådgiver", men nærmere som en opsøgende sjælesørger, der også kan støtte diakonalt.

Nogle af forudsætningerne for at fungere som gadepræst er mobilitet, åbenhed og god tid. Og ikke mindst modet til at turde tro frimodigt på sædekornet, der ødselt strøs ud på al slags jordbund uden bekymring for, hvorvidt det spirer eller gror.

Som gadepræst i et opsøgende arbejde er man udsat og sårbar. Man bliver brugt - også som en mur, den unge spiller sine holdninger op imod. Teologisk går man i et spændingsfelt mellem kors og opstandelse. Det forventes, at man er "rigtig præst" (således udtrykt af flere unge); dvs. en præst fra folkekirken, der godt vil bede en bøn og lyse velsignelsen her og nu.

Derfor er gaden (gerne et torv med bænke og springvand) et vigtigt sted for afholdelse af gudstjenester. Det understreger stærkt, hvorledes evangeliet er i frit løb blandt os alle i vores hverdag.

Fællesskaber

Gennem kontakt og samtale med de unge på gaden søger man som gadepræst at skabe grobund for en holdningsændring hos de unge. En holdningsændring fra den individualistiske og ofte menneskefjendske opfattelse, som har præget det danske samfund i de senere år til en mere fællesskabsorienteret og næstekærlig opfattelse, hvis udgangspunkt er det kristne menneskesyn.

Derfor er det godt at have muligheden for at kunne vise de unge hen til fællesskaber som f.eks. Natkirken (Domkirken) og rockgudstjenesterne i Brorsons Kirke. Selv har jeg igennem årene haft flere små ad-hoc fællesskaber, der har været samlet om bibel-studier, dialog om kristne, muslimske og inter-religiøse emner - og meget andet. Samarbejdet med Café K er blevet udbygget i de sidste par år med bl.a. en ugentlig træffetid hver torsdag eftermiddag i cafeén, temaaftener og i denne vintersæson en samtalegruppe for unge i sorg.

De unge er som regel på vej videre i deres liv og derfor er ad-hoc fællesskaber en løsning. Man er selv som gadepræst en del af en større helhed, et medlem af et kollegium. Man strør Ordet på forskellig jordbunde, i forskellige sammenhænge i byens liv. Noget spirer, noget går til spilde, noget gror og giver vækst, andre høster.

For at kunne holde til arbejdet er det fundamentalt for gadepræsten at være tilknyttet en kirke og menighed. Her skal man kunne hente opbakning, styrke og håb. Omvendt bringer man smerten og længslen fra gaden ind i kirkerummet. Inde i Trinitatis' højloftede guldbelagte kirkerum vises en glans fra det evige lys ... og så svinder mørket og kælder-mentaliteten. Her rejses sårede op og bliver kongebørn i dåben.

Ellen Margrethe Gylling, f. 1960, exam. art. religionshistorie 1987, cand. theol. 1991, præst i Islev, Helsingør Stift, 1991-92, gadepræst for unge i København og præst ved Trinitatis Kirke, Københavns Stift siden 1993.

“Ny i job” - studenterpræst

Af studenterpræst og sognepræst Allan Ploug Sørensen,
Gjellerup Kirke, Herning

Studenterpræsten er i mission, sendt af folkekirkens sognemenighed ind i et særligt miljø blandt unge, som står i en meget vigtig fase i deres liv. “Kom-strukturen” er skiftet ud med en “gå-struktur.” Det skaber en sårbarhed at gå uden for kirkens sædvanlige rammer og møde mennesker der, hvor de er i deres dagligdag, skriver forfatteren, der kun i nogle få måneder har varetaget en af folkekirkens mange stillinger som “specialpræst”.

Køen er lang i supermarkedet. Man bliver lidt irriteret, men ved kassen kommer forklaringen: en debutant famler sig frem, og kunderne får øje på skiltet “Ny i job” - og smiler overbærende. Fornemmelsen kender de fleste.

Jeg er “Ny i job” som studenterpræst i Hernings nye studiemiljø BIRK. Jeg famler mig også frem, bl.a. fordi jeg er den første af slagsen her på heden. Det er meget nyt - kun seks måneder. Jeg skal forsøge at videregive nogle erfaringer og overvejelser fra et område af kirkens arbejde, som er nyt og vigtigt. Som “Ny i job” håber jeg på læserens forståelse og medleven.

Birk ligger mellem Herning og Hammerum. En farvestrålende obelisk med billeder af Carl-Henning Pedersen viser vej. Arivas tog standser ved den nye station Birk, og syd for drøner bilerne ad den nye motorvej. Den mægtige skulptur “Elia” ses på lang afstand. For få år siden var her marker. I dag ligger den ene smukke hvide bygning efter den anden til studier og erhverv. Det særlige ved dette studiemiljø er den nære tilknytning til erhvervslivet. Teori kobles meget tæt til praksis. Det sker på Handels- og Ingeniør Højskolen (HIH) og på TEKØ, som uddanner tekstildesignere. Uddannelserne er vokset frem af et behov for at styrke det erhvervsliv, som begyndte med hosebindere og hosekræmmere. For pionererne var kunsten også vigtig, og i dag ønsker man at blive kendt for et samspil af Uddannelse-Erhverv-Kunst. Ved præsentationen af planerne for det nye studenterstrøg i foråret 2003 lagde kunstneren Ingvar Cron-

hammer tillige vægt på, at *åndens* sprog burde dyrkes lige så intenst som økonomiens og designets sprog, og derfor støttede han de tanker og planer, der var fremme om at tilknytte en studenterpræst til Birk.

Kom-struktur og gå-struktur

I dag er stillingen en realitet. Den er blevet mødt med stor interesse, og jeg er blevet budt velkommen i alle sammenhænge. Omkring 3500 studerende færdes daglig i dette område. Der er bygget en række kollegier, hvor der bor ca. 500. Om et par år vil der være 1200 i kollegiebyen.

Birk ligger i Gjellerup sogn. Menighedsrådet hér har med stor interesse set Birk vokse og længe været klar over, at kirken måtte findes i dette miljø. Et strukturudvalg i provstiet anbefalede, at der blev ansat en studenterpræst i Birk. Biskop Karsten Nissen, Viborg Stift, støttede meget gerne denne indstilling. Der blev udsendt nogle forespørgsler til studiemiljøet, og da de var positive, var det snart en realitet, at en 25% stilling kunne realiseres. Den blev tillagt en præstestilling ved Gjellerup kirke. Jeg er således ansat både som sognepræst i Gjellerup og studenterpræst i Birk.

Hvordan kommer en studenterpræst i gang? Jeg spurgte til råds, bl.a. i gruppen af studenterpræster. Der er ca. seks stillinger ud over landet fordelt på flere personer i kvoter. I de store byer har man mange års erfaring. Det nyder en "ny i job" godt af! Ellers gik jeg praktisk i gang med at knytte kontakter til rektorer, lærere og studerende. Jeg har fået adgang til et kontor både på HIH og TEKO. Jeg har allerede godt samarbejde med studievejledere og tutorer. Jeg har fået god hjælp til markedsføring. Man må være kendt for at blive brugt!

Gjellerup kirke er fra 1140. Den ligger højt og kan ses fra Birk. Jeg oplever det som om, jeg er gået ud - ud fra det sikre og støttende, som ligger i kvadersten og hele det kirkelige apparat. Studenterpræsten er i mission, sendt fra folkekirkens sognemenighed ind i et særligt miljø blandt unge, som står i en meget vigtig fase i deres liv. *Kom-strukturen* er skiftet ud med en *Gå-struktur*. Traditionen har jeg i ryggen, men formerne konkret skal jeg selv finde i samarbejde med de studerende. I Birk er vilkåret: *Præsten er kirken*. Person og funktion går i ét. Det passer til tidens trend. Autoritet ligger ikke mere i embedet. Autoritet er autensitet. Troværdighed skal vise sig i mødet ansigt til ansigt.

En medvandrer

Hvordan præsenterer en ny studenterpræst sig? Jeg har overvejet kommunikationen nøje og citerer her fra noget af mit skriftlige materiale. Det giver i koncentreret form en fornemmelse af, hvor jeg ser min opgave ligge:

“”Stjerne for en aften” kan man ikke være hele tiden. Der er tider, hvor man slet ikke har kontrol over, hvad der foregår. Alle oplever kriser. Manglende selvsikkerhed, ensomhed, eksamensfrygt, angst, problemer med identiteten, hvad er meningen med det hele? Eller vi rammes af sorg, fordi vi mister en, vi elsker. På overfladen går det måske meget godt, men indeni mærker man uro og afmagt. Familie og venner kan være gode at snakke med. Lærere og studievejledere kan hjælpe. Og nu tilbydes der endnu en mulighed: studenterpræsten. Folkekirken har ønsket at være til stede midt i studiemiljøet i Birk med en præst. (så følger en personlig præsentation af mig)... Det er ikke svært: skriv bare en mail eller mød frem i træffetiden, når du føler dig trængt, truet og i tvivl. Måske kan det være godt at snakke med en, der har lidt afstand til dit liv. Og så er jeg ikke ansat af systemet - bare føjet til som et tilbud, man kan bruge. Du kan regne med fortrolighed hos præsten. Du vælger selv, hvad der skal tales om. Jeg er indstillet på at gå ind i en dialog, hvor vi forhåbentlig sammen kan finde en vej frem. Præsten er vejleder og medvandrer i livet. En åndelig guide. En at tale med. Et lyttende medmenneske. En der har tid.”

Kommunikation er et ord, som går igen hele tiden i Birk. Det er jo egentlig et kirkeligt ord og henviser til fællesskabet i nadveren. Kommunikation vil bygge bro og skabe tryghed og mulighed for noget nyt. Enkeltvis og sammen handler vi. Birk uddanner til samarbejde, team. Innovation er et andet hovedord. De sidste års store optagethed af de mange intelligenser inspirerer planlægges og læreres tankegang. Dermed bevæger man sig væk fra en snæver intellektuel virksomhed, og jeg oplever, at man gør plads til mennesket, det personlige, det etiske og psykologiske. Værdier, holdninger, selvudvikling, ledelse og team-building berører sider af studenterpræstens kompetencer, så jeg oplever at blive indbudt til at holde oplæg og foredrag, f.eks. om menneskesyn, trivsel og (arbejds-)moral.

Kommunikationsmedarbejderne i Birk understreger synlighed. Det har jeg taget til mig i den forstand, at jeg går med sort præsteskjorte med hvid flip. Så kan man *se* præsten. Sådan slår jeg mig ned i kanten og får en snak. Jeg vil gerne være et kendt ansigt. Jeg sidder med foto på op-

slagstavler og findes let på internet: bare et klik, så kan der skrives en mail.

Det åndelige

Tiden er både åben og forlegen ved det åndelige. Studenterpræsten bydes velkommen. Det er godt, du findes, siger man. Men fortrolighed vises ikke så let. Derfor er e-mail et godt redskab. Her kan man henvende sig til en præst lidt tilbagetrukket - lidt ligesom Nikodemus, der benyttede mørket til at komme frem. Emmaus-vandringen (Luk 24,13) er også en model, jeg gerne tænker i. At slå følge med et ungt menneske og være med til at pege på nyt livsmod, tro og håb.

For den personlige samtale er en mangelvare, oplever mange unge, - ligesom fortrolighed. At jeg har tavshedspligt, er vigtigt. Måske er det en slags skriftestol, jeg tilbyder.... Sjælesorg er nødvendig i et samfund og i et miljø, hvor individet så let kan blive kværnet ned. Ensomhed er desværre meget udbredt. Facaden er fin, men indeni er virvar. Der er brug for: en at tale med, - en der lytter og vover at have et bud på en livs-holdning og en livsanskuelse, når der bliver spurgt efter det....

Senere satser jeg på at indgå i studenterhusets programflade. Det er så nyt, at der ikke engang er møbler endnu! Men jeg har god kontakt til bestyrelsen. Vi taler allerede om filosofisk café og film til debat. I planerne for nye bygninger indgår et stillerum til bøn og andagt. Her vil der kunne holdes gudstjenester m.m. Og kunstneren vil inspirere arkitekten til at sætte en klokkestabel op for at markere en åndelig dimension i dette miljø!

Når studenterpræsten i Birk har fået så udmærket en indgang, så skyldes det både tidens åbenhed over for det spirituelle og den tradition og historie, som stedet har. Vi er på heden, hvor gudsfrigt og kristentro har stået stærkt sammen med iværksættertrang og ønsket om at løfte sig op fra trange kår. Hammerum Herred er præget af familier, som fra små gårde satte gang i en vældig industriel udvikling. Damgaard-brødrene er nogle af dem. Aage Damgaard byggede i Birk en rund fabrik til sin skjortefabrikation. Syerskerne skulle ikke bare sy. De skulle have adgang til åndelig udvikling, sådan som Aage selv havde fået det på Askov. Så Herning Højskole blev rejst af Damgaard-brødrene for at knytte erhverv og uddannelse til ånd og liv. Kunst og arkitektur ledsagede helt naturligt disse tanker. Og det var folk med handling i! Kunne de ikke få andre til at betale, gjorde de det selv. Københavnerne tabte mund og mæle!

Herning havde visioner og førte dem ud i livet. Den ånd blev ført over i Herning Kunstmuseum og til TEKØ, da skjortefabrikken måtte lukke. Og den samme ånd arbejdes der ihærdigt på skal præge det videre Birk-miljø, som tager form i disse år. Herningfolkene regner med, at Birk får universitetsstatus, og derfor er en studenterpræst velkommen i miljøet.

Forholdet mellem individet og kollektivet er både en folkelig og kirkelig udfordring i disse år. Studenterpræsten må arbejde med sigte på begge sider. Der er brug for den personlige samtale mere end nogensinde. Der er brug for at blive lyttet til. Ikke bare af jævnaldrende, for de har ofte ikke flere erfaringer eller bud, end man selv har. Jeg oplever, at der er brug for at tale med en *voksen*..... Det er blevet sagt, at vi har en generation, som bliver sent voksen. Ihvertfald er det svært at hitte ud af livet for mange unge, og en præst sidst i 50-erne kan vise sig at være en brugbar samtalepartner. Særlig når det gælder om at pege på noget andet end det, man selv er forlist med..... Måske den kristne tro..... Men mine stole i Birk er ikke som prædikestolen i Gjellerup kirke. Formen er en anden, men budskabet er det samme.

Jeg holder fast ved Emmaus-billedet: sammen er den studerende og jeg på vandring, og sammen kan vi tale om, hvad vi håber på, og da er det evangelisk, når samtalen får følgeskab af Guds ånd, som vejleder - og måske følger vi så det lys, der kastes over vort skrøbelige liv.....

Allan Ploug Sørensen, f. 1946, cand. theol. 1973, sognepræst i Skagen 1974-89, generalsekretær for KFUM og KFUK i Danmark 1989-1993, siden 1994 sognepræst i Gjellerup, Viborg Stift, har bl.a. været konfirmandvejleder i Viborg Stift i nogle år, siden 2003 tillige studenterpræst ved uddannelsescentret BIRK ved Herning. Skrevet en række artikler i diverse blade og bøger.

Koinonia - et kursus bliver til et fællesskab

Af Inger Dahl, journalist og Koinonia-arrangør

Et Alpha-inspireret kursus på Vesterbro i København har i løbet af fire år udviklet sig fra at være et kursustilbud til et fællesskab. Målgruppen er ændret fra nyreligiøst søgende mennesker til at være indvandrere med muslimsk baggrund og danskere interesseret i tværkulturel dialog.

Har du lyst til at udforske, hvad kristendom er?

Har du spørgsmål, du gerne vil stille til kristne mennesker?

Kunne du tænke dig at diskutere dine opfattelser af kristendom?

Disse tre spørgsmål stod på forsiden af folderen, som i september 1999 blev delt ud på Vesterbro for at indbyde beboerne til at deltage i et kursus, arrangeret af et team fra Elias- og Apostelkirken. En artikel i den lokale ugeavis med et stort billede af en gruppe i gang med at lave mad samt et indslag i Vesterbro Lokal-TV bidrog til at gøre Koinoniakurset kendt.

Mødes uden for kirkens rum

Den første aften var der i alt omkring 35 mennesker, der satte sig til bords, da den første middag var serveret i Mødestedet i Valdemarsgade. Mødestedet er kirkens indvandrerarbejde på Vesterbro, og arrangørgruppen havde valgt, at kurset ikke skulle foregå i kirkernes egne lokaler, men på mere neutral grund. Det var ud fra en forestilling om, at tærskelen til Mødestedet ville være lavere end kirkernes for mennesker, der ikke var vant til at komme i kirken. Desuden var der den praktiske grund, at to medarbejdere fra Mødestedet var med i planlægningsgruppen.

Fællesskab som et bærende element

Koinonia-kurset var inspireret af Alphakurserne, men planlægningsgruppen ville ikke bindes til slavisk at følge Alpha-konceptets valg af

emner og indhold i oplæg, og derfor var det nødvendigt at give det et andet navn. Planlægningsgruppen var famlende og ikke specielt afklaret i, hvad kurset skulle være og blive til, men som det fremgår senere i artiklen, blev navnet meget dækkende for det, som Koinonia blev til. Vi skrev i invitationsfolderen:

”Vi kalder kurset Koinonia, fordi vi opfatter fællesskab som en meget vigtig del af det kristne budskab. ‘Koinonia’ er græsk og betyder fællesskab. I Det Nye Testamente bruges ordet koinonia mange gange, både som betegnelse for de troendes fællesskab med hinanden, og for den enkelte kristnes fællesskab med Kristus.

Under en søndagsgudstjeneste kan kirken opleves som et sted, hvor det kan være vanskeligt at opnå fællesskab med andre mennesker ud over et hurtigt håndtryk ved døren. Med Koinoniakurset vil vi gerne give dem, der har lyst til mere fællesskab, mulighed for det.”

Inspireret af Alpha

Formen var meget inspireret af Alpha-konceptet, og vi skrev i den første folder, at alle spørgsmål kan rejses:

”Vi starter aftenen med at spise sammen kl. 18.30. Det er hyggeligt at spise sammen, og vi lærer hinanden bedre at kende. Derefter kommer aftenens oplæg, som varer til omkring kl. 20. Oplæggene vil dreje sig om centrale områder i den kristne tro. I den efterfølgende time taler vi sammen i små grupper, om de emner eller spørgsmål, som oplægget har affødt. Ingen spørgsmål er for simple eller for provokerende til at blive taget op. I gruppen - og på kurset i det hele taget - er der lagt op til åben samtale, hvor alle spørgsmål kan rejses. Det kræver ingen forudsætninger at deltage i kurset, og der er ikke nedlagt slagteforbud mod hellige køer. Aftenen slutter kl. 21.30.”

Interview med initiativtagere

Vi var ni personer i initiativgruppen, og vores motiver til at være med var ret forskellige. Ligeledes var vores teologiske tilgang ikke ens, og derfor giver jeg i det følgende ordet til nogle af gruppens medlemmer.

Mission starter ved gadedøren

Per Vibskov Nielsen, cand.theol. og på daværende tidspunkt studerende og menighedsrådsformand i Eliaskirken

”Jeg var blevet involveret i mission i mere traditionel forstand i form

af Ydre Mission til 3.verdenslande, men mit fokus havde bevæget sig i retning af, at mission starter ved din gadedør. Det var gået op for mig, at mange døbte danskere har et yderst begrænset kendskab til, hvad kristendom er. Og nogle i kirken ønskede at give et alternativt tilbud til folk uden kendskab til kristendom.

Vi havde hørt om Alpha, læste Nicky Gumbels materiale, og vi indhentede materiale fra andre kirker, der havde udformet deres egen variant af Alpha. Måltidsfællesskabet er en fremragende tanke i Alpha, men jeg var skuffet over, at der ikke er mange ord om, hvorfor vi har et fællesskab i kirken. Jeg så Alpha som en ny form og gik med i planlægningsgruppen, hvor vi så valgte at give kurset vores egen udformning og kaldte det Koinonia.

Hovedformålet for mig var introduktion til kristendom. De fleste danskere kan den grundlæggende kristendomsfortælling: at Jesus blev født i julen og døde på korset på et eller andet tidspunkt, men de færreste kan forbinde det med deres eget liv.

Jeg mente dengang – og også nu – at det er kristendommens påstand, at Guds søn døde på korset for vores skyld, fordi vi er nogle fjolser. Det lag må vi prøve at få åbnet og gerne med utraditionelle metoder. Hvis man har en indbydende form, som folk umiddelbart kan acceptere, kan man håbe på, at indholdet også er det, men det er Vorherres opgave.”

Fri for pastoral dominans

”Det var lærerigt at være med, fordi der var en stor og engageret arbejdsgruppe. Der var ikke brug for et hierarki, fordi der var kompetente mennesker, præget af et trosliv med en praksis omkring bøn og forbøn, og det var fri for den pastorale dominans, som ellers præger meget i kirken.

Jeg havde imidlertid forventet, at der på kurset ville deltage flere ubeskrevne blade i forhold til kristendom, og derfor generede det mig, at der kom mange superkristne. Det har muligvis medvirket til, at der opstod et skel, så der ikke blev plads til de skæve eller de nysgerrige folk, der var kommet den første aften. Det skurrede i mine ører. Jeg havde svært ved at se, hvor det skulle føre hen. Jeg var bange for, at det kunne ende med, at det blev et menighedssamfund, der kunne hvile i sig selv. At det blev sekterisk, som mange forsøg på at gøre noget alternativt i kirken står i fare for. Om ikke andet, når betragteren er en kirkefremmed, der står og kigger på nogle mennesker, der er inde i en rutine. Det kan udelukke nogle, fordi man stritter imod at blive en del af de udvalgte. Selv prak-

tiske rutiner kan gøre det svært at komme ind, og ikke mindst måden man taler sammen på. Desuden var jeg personligt i en brydningstid og valgte at stoppe efter det første forløb.”

Samtale om tro og socialt fællesskab

Hanna Smidt, studerende ved internationale studier på RUC samt teologi

”I 1999 var jeg i Apostelkirken og blevet placeret i et provstiuvalg for Ydre Mission, hvor også Per Vibskov Nielsen fra Eliaskirken var med. Vi talte om, hvad mission egentlig er, og jeg var lige kommet hjem fra et længere ophold i USA og oplevede en ny tilgang til min egen tro og til, hvad kirken kan være.

Jeg hørte om Alpha, fordi min far havde været præst i Tåstrup, og der havde brugt Alpha-konceptet i sin egen version. Det havde kørt i et par år og givet nye kontakter i sognet.

I provstiuvalget indkaldte vi til et møde om Alpha, hvor vi havde inviteret andre med fra Apostelkirken og Eliaskirken, og vi blev enige om at prøve at sætte et Alpha-kursus i gang ud fra de to kirker i fællesskab.

Der var meget gejst i gruppen, der ville starte Alpha, og vi diskuterede formålet og indholdet af kurset meget intenst. Det rykkede, fordi vi ikke var enige på forhånd. Man var nødt til at formulere sine tanker og til at acceptere andres anderledes tilgang. For mig var det en konflikt, at der var nogle i gruppen, som mente, at vi havde nogle færdige svar at give til de ikke-kirkelige mennesker på Vesterbro.

Formålet for mig var at skabe et forum, hvor jeg mødte andre, som var interesserede i at indgå i en dialog om, hvad kristendom er, og det skulle også være et socialt fællesskab. Det giver en anden indgang til mennesker, når man indrømmer, at man er til stede også for sin egen skyld, og at det ikke kun drejer sig om at videregive et budskab.

For mig var det vigtigt, at der var plads til sårbarhed, for min far var død et par måneder forinden, og jeg havde meget brug for at tale om tro i en dialog. Mange som er vokset op i en kristen sammenhæng har en indre kamp med spørgsmål om tvivl, frelse og tilgivelse, som man let kan føle, at man ikke må have, og så sætter man en facade op, der skjuler den indre konflikt.

Det vigtigste for mig blev den proces, der foregik i planlægnings-

gruppen og i relationen til nogle af dem, der kom og blev en del af fællesskabet. Jeg stoppede i Koinonia, fordi jeg igen rejste til USA for at studere.”

Fællesskabet bliver en del af forkyndelsen

Niels Nymann Eriksen, cand.theol. og PhD

”I startfasen var vi uafklarede i initiativgruppen, om vi ville informere om kristendom, eller vi ville forkyndelse, der sigtede på, at mennesker skulle vende sig til Jesus. Det var en kreativ og smertefuld proces, men der var et drive, og da arbejdet kom i gang, fandt det sit leje.

For mig var formålet et åbent kristent fællesskab, der henvendte sig til de mennesker i vores lokalmiljø, som havde en søgen mod Kristus, en Kristus-fascination eller en længsel efter noget mere, som de ikke fik dækket gennem højmesse. En af deltagerne beskrev det som at skabe et rum, hvor gudslængslen kan udfolde sig. For mig var det ikke nok at skabe dette rum for åndelig søgen, der skulle også input til i form af forkyndelse. Opgaven var så, at det input blev autentisk, så Kristusvidnesbyrdet ikke bare kom fra den teologiske automatpilot, men fra mennesker, der lever i den moderne verden på samme vilkår som alle andre.

Det var en stor personlig udfordring at være med, for en af deltagerne havde en særlig evne til at sætte ord på de ting i vores måde at formidle evangeliet på, som hun fandt anstødeligt. På et tidspunkt sagde hun: ’I taler som om Guds ord først skal knuse os og derefter samle os igen. Men det, det i virkeligheden drejer sig om, er, at hans kærlighed får lov at smelte os.’ Hun fik en fremtrædende rolle og var med til at forme fællesskabet. Hun lod sig ikke tilpasse og var meget i opposition, men blev i lang tid i fællesskabet.

Gradvist er det gået op for mig, at vægten i vores samvær har ligget i fællesskabsdimensionen. Jeg er opdraget i en kristen tradition, hvor vægten ligger på forkyndelsen: ’nu skal vi høre det ord, der skal sætte os fri og give os mod igen.’ Der har en Koinonia-aften en anden helhed. Måltidet er en del af mødet. Selve forkyndelsen varer et kvarter til en halv time, og så er der en times samtale i gruppen. Den tiltalende del er der stadig, men formidlingen sker dialogisk i fællesskabet.

Det særegne ved Koinonia-fællesskabet ligger i selve ordet Koinonia – åndens fællesskab. Fællesskabet er ikke bare et middel, hvor man så kan

komme med evangeliet, men fællesskabet bliver i sig selv en åndelig virkelighed og en del af Kristusforkyndelsen. I overensstemmelse med Jesu ord: 'Derpå skal alle kende, at I er mine disciple, at I har indbyrdes kærlighed.'"

Nyt fokus på mennesker med muslimsk baggrund

Til det første Koinonia-kursus kom der i gennemsnit 25 mennesker. Der blev gennemført tilsvarende forløb de følgende år, men med den væsentlige ændring, at det ikke var et afsluttet kursusforløb. Flere af deltagerne ønskede at fortsætte med at komme til Koinonia-aftnerne, og derfor voksede der efterhånden et Koinonia-fællesskab frem.

Der kom ikke så mange kirkefremmede fra lokalmiljøet i de efterfølgende forløb, men flere af de flygtninge og indvandrere, som kom i Mødestedet, ønskede at deltage i Koinoniaaftenerne. Desuden har danskere med interesse for tværkulturel dialog deltaget. Derfor lagde vi Koinonia lidt om. Fra at være orienteret mod søgende mennesker med nyreligiøs baggrund, vægtede vi i højere grad mennesker med muslimsk baggrund. De to kulturer er så forskellige, at vi ikke kunne rumme begge i oplæg og samtaler.

I en nyreligiøs præget sammenhæng vil vidnesbyrdet ofte tage udgangspunkt i noget bekendelsesagtigt, men når man kommer fra en ære/skam kultur kan det godt virke grænseoverskridende. Men samtidig har vi hele tiden tilstræbt, at det, der bliver sagt, har vidnesbyrdets karakter, fra hjerte til hjerte.

For at løse de sproglige problemer er der fast oversættelse af oplæggene, og grupperne er inddelt i dansk- engelsk og farsitalende.

Siden 2001 er fire personer fra Koinonia-fællesskabet blevet døbt. Dåbsoplæringen er foregået uden for Koinonia-aftenerne, men det har været personer knyttet til Koinonia, der har stået for undervisningen.

Skyklapperne fjernes ved at komme til et ikke-muslimsk land

Ahmed Momtahanny er iraner og har deltaget i Koinonia-fællesskabet siden slutningen af 2001.

Ahmed er vokset op i en muslimsk familie, men var blevet kristen i Iran og flygtede på grund af forfølgelse. Da han kom til Danmark opsøgte han gudstjenester på engelsk i Kingoskirken på Nørrebro, og her mødte han en af medarbejderne fra Mødestedet, som inviterede ham til at komme på Mødestedet.

”Jeg oplevede Mødestedet som et hyggeligt sted, hvor folk fra alle nationer var velkomne til at komme og prise deres Gud sammen, så efter at have været der et par gange inviterede jeg nogle venner med. Der var en meget venlig atmosfære, og det gjorde det tiltrækkende at komme. Jeg blev nære venner med Niels Nymann Eriksen, som arbejdede i Mødestedet, og jeg begyndte at komme i Apostelkirken.

I påsken 2002 deltog jeg i en KFS-lejr og mødte en afrikaner, som sagde til mig: ’Når du siger, at du er en kristen, må du også blive døbt.’ Jeg ville gerne døbes, men jeg havde tænkt, at jeg ville vente, til jeg havde fået asyl i Danmark, så det ikke blev opfattet som en handling over for myndighederne. Men det overbeviste mig om, at jeg skulle blive døbt nu, og jeg blev døbt i Apostelkirken 2. påskedag.”

Siden sommeren 2002 har Ahmed været leder af en farsitalende gruppe i Koinonia. Der var begyndt at komme en del iranere i Mødestedet, og flere af dem deltog i Koinoniaafteneren.

”Jeg forklarede de bibeltekster, vi læste, for den iranske oversættelse, som Mødestedet havde på det tidspunkt, havde et meget gammeldags sprog, som var svær at forstå. Jeg kunne forklare dem, hvad Bibelen siger, så de kunne blive klar til at tage imod Jesus.

I min kultur diskuterer man ikke så meget. Jeg gør mit bedste for at få deltagerne til at tale om teksten, for det bringer flere spørgsmål frem og det giver en klarere forståelse af indholdet. I begyndelsen var deltagerne tilbageholdende med at tale, men efterhånden som vi kom til at kende hinanden, fandt de ud af, at det er ikke så farligt. For mig er formålet med Koinonia, at mennesker tager imod Kristus, og det har en af deltagerne gjort nu. Han begyndte at læse Bibelen ved at komme i Mødestedet.

Mange iranere betragter islam som noget, araberne har påtvunget dem. Men når de er vokset op i en muslimsk familie, kan det være svært for dem at gå imod det. De er ligesom heste med skyklapper. Mange af dem, der kommer til et land som Danmark, får derved skyklapperne fjernet, og så kan de begynde at se, at det ikke er så farligt at tale med kristne eller læse i Bibelen.”

Retræter og natkirke

Sideløbende med orienteringen mod mennesker med muslimsk baggrund har Koinonia-fællesskabet siden 2002 været ramme om en årlig byretræte i samarbejde med missionspræst Ole Skjerbæk Madsen fra Areopagos. Meditation, stilhed og tidebønner er dermed blevet introduceret

som anderledes former for gudstjeneste og åndeligt fællesskab. Også i påsken 2004 vil der være tilbud om byretræte.

I Eliaskirken har der siden efteråret 2002 været holdt natkirke fredag aften med tilsvarende mulighed for meditation, stilhed og bøn. Der er den linje til Koinonia, at personer fra Koinonia-fællesskabet er medarbejdere eller deltagere i natkirken.

Fakta om Alpha

Alpha er et 15 lektioner langt introduktionskursus til kristentroen, der specielt henvender sig til dem, som ikke ved ret meget eller slet ingenting. Hver aften startes med fælles måltid. Derefter er der et foredrag. I små grupper diskuteres alle de spørgsmål, som foredragene rejser.

Midt i forløbet tager man på en weekend.

Alpha-kurserne stammer fra Holy Trinity Brompton Church i London. Materialet i sin nuværende form er blevet udviklet af Nicky Gumbel, en tidligere erklæret ateist og advokat, der nu er præst i Holy Trinity.

Alpha tager emner op som: Hvem er Jesus? Hvorfor døde Jesus? Hvordan leder Gud os i dag? Hvordan bliver vi fyldt af Helligånden? Helbreder Gud i dag? Hvad er kirke?

Inger Dahl Jensen, f. 1949, cand.phil i musik 1979, free lance journalist, 2004 modtaget Areopagos-stipendiet.

Jesus og Josefine

Af sognepræst Lars Tjalve, Asminderød

Årets julekalender på TV2 blev endnu en stor udfordring til kirken i Danmark. Er den i stand til at lytte til omgivelserne - eller er man kun optaget af at tale med sig selv og interesserede sig for, om "min yndlingssalme er kommet med i den nye salmebog"? Gang på gang har litteratur, film, teater, kunst stillet ind på de dybeste eksistentielle spørgsmål. Således også i Jesus og Josefine. Opdagede kirken andet end, at præstens krave ikke var stivet rigtigt? Vi har bedt Lars Tjalve om at "anmelde" årets julekalender.

Hvad har vi dog ikke fundet os i gennem årene! Og vi har såmænd også moret os. Vinterby Øster, Jullerup færgeby, Jul i Gammelby - eller på Slottet. Og man lærte jo at glæde sig over lidet, når det i Bamses Julerejse lige blev nævnt, at "Jesus var der først, og så kom Julemanden til, da der alligevel var fest".

Helt ærligt: Hvem af os havde i ramme alvor regnet med at få en julekalender om *Jesus* at se? Og så kom den, fræk og provokerende. Man behøver bare at gå på nettet for at få et indtryk af betænkelighederne, der faktisk kom fra to sider. Konsevative kristne kredse brød sig ikke om, at man afveg fra de bibelske beretninger. Og ateistiske kredse var direkte opskræmte over, at TV2 nu kastede sig ud i direkte kristen propaganda, så julen ikke længere bare kom til handle om risengrød og gaver og uskyldige nisser. På det multikulturelle samfunds vegne, hvor Adam i skolen sidder ved siden af Muhammed, fordrede man harmløs underholdning.

Med en million seere i snit til de 24 afsnit må Jesus og Josefine siges at være blevet en succes. Man satsede på børn fra børnehave til 6. klasse. Men mine konfirmander i 8. klasse har nu fulgt godt med - med eller uden små søskende!

Historien

Den historie, TV2 valgte at fortælle, er selvfølgelig frit opfundet. Man kan sige, at Jesus og Josefine rangerer på line med et apokryft evangeli-

um. Eller måske ville det være rigtigere at sige, at man lagde sig i kølvandet af Selma Lagerlöfs Kristus-legender? Men så må man hurtigt føje til, at det skete i absolut opdateret udgave. I disse Harry Potter-tider har vi ikke så svært ved at kapere andre verdener og rejsen mellem dem. I Jesus og Josefine drejer det sig ikke om mugglere over for trolddomsstuderende ved Hogwarts trolddomsskole. Men parallellen er der: To verdener står over for hinanden. En nutidig dansk verden, hvor far er blød og rar og bager boller i køkkenet, og mor er præst af den lidt overnuttede type. 12-årige Josefines lillebror hedder da også for al tydeligheds skyld Lukas. Og så Nazareth år 12 – vistnok i virkeligheden Fakse Kalkbrud, men det illuderede fint!

Josef og Maria og deres 12-årige søn taler så nutidigt som nogen indfødt på Nørrebro, og Josef er lidt forhutlet – og ikke den der klager over, at hans søn kan lave vand til vin! – mens Maria tydeligvis er den, der holder sammen på den lille familie.

Så kan rejserne mellem de to verdener begynde. Og det gør de – gennem den magiske julekrybbe i marskandiser Thorsens butik. Fantasien i plottet fejler ikke noget – heller ikke i retning af diskret humor. Jesus er en helt normal 12-årig dreng, der gradvist kommer til klarhed over sin skæbne ved at møde *Pigen fra Nord*, som Josefine kaldes – efterhånden som hun indskrives i den Bibel, som – når nu virkeligheden ændres – også kommer til at tage sig anderledes ud, så Josefines præstemor i kirken prædiker over teksten om Pigen fra Nord uden at ane, at det er hendes egen datter.

Jamen, kan man det? Jeg er lige ved at sige: det er det eneste man kan. Det havde virkelig været flovt, hvis man bare havde holdt sig til et iscenesat krybbespil som det, børnene laver i skolen.

På næsten genial vis har julekalenderens forfattere evnet at lægge op til en diskussion om, hvad virkelighed er. De leger med det, der på nu-dansk hedder kontrafaktisk historieskrivning: Hvad var der sket, hvis....?

Og det får vi faktisk flere bud på – både små og store. Et af de små er nævnt. Det store bud på det, viser sig, da Jesus skræmt over at være den, der hænger på korset i kirken, nægter at ville være Guds søn. Da viser en anden nutid sit mefistoansigt: et rent helvede, hvor alle er undertrykt, selv om de bærer navn af guder. Nu forstår vi, at marskandiser Thorsen, der ikke bryder sig om julen, har gode grunde til det, fordi han er Satan selv.

Undervejs anbringes Jesus på en institution i dagens Danmark og

undersøges af en psykolog, hvad der næsten bliver til en samfundskritisk revysketch. Vi skal også opleve en gryende forelskelse mellem Josefine og Jesus, hvis legekammerater, vi opdager at kende fint. Allerede som 12-årig var Judas en skidt knægt!

En række episoder forudgriber evangeliernes beretninger. Jesus fristes i ørkenen af Thorsen, der forsvinder som en slange. Judas fornægter sin kammerat. Og minsandten om Jesus ikke oplever et varsel om korsfæstelsen, da han pludselig stigmatiseres og blodet løber fra hans håndflader!

Nåja, det hele blev jo sat i gang af, at Josefine, der var sur over at have fødselsdag på samme dag som Jesus og derfor gerne ville have julen flyttet til Sankt Hans. Det får hun naturligvis ikke og ender med at spille Maria i krybbespillet og blive kæreste med *sin* kammerat, Oscar – og glæde sig over *både* jul og fødselsdag. Og så falder virkeligheden – eller jeg skulle måske sige: virkelighederne på plads. Jesus bliver også der, hvor han hører hjemme og vejen mellem de to verdener eller tider lukkes.

Vi har så også oplevet, at ikke bare Jesus modstod fristelsen. Det gjorde Josefine også. Derfor forlader Satan ikke bare Jesus, men også Josefine – for en tid, bør det vel tilføjes.

Undervejs har vi mødt tro og tvivl, dels hos de følsomme unge i begge verdener, dels hos de voksne. Josefines far var skeptikeren, der sendte politiet efter Jesus – fordi man jo ikke kan have sådan en gående rundt. Skolelæreren Jytte var den (over)troende, der fik besøg af engle. Præstemor var vel nærmest midt imellem. Og så sluttede hvert afsnit med Josefines aftenbøn – og opfordringen til os seere om at putte gran i håret og be' en bøn!

Og hvad så?

Man kan godt blive lidt overvældet. En rundspørge foretaget af TV2 Nyhederne op til juleaften godtgjorde da også at anslået hen ved en fjerdedel af alle landets præster agtede at bruge Jesus og Josefine i deres juleprædiken. "Synes I det er i orden at sende en julekalender om Jesus?" spurgte jeg et af mine konfirmandhold. "Ja, når muslimerne må have lov til at gå med tørklæder og nogle skoler holder fri i anledning af ramadanen, så må vi da også vise, hvad vi tror på!" lød svaret, som jeg overhovedet ikke havde lagt dem i munden.

Men jeg mener nok, at iagttagelsen er rigtig. Den signalerer, at i det danske samfund ved det 3. årtusindes begyndelse er religionen rykket ud

i det offentlige rum. Man kan sammenligne Jesus og Josefines succes med de meget spektakulære konfirmandarrangementer, som biskoppen i Roskilde har arrangeret i den gamle domkirkeby, hvor hele byen – og domkirken – har været taget i besiddelse af halloween-udklædte teenagere. Eller hvor stand-up-komikeren Anders Lund Madsen har optrådt i rollen som Paulus.

Hvad handler det da om? Om frisætning af det religiøse. Nogle har karakteriseret situationen sådan, at der er tale om et ja til tro, men et nej til dens traditionelle udtryksformer. Andre har konstateret, at også religionen må gøre sig gældende på markedets betingelser.

Fra tavs konsensus til....?

Religion i Danmark har altid været egenartet. Det er værd at bemærke, at vi danskere aldrig har udkæmpet en religionskrig. Bevares: Valdemarerne førte korstog – mod Venderne og mod Esterne. Men *herhjemme* har vi altid fulgt kongen eller høvdingen. Kong Harald ”vandt sig hele riget og gjorde danerne kristne”, som han skrev på Jellingestenen. Så vidt vides skete denne kristning ganske ublodigt. Og da vi i 1500-tallet blev protestanter skete det tilsvarende stilfærdigt. Det er vistnok uden sidestykke: ikke en eneste katolsk sognepræst blev fyret ved reformationen, hvor man nøjedes med at fyre den uduelige bestyrelse for kirken: Bisperne måtte gå. Den tidligere engelske ambassadør James Mellon har karakteriseret os danskere som ikke et folk men en stamme, der tøvende og brokkende følger sin høvding. Og sådan har vi religiøst altid fulgt kongen. Det vil sige, at der altid har været en art religiøs konsensus. Men det, som alle er enige om, taler man jo ikke meget om. Og det som man ikke taler ret meget om, udvikler man jo ikke noget sprog om. I Danmark har kirken – først den katolske, siden den protestantiske – altid haft monopol. Vi har ikke haft glæde eller sorger af de konfessionelle modsætninger, der ville have skærpet den enkeltes sans for tilhørsforhold.

Da livsstemningen skiftede og den herskende holdning blev antikirkelig, fandt vi os også pænt i det danske dogme, at religion var en privatsag. Langt ind i kirkelige kredse vrængede man af alle former for forsøg på at synliggøre kirke og kristendom i det offentlige rum. Det blev kaldt aktivisme. Det er blevet anderledes nu.

Det kom udefra

Læg engang mærke til, at det skyldtes ikke et idéoplæg fra såkaldt kirke-

lige kredse. Det var TV2 selv, der fandt på Jesus og Josefine. Der er i serien en oplagt nysgerrighed over for materialet. Det handler ikke om at levere en pakke med kristendom. Nysgerrigt går forfatterne på jagt i traditionen og bruger deres fantasi, så den lige pludselig ikke leverer glansbilleder, men fortæller om levende mennesker i fortid og nutid.

I det studie- og undervisningsmateriale, som ledsagede serien, karakteriseredes historien som et ægte eventyr, fordi den jo handler om kampen mellem godt og ondt. Man kan så spørge, om der i grunden er forskel på TV2s julekalender og DR1s, der fortalte om Nissernes Ø? Og dertil er der jo, at svare nej – og jo. Nej, i den forstand, at begge serier jo er eventyr. Jo, i den forstand, at de to eventyr er forskellige i kraft af deres emne.

Tolkien om eventyr

December måned bød også på en anden stor fortælling. Anden og sidste del af J.R.R. Tolkiens store epos om Ringenes Herre havde biografpremiere. Aldrig har der været forudbestilt så mange biografbilletter. De to tidligere film har et langt efterliv på video og DVD. Tolkien gjorde sig livet igennem en række overvejelser over eventyrets art. I sine berømte forelæsninger fra 1938 om eventyr gjorde han gældende, at der i alle ægte eventyr er et ekko af det største af alle eventyr: evangeliet. For ham var der ingen problemer forbundet med at kalde de kristne fortællinger myter eller eventyr, for – som han understregede – i evangeliet er eventyr og historie smeltet så tæt sammen, at det er umuligt at vride dem fra hinanden igen. Hvad det for ham at se drejede sig om var at tage fantasien alvorligt nok og forstå den som en evne både til at skabe og modtage.

Derfor er det nok værd at lægge mærke til, at interessen for Ringenes Herre går langt ud over interessen for en almindelig storfilm.

Hvad skyldes den da? Kort og godt: den gode historie. Jeg har andet steds (sammen med min hustru) skrevet udførligt om forholdet mellem den bibelske historie og Tolkiens store epos. Her vi jeg blot minde om, at også Tolkiens store fortælling er et ægte eventyr i den forstand, at det handler om den grundlæggende kamp mellem godt og ondt. Og selvfølgelig kunne en yderst konservativ katolik som Tolkien ikke lade være med at lægge sin kristentro ind i sådan en fortælling. Men livet igennem benægtede han hårdnakket, at der var tale om en allegori eller kodeskrift, hvor man kunne gå ind og finde kristne grundsandheder og så oversætte dem tilbage igen. Når han kaldte sit storværk et "epos", var det netop for

at undgå den slags "nemme" tolkninger. Men for den opmærksomme læser – eller biografgænger – er det tydeligt, at historien ikke bare rummer kamp mellem godt og ondt, men også fortæller om stedfortrædende død, lidelse og offer, og om tro og tvivl. Så selv om man altså ikke kan oversætte det til bibelsk tale, så er der ingen tvivl om, hvor han har det fra. Men Tolkien fulgte sit eget program: fantasien skal tages alvorligt. Den skal ikke spises af med åndelig fast-food. Derfor lever eposset i kraft af sig selv.

Postmodernisme?

For ikke ret mange år siden blev vi tudet ørerne fulde af, at de moderne tider var forbi. Nu var vi blevet "post-moderne", og et af slagordene i den forbindelse lød, at "de store fortællingers tid var forbi". De store fortællinger var de store forklaringsmodeller, religionerne og ideologierne. Det ser ud som om det ikke passer helt. Der er et udtalt behov for store historier. Der er i hvert fald nysgerrighed efter dem. Derfor vil vi gerne høre om Jesus. Og derfor vil vi gerne høre om Harry Potter og Gandalf, Frodo og Aragorn. Jamen, rykker de så ind på linje med hinanden? Når de alle sammen skal være dér, i det offentlige rum, relativiserer de så ikke hinanden? Bliver mange store fortællinger på linje med hinanden ikke til små fortællinger?

Jeg synes, at svaret må være nej. De relativiserer ikke hinanden. De spejler hinanden. Og de spejler os. Og de nærer vores fantasi og giver os noget at tale sammen om indbyrdes. Derved er de også med til at skabe et nyt sprog – også om det religionen handler om.

Hvorfor går muslimer med tørklæder? Hvorfor er det så vigtigt, at Jesus er Guds søn? Hvorfor er det så vigtigt, at nogen tager den opgave på sig at skaffe ondskabens ring af vejen?

De store historiers genkomst i det offentlige rum er en gave og en chance.

Lars Tjalve, f. 1943, cand. theol. 1971, siden 1976 sognepræst i Asminderød og Grønholt, siden 1980 ekstern lektor ved Københavns Universitet, anmelder ved Kristeligt Dagblad, skrevet en række artikler i diverse blade og tidsskrifter og forfatter til flere bøger. Sammen med Ulla Tjalve har han udgivet bogen: Ringenes Herre og den bibelske fortælling, Unitas Forlag 2002.

Filmklubber og kristendomskurser

Af generalsekretær Kirsten Lund Larsen, KFUM og KFUK i Danmark

Gennem mange år har KFUM og KFUK i Danmark været med til at tegne billedet af den kirkelige dåbsundervisning i Danmark - uden for den officielle folkekirke vel at mærke. Som en konsekvens af folkeskoleloven af 1975 udarbejdede man i de efterfølgende år det ambitiøse Rammepensummateriale for forkyndelse og undervisning. Og i 90'erne lancerede man Konfirmand 2000 "som en gave til folkekirken". Redaktionen har bedt KFUM og KFUKs generalsekretær om at give et bud på, hvor den gamle bevægelse står her ved 125 års jubilæet.

Vi var mange, der med TV2s julekalender "Jesus og Josefine" fik den bedste julegave, vi kunne ønske os - kristendom i øjenhøjde, indfølelse formidlet som en elementært spændende fortælling om tro og frelse, om godt og ondt. Det kristne budskab sat på dagsordenen på en måde, så alle mennesker af god vilje kunne få del i fortællingen. Vi fik et nyt fælles offentligt rum, hvor tro og bøn er 'tilladt', og hvorfra der kan arbejdes videre med evangeliet og med livets store spørgsmål. Det er en gave for kirkelige børne- og ungdomsorganisationer som f.eks. KFUM og KFUK i Danmark, og der er i høj grad grund til at glæde os over den. Men hvor gode er vi til at tage imod gaven?

Ikke gode nok, må vi erkende i KFUM og KFUK. Vi er nemlig ligesom de fleste andre i Danmark ramt af den mangel på kristendomsundervisning, som betyder, at flere generationer savner helt basal viden om den religion, der i godt 1000 år har været tæt sammenvævet med vores kultur.

Efter ungdomsfestivalen Ung Uge 2000 gav nogle ledere udtryk for, at de ikke følte sig godt nok klædt på til opgaven som forkyndere. Det bliver ekstra svært af, at vores forkyndelse er baseret på dialog med de unge. Vi ser den personlige forkyndelse og det ligeværdige møde mellem mennesker som det bærende. Vi bevæger os med andre ord mod en mere rammeløs forkyndelse. Det kræver meget af en leder - ikke mindst, at hun selv kan formulere sig om kristendommen, og hvad det betyder for hende. I den sammenhæng er det ikke nok at kunne sit Fadervor.

Mangel på viden

På den baggrund bad vi i slutningen af 2002 cand. theol. Hanne Jul Jakobsen, Århus, om at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse blandt 300 tilfældigt udvalgte medlemmer i alderen 16-25 år. 126 af de adspurgte svarede på spørgsmålene, hvilket giver en svarprocent på 42%.

Undersøgelsen skulle give os et indtryk af de unges basale kendskab til kristendommen gennem en række spørgsmål om Bibelen, Gud som skaber, inkarnationen, Kristi død og opstandelse, Helligånden, tro, håb, kærlighed, dåb, nadver og Kristi kirke.

Resultatet viste, at mange af de unge står famlende overfor de grundlæggende tanker og dogmer i kristendommen. For eksempel har

- 35% af de deltagende i undersøgelsen ingen idé om, hvad et sakramente er, og
- 23,8% er i tvivl om eller tror ikke, at man som kristen behøver at tro på, at Gud blev menneske i Jesus,
- 69,8% er i tvivl om eller tror ikke, at Jesus var helt Gud,
- 71,4% er i tvivl om eller tror, at frelsen er afhængig af, at man gør sit bedste for at overholde de 10 bud,
- 34,1% er i tvivl om eller tror på en eller anden form for sjælevandring, og
- 36,5% er i tvivl om eller mener ikke, at katolikker er kristne.

Resultatet kan ikke forklares med, at KFUM og KFUK 'bare' har fået nye kirkefremmede medlemmer. 89% af besvarelserne kommer fra unge, som efter eget udsagn er "opvokset med kirke og kristendom". Ikke engang dét er altså (længere) nogen garanti for at have et solidt kendskab til kristendom som grundlag for ens egen forkyndelse og mulighed for at være en del af en bevægelse i mission. 46% af besvarelserne gav da også udtryk for interesse for et grundlæggende kristendomskursus.

Vi har derfor planer om flere nye initiativer for at give unge både i og udenfor KFUM og KFUK en forståelse af det centrale indhold i kristendommen. Det drejer sig om et grundlæggende kursus i kristendom med titlen eXplanation; om Y-movie, et nyt klubtilbud med film som medium; om nye lederuddannelses tilbud blandt andet til Ten Singmusikgrupperne, og ikke mindst om den næste store ungdomsfestival for de 12-19-årige, Ung Uge, der finder sted i juni i år.

Kursus i kristendom

Det nye grundlæggende kursus, eXplanation, henvender sig både til den som tror, og til den som ikke tror eller er i tvivl. Kurset skal være et eksperimentarium, hvor man kan prøve kræfter med kristendommen, møde andre unge der også er interesserede i at lære mere om kristendommen, og spille bold op ad kristne undervisere, der deler deres viden og tro med gruppen.

eXplanation bliver gennemført som pilotprojekt i Århus i foråret 2004. Det omfatter ti moduler, der kan afholdes på en-to weekender, en aften om ugen i 2-3 måneder, i den lokale forening eller på distriktsplan. Formen skal kunne tilpasses de lokale forhold. Modulerne vil have en varighed af ca. 2½ time, og der lægges op til, at man deltager i den samme gruppe i alle ti moduler. De første erfaringer skal indarbejdes i det færdige materiale, der vil blive lanceret i resten af landet, blandt andet via en hjemmeside fra sommeren 2004.

Målgruppen for kurset er primært unge i alderen 18-25 år. Vi vil planlægge kurset, så der vil være noget at hente, både for den der kommer uden anden forudsætning end lysten til at vide mere, og for den der er opvokset med kirke og kristendom, men som har lyst til at få en dybere forståelse.

De ti moduler i kort form

1. Bibelen, om tilblivelse, bibelsyn og autoritet. En introduktion til det bibelske univers, hjælp til at komme i gang med at læse i Bibelen etc.
2. Gud som skaber, om gudsbegrebet, det onde, Guds almagt, tro kontra videnskab, den fortsatte skabelse etc.
3. Det skabte menneske, om det at tro, om tillid, håb, om menneskets ansvar, som skaberværkets forvalter.
4. Hvorfor blev Gud menneske? - om inkarnationen, to-regimentelæren og introduktion til de forskellige jesustitler.
5. Hvorfor skulle Jesus dø på korset? - om frelse og fortabelse, dom, opstandelse og forsoning.
6. Helligånden, om Helligåndens virke og treenighedslæren.
7. Kirke i verden, om diakoni, mission og dialog, missionssyn og næstekærlighed.
8. Kristi kirke, kirkehistorie: fra Jerusalem til Tove Fergo, introduktion til økumenibegrebet.

9. Dåb og nadver, om sakramenteforståelse, tilblivelse og betydning.
10. Bøn og kristen livspraksis.

Film som en del af arbejdet

Vi lever i en verden fyldt med billeder, og erfaringerne viser at børn og unge mestrer netop billedmedierne bedre end nogen andre. De er lynhurtige til at afkode film, hjemmesider, reklamer, blade og meget andet, og så er de vokset op med og er fortrolige med computere og meget andet teknisk udstyr. Derfor skal billedmediet også være en del af KFUM og KFUKs børne- og ungdomsarbejde.

På Lands- og delegeretmødet i maj 2004 vil den ny klubform, Y-movie, blive lanceret. Det er et klubarbejde for unge, der har lyst til at lave film. En klubform for 13-19-årige, hvor der arbejdes med film fra A-Z. Her bliver forkyndelsen en integreret del af konceptet.

Vi forestiller os, at en filmproduktion fra A - Z skal laves af unge, som gerne vil skrive manuskripter og storyboard, agere foran et kamera, stå bag kameraet, sidde ved computerens redigeringsprogram og klippe filmen sammen, eller arrangere en filmforevisning for kammerater og forældre, konfirmander, på byens ungdomsskole osv.

I en almindelig ungdomsklub kan det være vanskeligt at integrere forkyndelsen som en naturlig del af programmet. Ofte opleves en traditionel andagt som en "hellig prut" sidst på aftenen og som et brud i forhold til klubbens øvrige aktiviteter. Det er frustrerende for lederne, at formen virker fremmed på de fleste unge. En forkyndelse, der ikke fremstår som en naturlig del af klubben i øvrigt, kan være til mere skade end gavn. Det var netop det fine ved TV2s julekalender, at forkyndelsen gled ind som en integreret del af dramaet.

På samme måde vil forkyndelse og kristendomsoplysning komme ind som en fuldt integreret del af den måde, man arbejder med film på. Der bliver udarbejdet forskellige pædagogiske modeller med indfaldsvinkler til at arbejde med film og kristendom. Det kan blandt andet være, at klubberne en gang om måneden i fællesskab ser en film med et kristent eller eksistentielt tema. Mange film rummer bibelske temaer og religiøse billeder. De kan så danne udgangspunkt for både at diskutere filmtekniske emner, og emner der berører unges hverdag, deres liv og tro.

Y-movies kommende hjemmeside vil blive det store idé-udvekslingssted, hvor der jævnligt vil blive lagt filmudfordringer ud. De kan have et indholdsmæssigt sigte, klippeteknisk, filmisk eller noget helt an-

det. Her kan man også fortsætte debatten fra klubberne og få nye ideer til at arbejde med film og forkyndelse.

Ny lederuddannelse

Vi arbejder også med at sammensætte en række forskellige tilbud om lederuddannelse på forskellige niveauer til de lokale foreninger, og som led i det vil der blive gjort en særlig indsats for lederne i vores Ten Sing-musikgrupper. Ten Sing har mere end nogen anden KFUM og KFUK-aktivitet tiltrukket unge, som ikke i forvejen havde noget aktivt forhold til kristendommen. Det betyder i sig selv en ekstra udfordring til de unge ledere, som både kan komme ud for, at den traditionelle andagtsform kan opleves påklistret og hæmmende, og i mange tilfælde selv mangler grundlæggende viden om kristendom, og klarhed over hvad de tror på. Det vil et nyt uddannelsesstilbud prøve at tage hånd om, i samme stil som med Y-movie klubberne og forkyndelsen.

Til sommer er der Ung Uge igen – denne gang i Aulum mellem Herning og Holstebro. Her samles forhåbentlig omkring 2000 deltagere til en uge med festival, forkyndelse, musik, workshops, gudstjeneste og meget mere. Der er tradition for, at forkyndelsen i KFUM og KFUK videreudvikles i meget kreative retninger på Ung Uge. Det er ambitionen, at det også skal ske igen i 2004, og at KFUM og KFUK i de kommende år skal blive endnu bedre til at udvikle kreativt forkyndelsesmateriale og blive mere kendt for det.

Forkyndelsens tre rum

Vi tager i sagens natur forkyndelse alvorligt i KFUM og KFUK. Men det har ofte ført til, at vi – når vi nu har fået kontakt med børnene og de unge – også lige (populært sagt!) skal "proppe" et Fadervor, lidt bibelhistorie og en andagt ned i halsen på dem. Det er imidlertid en modsigelse af det kristne budskab. Jesus *tilbyder* mennesker evangeliet – han *pådutter* dem det ikke.

Vi skal forsøge at møde børn og unge med respekt for deres livserfaringer, tro og tvivl – og møde dem, der hvor de er. Samtidig skal vi som kristne ledere og som en kristen bevægelse være klare og tydelige omkring vores egen tro og erfaringer med en kristen praksis. Men det er vigtigt at være klar over, hvornår vi gør hvad. Vi forestiller os forkyndelsen som "et hus opdelt i tre rum":

"Det første rum" er et fælles rum. Her møder lederne fra KFUM og

KFUK børn og unge på helt lige fod. Det kan ske ved at invitere dem til at komme i klubben, i børnedisko'et eller i cafeen. Her er det det menneskelige møde med fællesskab og aktiviteter, der er i centrum, f.eks. ved at spise sammen og arbejde sammen.

Forhåbentlig er vi så gode rollemodeller, at børnene og de unge har lyst til at høre mere om, hvad vi står for og hvad vi tror på – eller hvorfor vi gider være ledere uden at få penge for det! I så fald kan vi invitere børnene og de unge ind i "det andet rum" og fortælle mere om tro og kristen praksis og pege på nye muligheder som f.eks. kurser i kristendom.

Hvis der er basis for det, kan vi så invitere dem ind i "det tredje rum" – Guds rum. Der holder vi andagt sammen og fejrer gudstjeneste sammen. Vi kunne også kalde det for tilbedelsens rum.

Nogle vil måske indvende, at hvis det er frit at deltage i det tredje rum og man derfor kan "slippe for det", er der så overhovedet nogen forkyndelse tilbage? Dertil er kun at sige, at mission og forkyndelse ikke kun handler om ord og andagter, men mindst lige så meget om nærvær, troværdighed og personlig integritet. Når vi har dét i os, vil det komme lige så stærkt til udtryk for nogle i det første rum som i det tredje. Og det er under alle omstændigheder vigtigt for troværdigheden hele tiden at være ærlige om, hvilket rum vi befinder os i. Før jul var vi pludselig mange, der kunne være fælles om Jesus og Josefine i "det andet rum". Nu er opgaven at give den gave videre.

Kirsten Lund Larsen, f. 1954, journalist 1954, efteruddannelse i organisations-teori og ledelse, freelance journalist i Kenya 1979-82, journalist og redaktør i Folkekirkens Nødhjælp 1982-92, udstationeret for Folkekirkens Nødhjælp i Zimbabwe 1992-94, planlægningschef og senere vicegeneralsekretær i Folkekirkens Nødhjælp 1994-99, derefter selvstændig konsulent indtil stillingen som generalsekretær i KFUM og KFUK i Danmark fra 1. juni 2003.

